

Tillit til politikere og eksperter i
krisesituasjon:
Søringkarantene

Aina Elise Fagereng

Master i medier og kommunikasjon
Institutt for informasjons- og medievitenskap
Universitetet i Bergen

Våren 2021

SAMMENDRAG

Dette forskningsprosjektet tar for seg en av de største debattene som var i starten av Koronapandemien; Soringkarantene-debatten. Dette for å undersøke hvordan myndigheter, politikere og eksperter har håndtert situasjonen når de selv ikke vet sikkert hva som er rett å gjøre.

Prosjektet starter med å gi en introduksjon i kapitel 1 om tematikken hvor tema blir presentert rundt utviklingen av pandemien og deretter hvordan debatten startet og fikk navnet «soringkarantene». Her presenteres motivasjonen for prosjektet, og hvilken interesseverdi dette har for forskning og samfunn. Og problemstillingene om (1) hvordan politikere og eksperter strategisk etablerer sin troverdighet knytt til saken, og (2) hvordan disse etableringen blir oppfattet av mottakerne, og de forskningsspørsmålene som kommer med.

I kapitel 2 presenteres tidligere forskning på tillit i Nord-Norge, introduksjon i demokratiteori opp mot pandemi, og debattkultur. Og avsluttes med å presentere noen retoriske strategiske virkemidler og se på noen retoriske retningslinjer for retorisk arbeid som har som formål å gi begrepsforklaringer og kontekst til arbeidet. Utarbeidelse av metode og material-presentasjon kommer i kapitel 3. Her vil jeg framgangsmåten for bruk av metodetriangulering ved å kombinere tekst- og innholdsanalyse med kreative intervjuer.

Dette er en debatt med flere perspektiver og kompleksitet, så det er mye som skulle kartlegges, i kapitel 4 presenteres overblikket av debatten og dens fire underdebatter; (1) den politiske debatten, (2) den helsefaglige debatten, (3) den juridiske debatten og (4) den personlige debatten. Dette for å gi et overblikk over materialet som er jobbet med, med fokus på de ekspertene og politikerne som har fått størst plass i den helhetlige debatten.

Videre i kapitel 5 vil du kunne lese mer konkret om hver aktør i debatten, hvilken retorikk har de brukt og hvordan har dette blitt mottatt. Her vil det både siteres fra avsender og fra andre debattinnlegg for å vise konkrete eksempler for å forklare vurderingen av aktøren. Og i kapitel 6 presenteres andre perspektiver som kom frem i intervjurundene. Alle funn blir tilslutt drøftet i kapitel 7, dette for å summert og forklare konteskten opp mot alle funn i de tidligere kapitelen. Avslutningsvis kommer refleksjon av arbeidet og forslag til videre forskning.

Nøkkelord: Debatt, retorikk, meningsytring, pandemi og metodetriangulering

ABSTRACT

This thesis is focusing on the debate that polarized Norway in a way I haven't seen in years. It all started as a political- and legal debate about the local quarantine-rules in the start of the first lockdown in the corona-pandemic, especially the one the northern counties in Norway introduced; roughly translated “south-quarantine”. The debate was punctual, strategic, and political in the start (13th of March), but went into different phases, and by April it had turned into a personal (and cultural) debate that polarized the people, expert and partly the government.

Through a triangulation of three methods, I have investigated the debate to understand how (1) experts and politicians use rhetoric to create trust and ethos when discussing “south-quarantine” and (2) how does the public react to these strategies and arguments. To help me get some answers I have conducted a combination of qualitative- and quantitative research; to start off I did (1) a content analyses of 722 articles that I sorted and coded, before I continued with a (2) text/rhetorical analyses of the main text written by politicians or expert. To confirm my findings, I also conducted (3) a protocol inspired interview with 9 volunteers from the northern countries.

The pattern in the debate shows how politicians and experts uses their arguments, title, and media as a tool in their strategy to gain trust. It seems that the local politicians try to speak to the citizens based on affiliation and experience as a person, while the Government only speaks trough their own channels. The debate started as a political matter, and the government situated in Oslo sent out a plead that the northern district should not keep up their local quarantine rules since a lot of workers couldn't enter their workplaces. But the local politicians, together with local and regional health organizations, stood by their decision to keep up the local restrictions. I found that the entire debate could be split down into four meta-debates: (1) the political aspect, (2) the health- and infection control aspect, (3) the legal and economical aspect and (4) the personal aspect.

All through the debate it was also discussed in the media if the debate was necessary or not, and a lot of different expert from different fields joined in on the written debate trough different platforms. And when the public had taken over the debate in April, there was no going back, and some politicians even tried to stop the debate from going further by blaming the media. The debates name, “søringkarantene”, became the biggest hit-word in Norway in 2020 and has become a word related to something negative and political.

FORORD

For et prosjekt, for et arbeid og ikke minst for et år!

Gjennom pandemien har jeg virkelig fått kjenne på følelsen av å kjempe; jeg har kjempet med tiden, mot meg selv og opplevd mitt livs største kamp for å nå mine mål. Jeg har opplevd tap av en nær og kjær i tillegg til egen sykdom, og jeg har jobbet i helsevesenet for avlastning og sett ting jeg aldri kommer til å glemme. Det har ikke vært enkelt, og gjennom året har jeg følt meg isolert, alene og har ofte mistet håpet for at jeg er sterk nok til å levere noe som helst med all frustrasjonen og strukturmangelen i hverdagen.

Tema i prosjektet har vært spennende, utfordrende og til tider vanskelig å kartlegge. Jeg har fått kjent på når jeg blir sittende i min egen filterboble og jobbe med tekstene, og har brukt mye tid på å finne ulike perspektiver og vinklinger underveis. Personlig har dette prosjektet vært noe så langt ut av min egen komfortsone, ikke bare på grunn av pandemien, men jeg har valgt et tema som jeg aldri har jobbet med før, og det var med vilje!

Jeg retter en stor takk til mamma og pappa, som har måtte sittet mange timer hver uke for å høre på mine tanker, perspektiver og oppdagelser. Som har gitt meg støtte, tilbakemeldinger og oppfordringer, og ikke minst krevd at jeg kommer meg ut av huset for å lufte meg. Og gjennom året har jeg også fått mange nye «støy-venner» som har vært på telefonsamtaler der vi ikke prater, men som har fungert som bakgrunnsstøy mens jeg jobber, så en stor takk til støy-vennene mine!

Året har vært ufattelig tøft, og helt ærlig var jeg ikke sikker på om jeg kom til å klare dette, alle hendelsene dette året har fått meg til å miste kontakten med prosjektet flere ganger, og hver gang jeg har fått konsentrasjonen tilbake har livet sendt inn nye utfordringer.

Takk for meg!

Tvi-tvi
Aina Elise Fagereng
Bergen, 15.06.2021

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.Introduksjon	7
1.1 Norge i krisesituasjon- COVID-19	7
1.2 «Søringkarantene» -de lokale tiltakene	8
1.3 Problemstilling.....	10
1.3.1 Etableringen av etos (1).....	10
1.3.2 Oppfatningen av etableringen (2).....	11
1.4 Personlig motivasjon og -tilhørighet	12
1.5 Interesseverdien av debatten.....	13
2.Teoretiske perspektiver	14
2.1 Tidligere forskning.....	14
2.1.1 Jonas Stein: Tilliten til regjeringen i Nord-Norge 1950-2015.....	14
2.1.2 NORCE Norwegian Research Center	15
2.1.3 Tidligere masterprosjekter.....	16
2.1.4 Andre perspektiver	18
2.2 Demokratiteori.....	19
2.2.1 Unntakstilstander i demokratiet.....	19
2.2.2 (Digital) offentlighet.....	20
2.3 Debattkultur	21
2.3.1 Medienes makt i debatter.....	22
2.3.2 Politisk debattkultur.....	23
2.4 Retorisk strategi.....	24
2.4.1 Strategisk medievalg	24
2.4.2 Retoriske virkemidler	25
2.4.3 Argumenter skaper tillit (Etos, logos, patos).....	26
2.5 Retoriske retningslinjer.....	30
2.5.1 De seks prinsippene for tolkning.....	30
2.5.2 Hvem er ekspertene?	32
3. Metodikk	34
3.1 Metodetriangulering.....	34
3.2 Materialet.....	36
3.3 Innholds- og tekstanalyse.....	38
3.3.1 Kodebok innholdsanalyse.....	39
3.3.2 Program for koding.....	40
3.3.3 Hvordan forstå effekten av teksten.....	40
3.3.4 Refleksjoner rundt metodene.....	41
3.4 Tenkehøyt-intervju	41
3.4.1 Definisjon av metoden.....	42
3.4.2 Intervju-presentasjon.....	42
3.4.3 Rekruttering.....	43
3.4.4 Utvalget og anonymisering.....	44
3.4.5 Refleksjoner rundt metoden	45
3.5 Metodiske utfordringer	46
4. Et overblikk over debatten	47
4.1 Grovblikk av debatten.....	48

4.3 Den politiske debatten.....	52
4.4 Den helsefaglige debatten.....	54
4.5 Den juridiske debatten	55
4.6 Den personlige debatten	56
5. Aktørene i debatten	57
5.1 Regjeringens representanter.....	58
5.1.1 Justis- og beredskapsminister Monica Mæland.....	59
5.1.2 Helse- og omsorgsminister Bent Høie.....	62
5.2 Lokale politikere	64
5.2.1 Ordfører i Tromsø Gunnar Wilhelmsen	65
5.2.2 Ordføreren i Bardu Toralf Heimdal.....	67
5.2.3 Ordfører i Båtsfjord Ronald Wærnes	68
5.2.4 Ordførere i Nordland, Troms og Finnmark	69
5.3 Ekspertene	71
5.3.1 Folkehelseinstituttet (FHI).....	71
5.3.2 Universitetssykehuset Nord-Norge	73
5.3.3 Finnmark legeförening	74
5.3.4 Administrerende direktør Ole Erik Almlid, Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO).....	76
5.3.5 Jussprofessor Hans Petter Graver og -Anne Kjersti Befring.....	78
5.5 Andre involverte politikere/ekspertene	80
5.5.1 Statsminister Erna Solberg	80
5.5.2 Næringsminister Iselin Nybø.....	81
5.5.3 Dekan Elin Ørjasæter	82
6. Oppfatningen av debatten	83
6.1 “Søringkarantene” -en debatt som vil bli husket	84
6.3 Har du endret nyhetsforbruket ditt?	85
6.3 Hvordan har tilliten vært?	85
6.4 Hva er dine umiddelbare tanker om denne debatten?	86
7. Oppsummering	88
7.1 Politikerne og ekspertene sin etos.....	88
7.1.1 Regjeringens representanter	88
7.1.2 Lokale politikere.....	90
7.1.3 Ekspertene	91
7.2 Hvem har ansvar?.....	93
7.3 Hva skjedde med samfunnsdebatten?	95
7.4 Er dette en debatt som kommer til å påvirke?	96
8. Refleksjoner av arbeidet og videre forskning.....	97

1. INTRODUKSJON

1.1 NORGE I KRISESITUASJON- COVID-19

Gjennom dette prosjektet er målet å se nærmere på Norge i krisesituasjon, mer konkret COVID-19 pandemien og saken om søringkarantene. Når verden i den store helhet ble testet på kriseledelse og solidaritet er det flere aspekter som må evalueres fortløpende, spesielt i en situasjon med mye usikkerhet. Det var først i desember 2019 at Kina kom med en offentlig kunngjøring om at det var oppdaget et nytt dødelig virus i byen Wuhan som spredde seg raskt. World Health Organization (WHO) ble raskt involvert i å se på viruset og hjelpe til med smittesporing, men dette viruset var allerede spredd seg ut av opphavsbyen, og i januar 2020 ble det rapportert at smitten var påvist i flere land på kryss av kontinenter og det ble erklært en pandemi. Norske myndigheter har hele tiden fulgt med på utviklingen og anbefalingene fra WHO, og begynte å innføre smitteverntiltak allerede i slutten av januar 2020. Dette var begynnelsen på pandemitiden i Norge. Unntakstilstandene var nå for fullt i gang, og fremdeles var det mye usikkerhet rundt om i landet om hvordan man på best mulig måte skulle håndtere viruset (Regjeringen. Tidslinje).

Det offisielle navnet på viruset er SARS-Cov-2, men sykdommen har fått navnet COVID-19. Dette er et virus med høy dødelighet, som ble ekstra spesielt når viruset tok livet av tusenvis på kort tid i Italia i mars 2020. Man pådrar seg smitten gjennom nærkontakt, og i starten var det mye usikkerhet på om dette var via luft- eller dråpesmitte, men ble etter hvert erklært for luftbåren dråpesmitte og tiltak for å hindre smitten var blant annet avstand, redusere reiser fra sted til sted, redusere kroppskontakt med eksempelvis hjemmekontor, og anbefalinger om bruk av munnbind. Folkehelseinstituttet og WHO anslår at dette viruset er dobbelt så smittsomt som en ordinær influensa, de har også påvist at dette viruset muterer raskere enn mer sesongbaserte virus som gjør dette viruset effektivt i sin smittevei (FHI, 02.06.21).

Den norske regjeringens begynte smittesporing allerede 31. januar 2020 i samarbeid med Folkehelseinstituttet og koronaviruset ble en meldepliktig allmennfaglig smittsom sykdom. I februar begynte regjeringen arbeidet med å få på plass nødvendig legemidler og utsyr, ikke minst ordne med en beredskapsplan om smitten skulle komme ut av kontroll i landet. Og det var ikke før 12. mars at det ble bestemt at Norge skulle få de mest omfattende tiltakene for å bekjempe viruset:

I dag kommer den norske regjeringen med de sterkeste og mest inngripende tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid. Det er helt nødvendig.

Statsminister Erna Solberg, pressemeldingen 12.03.20

I ukene som kom etter de første tiltakene ble det innført alt fra økonomiske kompensasjonsløsninger til bedrifter og permitterte privat, innført strengere grensekontroll og karanteneplikt ved utenlandsreiser. De ble brukt enorme ressurser på å holde infrastrukturen i orden og sikre befolkningen en arbeidsplass å komme tilbake til. Det var mye usikkerhet, blant annet om hvor lenge dette viruset kom til å vare. De menneskene som kunne jobbe hjemmefra ble sendt på hjemmekontor, og hele Norge gikk over på den digitale plattform for å utføre studier og arbeid, sett vekk fra kritisk personell innen helse, sikkerhet, transport og infrastruktur. Og de statsborgerne som oppholdt seg i utlandet ble hentet hjem så raskt som mulig. Regjeringen gjorde det de kunne for å hindre smittespredning, komme med løsninger og holde roen, og dette har selvsagt ført til flere tiltak som i ettertid har blitt drøftet om det var nødvendig eller ikke.

Det er enkelt å komme i ettertid å si at regjeringen gjorde «feil», samtidig er det viktig å ta i betraktning at ingen viste hva som var den «rette» fremgangsmåten. Og det er noe jeg mener vi ikke kan glemme, man kan lære av sine feil, og vi som et land har tross alt ikke vært i en slik krisesituasjon i moderne tid før nå. Men det er fremdeles viktig å se tilbake og vurdere håndteringen som ble gjort, og se inn på hva som egentlig skjedde så godt som det lar seg gjøre. I dette prosjektet skal jeg derfor se inn på den politiske debatten som pågikk om de lokale karantenereglene.

1.2 «SØRINGKARANTENE» -DE LOKALE TILTAKENE

Helseminister Bent Høie (redegjørelse for regjeringen) ga kommunene fullmakt til å forberede sine regioner, følge smittevernloven og hindre spredning den 10.03.2020 (Regjeringen.). Kommunene i Nord-Norge, i tillegg til flere andre kommuner rundt om i Norge, var raskt ute med å innføre reise-karantene på alle tilreisende, også de fra andre kommuner måtte i karantene, for å hindre smittespredning. Dette er det som senere skulle få navnet “søringkarantene”, et tiltak for å verne om helse-ressursene i Nord ved et større utbrudd, da områdene i nord har store geografiske avstander mellom folk og helsetjenestene, samt reduserte ressurser.

Lokale utbrudd med smitte håndteres lokalt av kommunene, med støtte fra FHI om nødvendig. Kommunen kan sette inn tiltak som er nødvendige for å få ned smitten i et begrenset område. Det kan føre til at det er forskjellige tiltak lokalt og nasjonalt. Dersom utbrudd kommer ut av kontroll, kan det bli strengere regionale eller nasjonale tiltak som iverksettes. Da er det regjeringen som bestemmer hvilke tiltak som er gjeldene.

Innstrammingene som kan komme er i hovedsak det samme, uavhengig av om det er lokale eller nasjonale tiltak. Dette så vi spesielt når kommuner og fylkeskommunene i Nord-Norge allerede i mars begynte å innføre innreise-karantene fra befolkningen som kom i fra Sør-Norge (sør for Trondheim), men også mellom hver kommune i Nord.

Søringkarantene er begrepet som brukes for påbud om karantene for tilreisende fra områder med høyt smittetall, hovedsakelig områder på Sør-Norge, for å begrense smitten av koronaviruset, og skjerme kapasiteten hos sykehusene i Nord-Norge. Søringkarantene ble først innført i Bardu kommune 14.Mars 2020, og flere kommuner innført raskt samme tiltak. Begrepet dekker også de sterke innreise/utreise-reglene mellom kommuner, ikke bare fra regioner sør for Trondheim. Men det er innføringen av karantene for alle “søringer” som har skapt reaksjoner hos flere eksperter/ledere, og nasjonale myndigheter har vært imot innføringen av disse tiltakene utvidet fra Korona-loven, men lokale myndigheter har valgt å holde tiltakene aktive imot regjeringens anbefalinger.

I dette prosjektet skal jeg prøve å kartlegge hvilken tillit og troverdigheten borgerne har til myndighetene, de lokale politikere og eksperter under pandemien ved å se nærmere på søringkarantene-debatten. En debatt som kan ha fått en effekt på vår troverdighet til demokratiet, og ikke minst hvordan vi opplever å bli hørt (ytringsfrihet). En debatt som startet som en politisk uenighet mellom sentral- og lokale myndigheter, og som utviklet seg til å engasjere mange borgere landet over.

1.3 PROBLEMSTILLING

Søringkarantene-debatten er et spesielt tilfelle under koronapandemien i mine øyne, det er en debatt som presser på noe jeg anser som en gammel konfliktlinje mellom Nord-Norge og Sør-Norge, og den handler også om noe så usikkert som en pandemi som flesteparten i Norge aldri har opplevd før. Derfor har jeg valgt å ha en todelt problemstilling, og har delt disse i to underkapitler for å gå litt dypere inn på hva jeg ønsker å finne ut. Begge problemstillingene har tre forskningsspørsmål som jeg også håper at jeg kan finne svar på i dette prosjektet.

Problemstilling 1 omhandler det generelle forholdet til hvordan ulike aktører retorisk skriver og fremmer sine perspektiver for å oppnå tillit og troverdighet, mens problemstilling 2 fokuserer på hvordan folket reagerer på disse etableringene. Forskningsspørsmålene er mer generelle mot koronapandemien, mens problemstillingene er rettet direkte mot debatten, dette for å knytte problemstillingene i større grad til helheten; Politikerne og ekspertene sin håndtering av korona.

1.3.1 ETABLERINGEN AV ETOS (1)

Hvordan etablerer nasjonale og lokale ledere/politikere/eksperter retorisk sin troverdighet (etos) rundt dialogen om “Søringkarantene” under Koronapandemien?

I problemstillingen vil det i liten grad bli vurdert hva som er korrekt i forhold til Norsk lov, og heller se på hva som er presentert, argumentert for og fremstilt skriftlig i mediene ved å se på de retoriske strategier og språklige virkemidler. Søringkarantene har vært den største debatten mellom nasjonale- og lokale aktører som har pågått under pandemien, og har blitt omtalt i flere medier Norge over. Og derfor har jeg lagt inn noen forskningsspørsmål som jeg muligens også kan svare på når jeg jobber med debatten:

Hvordan konstruerer Helsemyndighetene og Regjeringen tillit når de (A) ikke vet hva som skjer eller er usikre på situasjonen, og (B) opplever retorisk motstand fra f.eks. lokale politikere og eksterne eksperter?

Er det noen spesielle mønster og/eller strategier de ulike aktørene har, f.eks. ved bruk av språklige virkemidler, medier og argumenter, for å påvirke oppfatning og skape troverdighet?

Vil dette ha noen effekt på demokratiet og måten befolkningen ytrer seg på, når de ikke opplever å få tilstrekkelig informasjon?

1.3.2 OPPFATNINGEN AV ETABLERINGEN (2)

Hvordan vurderer og forholder befolkningen i Nord-Norge seg til disse retoriske virkemidlene for å etablere tillit og troverdighet (etos)?

Denne problemstillingen er vanskelig å kunne svare på konkret, og jeg vil aldri kunne svare på denne sikkert, men jeg håper å kunne finne noen tendenser til hvordan den nordnorske befolkningen har opplevd dette ved å se på svaretekster, leserbrev og innlegg som svarer til politikere og eksperter. Og når jeg har fått takstgrunnlaget på plass, og fått en oversikt er målet å invitere intervjudeltagere til å se på de samme politikerne og ekspertene som har fått oppmerksomhet i media for å se om disse deltagerne reagerer på det samme som de som deltar skriftlig i debatten. Og i denne problemstilling har jeg lagt inn følgende forskningsspørsmål:

Hvem plasserer befolkningen sin tillit på under Korona-pandemien, og hvem har størst innflytelse på deres tolkning, og hvorfor?

Hvilket media og/eller aktører stoler folk på når de skal innhente informasjon om Korona-pandemien, og hvorfor stoler de mer på disse aktørene/mediene?

Hvilken opplevelse/vurdering av tiltakene sitter befolkningen igjen med, oppleves tiltakene som positivt eller negativt? Eventuelt hvilken assosiasjon har befolkningen til begrepet "søringkarantene"?

1.4 PERSONLIG MOTIVASJON OG -TILHØRIGHET

Dette arbeidet har en personlig tilknytning til meg som forsker, og dette er grunnlaget mitt for motivasjonen med å jobbe med dette prosjektet. Helt enkelt så er jeg fra Nord-Norge, jeg har familie spredt over alle de nord liggende fylkene, og har erfaring med hvordan infrastrukturen og livsstilen er. Jeg har flyttet mye gjennom livet, og har bodd i både by og bygd, nå er jeg etablert på Vestlandet, og har derfor en splittet opplevelse av søringkarantene-debatten. Dette er noe som er relevant for min oppgave, ikke bare fordi jeg har egne erfaringer, men fordi jeg kan gjenkjenne meg i begge sider av saken.

Når det kommer til valg av tema akademisk så vil jeg fortelle en liten historie:

Alt startet før pandemien når jeg valgte emne *Mevi304 Strategisk og politisk kommunikasjon*, et fag jeg i liten grad har dyppet ned i før, og i flere måneder under dette emne var jeg forvirret -det var så mye ny informasjon som skulle falle på plass, og den dagen alt tildeles falt på plass gikk det opp et lite lys om at dette var noe jeg ville lære mer om. Når første nedstengingen kom 13.Mars 2020 begynte jeg å jobbe som vitenskapelig assistent for retorikkprofessor Jens Kjeldsen i et retorisk koronaprojekt som innsamler av nyhetsmaterieell og brukte flere timer med å se nyhetene fra Norge, Sverige og Danmark, så begynte det å demre for meg at det var noe som manglet i det norske nyhetsbilde på NRK. Jeg opplevde at det ikke var snakk om Nord-Norge i like stor grad som Vestlandet, Østlandet og Sørlandet, men jeg hadde jo sett i mine egne kanaler at det var mye som skjedde i Nord-Norge, så hvorfor ble ikke det offentliggjort? Alle disse spørsmålene tok jeg opp med Kjeldsen, at jeg syns ikke nyhetsbilde i de nasjonale mediene samsvarte med oppdateringene jeg fikk i mine sosiale medier. Dette ble derfor starten på arbeidet med å utarbeide dette prosjektet, og jeg tok derfor et valg om å prøve meg på et fagfelt som jeg verken har lang fartstid i, og som jeg ikke kan mye om, men nysgjerrigheten tok over!

1.5 INTERESSEVERDIEN AV DEBATTEN

Søringkarantene-debatten er spennende fordi den har engasjert mange; både eksperter, politikere og den vanlige befolkningen i hele landet. Med et raskt overblikk virker det til at debatten har skapt splid internt i regjeringene, mellom kommunene og regjeringen, og den engasjerer folk på kryss av kommunegrenser landet over gjennom flere lokalaviser.

Navnet søringkarantene er et misvisende medieskapt ord som først ble brukt etter at Tromsø kommune innførte de lokale innreise-karantene, og gir meg det retoriske spørsmålet om dette er mediemakt og/eller en nødvendighet for å holde en offentlig debatt. Politikere, eksperter og befolkningen generelt engasjerer seg og debatten fremtoner seg som veldig direkte, men også følelses- og erfaringsargumentene brukes mye spesielt blant vanlige leserinnlegg, men også noen politikere og eksperter bruker dette i sin retorikk.

Et annet interessant fenomen er at det henvises til andre underdebatter og involverer andre debatter f.eks. sykehusdebatten og kommuneøkonomien, i tillegg til at det i ny og ned sniker seg med noen uredeligheter (urettmessige henvisninger) til tidligere konflikter og/eller fordommer; dette i form av stereotyper av folkegrupper, tildele skyld og personangrep på andre debatanter, eksperter eller politikere som enten må eller har valgt å være endel av debatten.

Debatten sett fra et overordnet perspektiv, også kun på titlene, så vil man raskt se at debatten hopper gjennom ulike epoker og sporer av i flere retninger. Fokuset går gjerne vekk fra de politiske- og helsemessige perspektivene til å snakke om andre eldre debatter eller problemstillinger; eller igjen, det oppstår personangrep, krenkende utsagt og svart/hvit perspektiv ved å sette det opp som «sør mot nord».

Fra Regjeringen sin side er det i hovedsak juris- og beredskapsminister Monica Mæland og Helse- og omsorgsminister Bent Høie som uttaler seg i forhold til disse restriksjonene, med resten av regjeringen og FHI bak seg. På den lokale siden har det vært utvalgte ordførere som har vært i bresjen; Torulf Heimdal og Gunnar Wilhelmsen, i tillegg til å ha de kommuneleger/fylkesleger og Universitetssykehuset Nord-Norge bak seg.

Og alt dette skal jeg presentere nærmere i kapitel 4-7 hvor jeg presenterer funnene mine.

2. TEORETISKE PERSPEKTIVER

Med dette kapitlet ønsker jeg å presentere teorier og funn som i stor grad har vært med å forme prosjektets gang, og som har blitt brukt som retningslinjer for prosjektet og begrepsavklaring. De teoretiske perspektivene jeg har jobbet mest med er i hovedsak demokratiteori, tillitsforskning, retorikk og debattkultur; og i dette kapitlet vil det også presenteres sin relevans til prosjektet.

2.1 TIDLIGERE FORSKNING

2.1.1 JONAS STEIN: TILLITEN TIL REGJERINGEN I NORD-NORGE 1950-2015

Jonas Stein (november 2019) gjennomførte omfattende kvantitativ forskning på ulike deler av den politiske og demografiske utviklingen i Nord-Norge fra 1950 til 2015 i sin doktorgradsavhandling. Han så på hvordan regional politikk utviklet seg og prøvde å analysere hva som skjedde og hvorfor det skjedde. Og han hentet inspirasjon fra boken til Ottar Brox: Hva skjedde i Nord-Norge?

Undersøkelserresultatene viser at tilliten til myndighetene og lokalpolitikere i Nord-Norge i alle variablene / dimensjonene som ble undersøkt i prosjektet hans, er lavere enn i resten av landet. Stein gjorde også mange sammenligninger og evalueringer av arbeidet til samfunnsforskeren Stein Rokkan, fordi det er mer sannsynlig at avstanden fra hovedstaden er årsaken til mistillit enn forskjellen mellom urbane og landlige områder.

På det teoretiske nivået fant han en rekke synspunkter på politisk tillit og dens innflytelse på regionalpolitikken i Nord-Norge, samt et sammendrag av utviklingsbakgrunnen i mer enn 60 år. I juli 2019 publiserte Stein en artikkel der han vurderte forholdet mellom bosetninger og tillit til politikere. Resultatene av studien viser at bolig / beliggenhet i seg selv er en unik forklaringsvariabel, og forskjellen i periferiområdets beliggenhet (avstand fra Oslo og regjeringssenteret) er viktigere for politikernes tillit enn forskjellen mellom byer og land.

“Tillit er jo selve limet i samfunnet. Og det er noe man kan ta for gitt, men hvis man ser et samfunn hvor tilliten faller, så bryter samfunnet mer eller mindre opp. Tillit er

avgjørende for et godt samfunn og for å utvikle et godt næringsliv og funksjonelle tjenester.”

Jonas Stien (2019)

Det meste av det Jonas Stein skrev er også registrert av andre avdelinger. Vi kan for eksempel se på den offentlige økonomien i velferdsstaten; velferdsstaten i Norge er avhengig av landets høye tillit. Fra et synspunkt er det er bare en begrenset del av befolkningen, og delegatene ser ut til å være i tvil om politikk og land er i stand til å løse problemer. Derfor har folk høye forventninger til statens løsninger, men de er hovedsakelig positive. Misnøyen til folket er ikke hovedsakelig fordi de synes løsningen er ubrukelig, men fordi løsningen ikke er iverksatt bra, effektiv eller rask nok.

Som jeg nå har nevnt er det flere som har sett inn på Nord-Norge som en enhet som skiller seg fra resten av landet, dette gir meg som forsker noen henvisninger til at noen funn vil kanskje ha en sammenheng med det som tidligere er funnet -at nettopp befolkningen i nord har lavere tillit til sentrale myndigheter. Med dette utgangspunktet kan jeg allerede før jeg går inn og ser på debatten være observant på at det kan allerede eksisterer mistillit fra Nord-Norge til stortinget, og at dette kan til en viss grad forme synspunktene og måten de presenteres på fra den nordlige folk, mer om dette kommer i kapitel 3.3.

2.1.2 NORCE NORWEGIAN RESEARCH CENTER

NORCE Norwegian Research Center har gjennomført, og fremdeles forsker på, hvordan demokratier og tilliten blant befolkningen er under pandemi. I september 2020 leverte de første del av rapporten «Det norske lokaldemokratiets legitimitet -tillit, deltagelse og ulikheter» (Segaard, 14.09.20). Her er en av funnene at det er et sunnhetstegn for demokratiet når folk er kritiske til om de demokratiske institusjonene gjør jobben sin, dette viser en interesse for å ha et godt demokratisk system.

I drøftingsdelen av prosjektet tar de opp en av de første rapportene som ble jobbet med hvor en av hovedfunnene var at folket har generelt høyere tillit til de lokale framfor de nasjonale politiske institusjonene og aktørene. Enkelt sagt, så stoler folk mer på ordførerne og kommunen sin enn på regjeringen og Stortinget. Dette vil derfor være noe jeg også vil se på, og de om jeg kan finne tilsvarende tendenser i min undersøkelse (Segaard, 24.09.20, s.97).

Et annet godt poeng som Seggaard er at krisehåndtering og -kommunikasjon er mer enn bare konkrete løsninger og økonomiske virkemidler som gir resultat, det handler også om å ta vare på samfunnet og la folk bli hørt, dette er med på å styrke tilliten til systemet og de tiltakene som innføres av myndighetene (Seggaard, 24.09.20, s.106).

Og de finner at tilliten til myndighetene økte under pandemien, og prøver å sette dette i kontakt, om tilliten øker fordi det er så mye usikkerhet at befolkningen søker trygghet hos de etablerte myndighetene våre, og håper på gode løsninger? Vanligvis er ikke det noe som heter «for høy tillit», men for et demokrati kan dette være en varselampe, for å ha et sunt demokrati trenger man en håndfull skepsis til institusjonene og løsningene som blir presentert, dette viser engasjementet i befolkningen (Seggaard, 24.09.20, s. 109).

Avslutningsvis ønsker jeg å ta med et avsnitt som forskningen poengterte, som er utgangspunktet for mitt prosjekt og som gir meg en god pekepinn på at mitt prosjekt vil kunne belyse mer inngående hvordan dette skjedde og utarbeidet seg (s.110) :

Men selv i de dramatiske ukene i mars–april 2020 så vi i Norge ikke bare en blind tiltro til nasjonale myndigheters håndtering av koronasituasjonen. Parallelt med den solide oppslutningen i form av tillit til og etterfølgelse av tiltakene hørte man også noen kritiske røster. Dels så man at den geografiske konfliktdimensjonen blusset opp under krisen da mange kommuner innførte egendefinerte restriksjoner og smitteverntiltak, begrunnet med at både smittesituasjonen og det lokale helsevesenets kapasitet varierte mellom kommunene.

Her sto det lokale selvstyret opp mot de nasjonale tiltakene. Dels fantes kritiske røster mot den såkalte koronaloven, og særlig mot regjeringens forarbeid med denne loven. Dette var en prinsipiell kritikk av hvordan etablerte demokratiske spilleregler håndteres – eller mangler på det samme i krisesituasjoner. Og dels var det en offentlig debatt, der ulike medisinske eksperter hevdet at myndighetenes restriksjoner enten var for strenge eller for milde

2.1.3 TIDLIGERE MASTERPROSJEKTER

Helt først ønsker jeg å ta for meg masteroppgaven til Yvonne Røysted (2019); «Det personlige blikket». Hun tar opp hvordan debattkultur er og hvordan bruken av personlige

erfaringer og følelser i den norske samfunnsdebatten påvirker de som leser debatten. Hun tar opp mange gode punkter og har kartlagt noen intimitetstendenser som preger den offentlige debatten, hvor vanlige borgere deltar i debatter og hvilken rolle de tar for å skape en intim og autentisk følelse av tekstene for å få en høyere troverdighet hos leserne. Jeg anser hennes masteroppgave som inspirerende for mitt prosjekt, rett og slett fordi hennes funn sier noe om avsendere i en debatt, i problemstilling to skal jeg også se på hvordan folk egentlig opplever politikere og eksperter og da har jeg hatt funnene til Røysted i bakhode.

Hun har delt *det personlige blikket* inn i fire hovedfunn for hvordan det man personifiserer argumentene sine og hvordan man kan bruke teknikker for styrke sine perspektiver. Hennes funn sier noe om teknikker man bruker for å påvirke og bli hørt, og selv om dette i hovedsak omhandler privat personer vil nok også disse funnene kunne vises igjen fra eksperter og politikere:

- (1) **Identitetsposisjonering** er når avsender bruker en tittel eller personlig tilhørighet som et argument for hvorfor de kan uttale seg, og hvorfor de skal bli hørt. Dette kan være arbeidstitel eller yrke, f.eks. politiker, jurist eller professor. Eller det kan være noe man *er*, f.eks. mor, far, homofil, kvinne eller mann. Ved å identifisere seg selv som hva man er eller kan allerede før teksten begynner, så kan leserne allerede da få en forståelse for hvem du er før de leser teksten din, og dette kan brukes til å skape tyngde i det man sier.
- (2) **Hyllesten** er et personlig blikk som fokuserer mer på å hylle i sin tekst, framfor å kritisere. Og hun tar opp at dette kan være med å styrke og forene mennesker til å se mer positivt på en sak og dermed få mer forståelse og medfølelse som kan styrke enten avsender eller perspektivet til å få mer troverdighet.
- (3) **Sorgen** er et personlig blikk hvor avsender posisjonerer seg selv individuelt, og tar opp sine helt personlige erfaringer for å ytre sine tanker i eget liv ofte med fokus på hva som er vanskelig og vondt. Denne typen oppbygging har følelse appell i seg og målet er nok å vekke medfølelse hos de som leser (framfor kritikk). Det blir som en betroelse av noe personlig, som ikke kan kritiseres eller argumenteres med, fordi det er personlig, og dermed et sterkt utgangspunkt for å påvirke.
- (4) **Anklagen** er avsendere som gir skyld til noen eller noe for enten debatten, utsagn eller hendelser som har skjedd. Dette kan også være om en spesiell aktør uttaler seg om noe, får kritikk, og svarer tilbake med anklager mot enten de som kritiserer eller overfører skylden en annen plass.

Jeg har i tillegg sett på oppgaven til Jin Sigve Mæland (2017) «Debatten som sporet av» som ser på hvordan en debatt kan spore av, og om de to avisene som blir undersøkt faktisk gjør

samfunnsoppdraget de har lovet om å holde et mangfold tilgjengelig og en åpen debatt hvor de aller fleste kommer til ordet. Prosjektet til Mæland har jeg i stor grad brukt som en pekepinn på hvordan man kan jobbe metodisk gjennom tekst for å kartlegge en debatt, og om avisene i dette tilfelle gir plass til flere perspektiver eller ikke.

2.1.4 ANDRE PERSPEKTIVER

De to tidligere kapitlene presentert er selvsagt en stor del av hva jeg ønsker å se videre på, men samtidig ønsker jeg å poengtere at det er en vesentlig forskjell; pandemi. Før vi går videre ønsker jeg å poengtere noen andre perspektiver, som jeg ikke vil undersøke i dette prosjektet, men som er viktig å ha med for å forstå at denne debatten er aktuell for andre fagfelt også.

Det er mange som har forsket på hvordan folk reagerer på krise, og er et tema som er hett i psykologiens verden, men i denne oppgaven vil jeg i liten grad se inn på det perspektivet, men mener det er verdt å nevne at folk endrer oppførsel når det opplever en traumatisk hendelse eller havner i en veldig usikker situasjon/krise. Og på grunn av dette kan det hende at debattene som pågikk under pandemien, spesielt i starten når det var mye usikkerhet, har blitt påvirket på hvordan avsendere og lesere har presentert og tolket debatten, og kan også ha påvirket de som har valgt å delta i debatten i form av hvilke språk de har valgt å bruke og hvilken virkemidler -som kanskje avviker fra avsenders ordinære oppførsel (Helsedirektoratet, IS-2428, s. 48).

Det juridiske perspektivet av en slik debatt er også viktig for demokratiet vårt og vår forståelse for hvorfor denne debatten ble som den ble. Dette tar for seg lovverket, og de midlertidige lovene, og vurderer hvem som har jussen på sin side. Her har blant annet de juridiske forskere fra UiT, UiO, OsloMet og Høgskolen i Molde møtt opp for å drøfte dette i sitt webinar for å komme frem til noen svar om lovlighet av de lokale restriksjonene (UiT, 31.03.20). Dette vil i mindre grad bli min jobb, men vi kommer innom de juridiske perspektivet som er presentert og argumentert for i debatten senere i dette prosjektet.

2.2 DEMOKRATITEORI

Et demokrati er et styresett som inkluderer innbyggerne til å delta aktiv i viktige politiske beslutningsprosesser hvor alle myndige borgere har like rettigheter. Demokratiteori er når man ønsker å forstå, eller gi svar på, spørsmål knyttet til et demokrati. Jeg har hatt flere spørsmål angående hvordan vårt demokrati blir påvirket av en debatt som søringkarantene når vi er i krisetid, og mange av de vil nok kreve flere undersøkelser enn hva jeg nå kan se på, men disse har blitt forkortet til de forskningsspørsmålene jeg har knyttet til hvordan vi opplever våre lokale- og sentrale myndigheter.

2.2.1 UNNTAKSTILSTANDER I DEMOKRATIET

Under pandemien ble det iverksatt krisetiltak hvor myndighetene tok full kontroll to-fire uker i slengen, og fikk udøvende makt til å innføre midlertidige lover, blant annet Koronaloven, uten å inkludere befolkningen ved valg (Stortinget, 24.04.2020). Her har media vært aktiv med å stille spørsmål og være kritisk til disse lovene, og flere kommuner har fått kritikk for å “gå imot” anbefalingene til myndighetene. Det er oppsiktsvekkende da media blir prøvd kneblet av makthavere, som den “fjerde statsmakt”, for å drive formidlingsarbeid som er kritisk for ytringsfriheten, spesielt i en tid hvor man i utgangspunktet ønsker å stole på myndighetenes råd og anbefalinger (Brix, 18.03.2020).

“Usikkerheten rundt tiltakene innebærer også at det ikke er pressens rolle å støtte opp under ethvert tiltak som regjeringen vedtar. Jeg tror tvert imot at det ville være sunt om vi ikke utviste den tilliten til tiltakene som Iversen skrev om. Også i denne saken bør mediene beholde en kritisk distanse til «makta».”

Jan Arild Snoen (Aftenposten, 17.03.20)

Satt helt enkelt; om demokratiets rettigheter innskrenkes blir landet mindre demokratisk, selv om de som styrer er valgt på en demokratisk måte via valg. Og da kan man sette spørsmål om man i det hele tatt har et velfungerende demokrati, når tilliten forsvinner, selv under krisesituasjoner som en pandemi (Brix, 18.03.2020).

2.2.2 (DIGITAL) OFFENTLIGHET

Begrepet «offentlighet» henvises ofte til å komme fra filosofen Jürgen Habermas og hans bok *Borgerlig offentlighet* (1971) som tar for seg hvordan demokratiske prosesser har endret seg i tidens løp. Idealet han setter derimot er at den borgerlige offentligheten er at uavhengige mennesker kan gjennom saklig dialog/debatt med grunnlag i egne interesser skal finne frem til løsninger som er best for fellesskapet. Man skal altså ikke konkurrere mot hverandre, men heller jobbe sammen for å skape en offentlighet; Alle er like og frie, og målet med en debatt er å skape en rasjonell diskusjon uten sideblikk til private interesser for å finne frem til sannheten. (Ture Schwebs. 2005. s. 224)

I dagens samfunn er ikke dette tilfelle, nå har vi partier og organisasjoner som taler for en gruppe mennesker med et sett holdninger og meninger, og man jobber for egne interesser når man diskuterer aktuelle løsninger. Og den informasjonen som drøftes vurderes gjerne som offentligheten sin interesse å høre om; enten det er av underholdningsverdi eller nytteverdi for borgerne å få med seg.

Offentligheten, eller samfunnet man tilhører, faller ned på enkeltmenneske som deltar og har tilgang til denne offentligheten. Og hvert individ som har tilgang til en plattform er med på å skape et sosialt felleskap; i dette tilfelle på de digitale flater. Mediene er i stor grad arenaen for meningsutveksling, enten dette er som kommentarer på Facebook eller anonyme leserinnlegg i nettavisen eller nettforum hvor en diskuterer ulike perspektiver anonymt. Så all skyld kan ikke legges på mediene da vi som mennesker er de som samhandler og påvirker hverandre; mediene derimot velger hva de ønsker å fokusere på (mer om dette i neste kapittel). (Schwebs. 2005. s. 222-227)

Gjennom disse samfunnene og interaksjonene kan vi skape en bred og åpen debatt, men også grunnlaget for en massiv ensrettet mening påvirkning for de som klarer å ordlegge seg og selge sitt budskap.

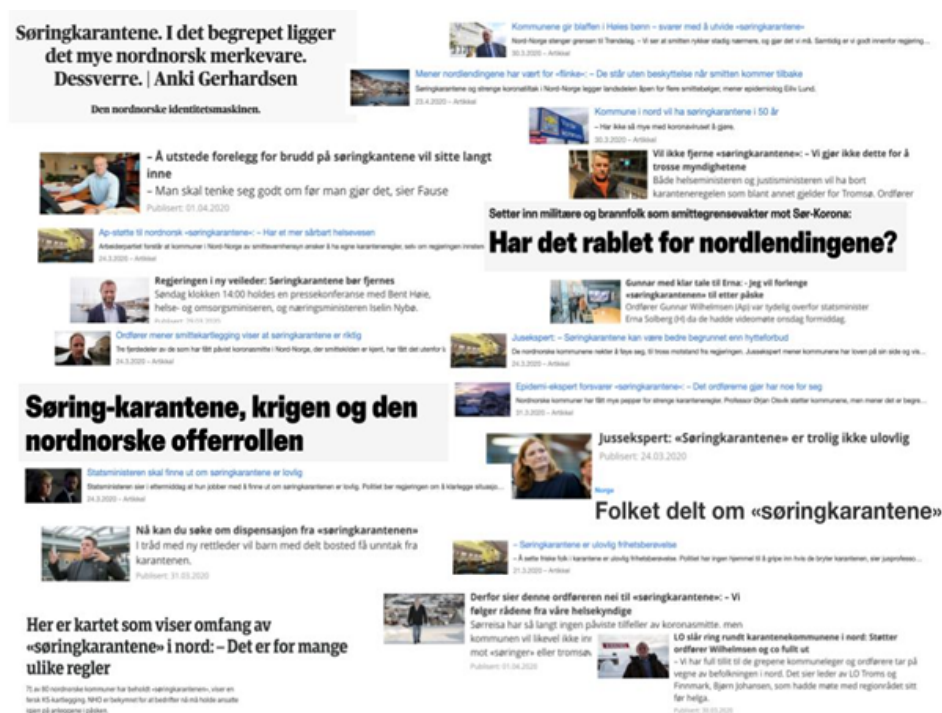
Den offentlig sfære er det alle eller mange i et samfunn har innsyn, i vårt moderne samfunn og spesielt i tilknytning til debatten om «søringkarantene» vil jeg fokusere på den digitale offentligheten, da de aller fleste har tilgang til å kunne lese og følge denne debatten der. Et

annet viktig poeng med hva offentligheten er, så er det ikke bare der man kan få innsyn, men også muligheten til å delta aktiv i diskusjoner og debatter som en interesserer seg i, som en del av fellesskapet. (Schwebs. 2005. s. 230)

Digital offentlighet har fått større og større makt etter hvert som mediene utviklet seg og de sosiale mediene tok mer og mer over for de tradisjonelle mediene. Dette har også påvirket vår debattkultur da det har blitt kortere vei fra å publisere sin mening enn tidligere da alt gikk gjennom en papirmølle for å komme på trykk, i tillegg tar de kortere til å få respons når vi operere med digitale debatter, og dette kommer vi inn på i neste kapittel.

2.3 DEBATTKULTUR

For meg er definisjonen av debatt meningsdeling, en debatt kan ha en ordstyrer om man ønsker konkrete resultater fra et utvalg, men det kan også være en offentlig debatt og da er det mer uformelle regler og kulturen baserer seg mer på vanlige folkeskikk. Det handler om meningsdeling og det å kunne ytre sine perspektiver, løsninger og holdninger til en sak (Kock, 2016, s. 6).

Bilde 2.3: Søringkarantene-debatten, collage (Kilde: NRK, Nordlys, Nettavisen)

2.3.1 MEDIENES MAKT I DEBATTER

Bare ved å ta et raskt overblikk over denne debatten får man et inntrykk av at det er mange overskrifter som er veldig direkte, uredelige og på kanten useriøse. Overskrifter er det som selger i stor grad, det å få folk til å lese di, enten det er i papirform eller på digitale flater. Mediene har stor makt når det kommer til å styre debatten; mange aviser henter sine kilder og deler artikler på kryss av original avsenderside og vil derfor være med på å spre noen artikler som «selger» og får fokus. Og som man ofte gjør i en debatt så henviser man gjerne til andre debattanter for å svare på andre sine perspektiver og meninger -det er her man må tenke på hvor stor makt mediene egentlig har: Hvilket vern har man egentlig når man deltar i en debatt? Her vil det også være debattanter som ikke deltar i utvalgte debatter på bakgrunn av eget personvern.

Søringkarantene-debatten viser nettopp dette veldig godt -her blir både utklipp, meningstekster og manus fra pressemeldinger selektert og delt for å kunne svares på. I vår digitale debattkultur ønsker vi å føle en tilhørighet, det betyr også at journalistikken som brukes i dag er i ganske stor grad blitt en aggressiv og personorientert skriveform (Jo Hov, 1984, s.117)

I et samfunn som bygger på prinsippene om parlamentarisk ansvar, vil man ved å peke ut en «syndebukk» kunne tvinge denne til en eller annen form for retrett eller avbikt, f.eks. til å forlate sin stilling eller offentlig endre sin mening.

Jo Hov, 1984, s.119

Det er ingen tvil om at pressens makt er stor, selv om mange i det moderne samfunn har blitt mer kildekritiske og generelt kritisk til de de leser, så har nok pressen større makt enn noensinne. Vi borgere bruker nok flere kilder enn før, men vi får med oss ting. Det er derfor viktig å tenke på at mediene velger selv hva de ønsker å presentere og hvordan de ønsker å presentere materiellet sitt -f.eks. kan dette være med å fokusere på utvalgte sitater for å styrke en nyhetsartikkel (Jonas W. Myhre, 1984, s. 147).

Men samtidig er det viktig å ha media og pressen der som en viktig nyhetsformidler til befolkningen, en kanal for å komme ut med viktig informasjon; og ekstra viktig er mediene når vi er i en krisesituasjon. Mediene ivaretar tross alt en viktig samfunnsoppgave, selv om

det er mye usikkerhet og uenigheter, så skal media fremme disse sakene på en oversiktlig måte. Mediene makt kommer gjerne frem i måten de velger å omtale noe; hvilken vurdering gjør de, hva får mest fremtredende plass og hvordan prøver de å styre oppmerksomheten gjennom en sak?

Bare ved å gi navnet «søringkarantene» til de Nord-Norge lokale karantenereglene har de skapt et skille mellom de fra nord og de fra sør. Et medieskapt ord som i seg selv er polariserende, og det fikk så godt fotfeste at kommuner i Sør, Øst og Vest som innførte lignende karantenerogler ikke fikk oppmerksomheten rettet mot seg. Og er derfor i stor grad en viktig faktor for hvordan jeg nå har gått gjennom mediens makt.

2.3.2 POLITISK DEBATTKULTUR

Den politiske debattkulturen inkluderer i stor grad alle som interesserer seg i den politiske saken man diskuterer; men i motsetning til vanlige debutanter har regjeringsrepresentanter og påtalemyndighetsrepresentanter en viss plikt til å gi offentligheten orientering om fremdriften som gjøres med en sak, det betyr også at de stortingspolitikkerne og ekspertpanelene som jobber med dette i Regjeringen må komme med orienteringer, og løsninger som man i stor grad ser etter (Myhre, 1984, s. 153).

Lokale politikere og eksperter er også forventet at skal delta i lokale og regionale politiske debatter; men de har i større grad mer frihet til å velge måten de skal ytre seg på og hvordan de skal ytre seg.

I den politiske debattkulturen er det samtidig viktig å ha en «fornuftig uenighet», som jeg i stor grad tenker er relevant fordi man må tåle at de andre partene i debatten man deltar i vil ha andre perspektiver og løsninger som tenkes best mulig, et godt eksempel på dette er forklart godt av Kristian Kock når han forsvarer sin bok i et eget debattinnlegg (2016). Og dette er noe vi i et debattmiljø også må tåle for å ha en sunn debatt, det å kunne være fornuftig uenig uten å skape konflikt.

2.4 RETORISK STRATEGI

Hele oppgaven grunner i et retorisk perspektiv på en samfunnsdebatt i krisesituasjon. Ifølge retorikkprofessor Jens Kjeldsen er retorikk en hensiktsbestemt og virkningsfull kommunikasjon man bruker med et mål om å oppnå en reaksjon eller handling hos andre (2015, s 24). I analysearbeid blir fokuset i stor grad å studere retoriske ytringer, og hvordan avsender har forsøkt å overbevise publikum om noe, samt å se på om avsender fikk den virkningen de ønsket.

Retorikk kan tradisjonelt defineres som kunsten å tale for å overbevise, og brukes også i faget som går ut på å lære denne kunsten. Hvordan noen skriver eller snakker vil ha stor påvirkning, kombinert med personlige karakterer, på om den får troverdighet. Det handler om å ytre seg til rett tid, på rett måte, med de rette innfallsvinklene som er relevant -og derfor mener Aristoteles at (retorisk) etos ikke blir skapt av å kjenne til vedkommende, men heller hvordan talen/teksten fremstår. Det handler mye om avsenders/talers presentasjon av synspunkter og argumenter, og ikke minst hvordan han bruker språklige virkemidler (Kjeldsen, 2006, s.117).

Så gjennom dette kapitlet vil jeg først gå litt nærmere inn på retoriske virkemidler og bevismidler, før jeg har valgt å ha med to kapitler om prinsipper/regler rundt hvordan prosjektet blir gjennomført og hvordan jeg har lagt til grunn for vurderingen av «status» og styrke opp mot etos.

2.4.1 STRATEGISK MEDIEVALG

Det eksisterer mange retoriske virkemidler, så nå i første omgang blir det viktig å se på de retoriske virkemidlene som kan tenkes er oftest brukt i debatter og dialoger rundt Koronapandemien. Og en av mine umiddelbare tanker er at hvilken plattform man velger å bruke i sin strategi for å påvirke befolkningen er den viktigste -det sier noe om alvorlighetsgraden, tilhørigheten og hvem de ønsker å nå.

Lokale pressemeldinger har større gjennomslagskraft enn riksmediene (NRK, TV2) ifølge undersøkelser gjennomført av Analysehuset som kartla hvor nordmenn bruker si tid og hvilken medier de har størst tillit til. Alle saker som omhandler nasjonalt perspektiv, må også

presenteres i lokale medier for å skape tillit til saken kommer det frem. Riksdekkende saker vil da måtte omskrives og gjøres med lokal relevant for borgerne i det lokale omkretsen, for de redaksjonene vil dette også være lønnsomt for god synlighet i lokalmiljøet. Her viser det seg at lokale politikere og eksperter som presenterer myndighetenes sak får høyere tillit enn en regjeringsrepresentant på Stortinget (Bonvik, 2012, s.109).

Ved større saker vil det i tillegg være ønske til at det kommer svar, og disse kommer gjerne gjennom kortere presseuttalelser (ofte skriftlig via e-post) for å sikre en sak eller en debatt flere perspektiver. Og dette er noe som i denne debatten vil si noe om hvem som får mest støtte. Men for noen borgere vil det være viktig å lese/høre mer utdypende om perspektivet, og da kommer vi over til artikler/innlegg, da vil nyhetsartikler som presenterer sakens gang komme godt med for å gi borgere som trenger det et overordnet blitt på saken (Bonvik, 2012, s. 123).

Kronikker, innlegg og replikker er påvist som et sterkt virkemiddel for å nå ut til mennesker, få de engasjerte og spre meninger. Å skrive et godt innlegg krever å ha en gjennomtenkt plan for hva formålet er og hva man ønsker å oppnå, og ikke minst hvordan presentere saken på en god måte. Fordelen med disse i den politiske sammenheng er at nettopp saken eller perspektiver blir synliggjort, og dette har vist seg å være et sterkt virkemiddel når befolkningen og regioner har ulike meninger om nasjonale saker, for å presentere alle perspektivene på en god måte. Men samtidig er det viktig å tenke at skal man ytre seg i en politisk debatt så må man ta hensyn til hvem man ønsker å ha som målgruppe og deretter velge det media som vil nå disse (Bonvik, 2012, s. 145).

2.4.2 RETORISKE VIRKEMIDLER

Det finnes ulike typer språklige og visuelle virkemidler for å få mottaker til å motta budskapet man ønsker å sende ut. Og disse virkemidlene kan bli brukt på en uredelig måte for å få gjennom sitt budskap, eller man kan gå aktivt inn med virkemidler som i utgangspunktet er uredelige. Jeg vil summere opp noen av virkemidlene som er vanlige å finne i debatter basert på Federl sin fagbok «Norsk for fagskolen» (2020).

Marion Federl med flere (2020) skriver mye om ulike språklige virkemidler som faller inn under de retoriske virkemidlene; logos, patos og etos. Hun skriver om hvordan språket skal bygge opp under budskapet og argumentene man har, det er mange virkemidler man ta i bruk og mange ulike måter å forklare eller kartlegge virkemidler på, så jeg kommer til å henvise til Fedrl sin oppdeling.

Det første man burde tenke på er hvordan man rammer inn argumentene sine ved bruk av *plussord* og *minusord*, dette er uttrykk eller ord man bruker som skal være med å rette oppmerksomheten enten positivt eller negativt mot en sak. Og disse ordene kan være trend avhengig eller avhengig av assosiasjoner til noe annet for å enten tolkes positivt eller negativt.

Deretter er et annet velbrukt virkemiddel; *retoriske spørsmål*, dette er ikke noe som nødvendigvis kan svares på konkret, men mer for å oppfordre leseren til å tenke litt mer enn det man skriver i teksten (Fedrel, 2020, s.67).

Andre virkemidler som kan brukes for å forme relasjoner sin målgruppe, og ekskludere de utenfor, er blant annet *ironi*, *metaforer* og *humor*. Dette er virkemidler man gjerne kan finne i kronikker og leserbrev hvor avsender ofte ønsker en mer hverdagslig tale i sin formidling, og ønsker at mottaker skal oppleve noe når de leser. Her kan det gå begge veier om man er uforsiktig, og hva man ønsker å tulle om er det som avgjør om det går i god jord eller ikke (Federl, 2020, s.73).

Hos noen utvalgte kan også *polarisering* brukes som et virkemiddel, hvor målet er å skape splid for å oppfordre til debatt. Dette er Ørjasæter et godt eksempel på, men å bruke dette virkemidlet kan være på grensen til uredelighet (Hildonen, 02.06.11)

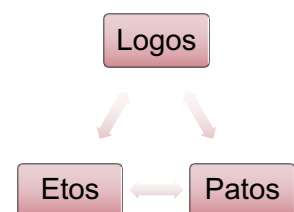
2.4.3 ARGUMENTER SKAPER TILLIT (ETOS, LOGOS, PATOS)

Når det kommer til retorikken handler det om å skape en tilknytning, enten dette er sosialt eller når man ønsker å bli hørt. Dette faller da ned på hvordan man opplever avsender eller avsenders budskap. Argumenter kan styrkes av tillit og/eller troverdighet, som begge disse delene kan være med på å styrke argumentene man kommer med. Tillit og troverdighet er begreper som henger tett sammen, men beskriver ulike ting. Jeg vil ta utgangspunkt i at

troverdighet er med på å legge grunnlaget for tillit, og at tillit samtidig er med på å bygge opp, styrke eller svekke troverdigheten. Troverdighet handler i større grad om vi tror på budskapet som blir sendt ut, mens tillit er noe vi har til enten personen eller organisasjonen som sender budskapet; bygger man opp begge aspektene vil man få en større slagkraft og forståelse for hva man prøver å formidle (Federl, 2020, s. 60).

Redegjørelsen under vil vise at en slik begrepsforståelse er både ryddig og nyttig for denne oppgaven. Tillit og troverdighet henger sammen med presentasjon og virkemidlene man bruker for å gå frem, og her er målet mitt å forklare dette ved å bruke Etos, Patos og Logos.

Dette er de tre viktigste retoriske virkemidlene som skaper grunnlaget for oppbyggingen av presentasjon, og man anvender sjeldent kun en av disse virkemidlene. Personlig vil jeg si at målet alltid vil være å skape etos i saken man skal argumenter for.

Etos kan vi definere som troverdighet, eller avsenderens troverdighet. Når du skal skrive en tale eller et debattinnlegg, er det viktig at publikum har tiltro til at det du sier, er sannsynlig eller sant. Det legger mye av grunnlaget for at du lykkes med å overbevise (Federl, 2020, s.60).

Skal man som avsender få andre til å lytte til hva vi ønsker å formidle, så må man fremstå som troverdig; enten i form av at det man sier er troverdig nok eller at man selv er troverdig nok. Da må man enten ha eller vinne tilliten og respekten til publikum, det betyr ikke nødvendigvis at mottaker må like deg, og troverdigheten er ikke noe man får og har for alltid; den kan man miste også! Ifølge Kjeldsen er Etos noe mottakeren utarbeidet gjennom tre deler; (1) *innledende etos*, (2) *avledet etos* og (3) *endelig etos* (2015, kap.6).

Innledende etos + Avledet etos = Endelig etos

(1) Allerede før mottakeren hører en tale eller leser en tekst er det en sjanse for at mottakeren allerede har et forhåndsinntrykk av politikere og eksperter som avsendere, og dette er noe man må ta forhold til som avsender, dette er hva som ofte blir omtalt som *innledende etos*

som både Federl (2020, s. 63) og Kjeldsen presenterer (2015, s.125). Som jeg skrev om i tidligere forskninger nevner jeg at basert på funnene tidligere kan jeg forvente at noen av debattinnleggene vil være farget av tidligere erfaringer og mistillit til sentrale myndigheter, og derfor også være en bakenforliggende faktor til hvordan avsender velger å ordlegge seg. Og det kan ha liten eller ingen grad med den faktiske debatten å gjøre, og heller være en faktor fra tidligere erfaringer eller holdninger, uavhengig av hvem avsender ønsker å nå ut til.

(2) Når man taler bruker man gjerne virkemidlene som at man henviser til hvem man er for å vise relevansen av perspektivet man kommer med, men når man er kommet så langt at man uttaler seg eller publiserer et arbeid er vi over på den troverdigheten talen eller teksten gir mottakeren; *avledet etos*. Dette omhandler den troverdigheten man skaper ved hjelp av argumentene og retorikken man bruker mot mottakeren, blir dette godt motatt kan uttalesene være med på å styrke den innledende etos, men om man kommer uforberedt eller har dårlige argumenter kan dette svekke den innledende etosen man hadde (Kjeldsen, 2015, s. 127).

(3) *Endelig etos* er det mottakeren sitter igjen med etterpå, altså hvordan opplever man avsender når alt er sagt og presentert, avhengig av hva man først hadde forventet når man begynte å lese/høre en tale/tekst (Kjeldsen, 2015, s.133).

Som en retorisk strategi kan man velge å gå for en *etos-appell* når man planlegger hva man ønsker å formidle. Når man velger denne type strategi baserer man seg på seg selv, hva man vet, hva man kan, erfaring og kunnskap som alt skal resultere i at mottaker føler at avsender er noen man kan ha tillit til.

Det skal også heller lite til for å miste sin troverdighet, enten som enkeltindivid, institusjon eller organisasjon. Den raskeste måten å miste troverdighet på som politiker eller ekspert er at man ikke stiller forberedt, at man ikke klarer å svare på det som blir spurt om eller ikke klarer å forholde seg til den saken som gjelder. Dette kan være ved at politikerne/eksperterne er unnvikende eller viser manglende forståelse eller kunnskap om gitt tema. Et annet problem som kan oppstå, spesielt hvor det er flere representanter for samme sak, er motsigende argumenter og meninger blant de på «samme lag» (Federl, 2020, s. 64). Dette er et eksempel jeg har sett i denne debatten og vil bli presentert bedre i kapitel 7.

Logos handler om de faktiske argumentene eller påstandene i teksten/talen, og henger tett sammen med etos. Mottakeren blir overtalt når de opplever resonnementene som sanne eller

sannsynlige. Når du skal finne saklige argumenter om ei sak, bør du vurdere argumentene du kommer fram til. Det bør vurderes om argumentene stemmer, og man bør vurdere om argumentene er relevante og kan bevises (Kjeldsen, 2015, s.135).

En retorisk strategi for noen er å bruke en *logos-appell* for å få gjennom perspektiver og øke sin troverdighet; da vil fokuset i stor grad være på argumenter som kan bevises og gjerne telles som harde fakta for eksempel ved å henvise til statistikk og tyngre undersøkelser (Fedrel, 2002, s.59)

Patos blir ofte oversatt til «følelser». I retorisk sammenheng vil det si at vi overbeviser gjennom å vekke bestemte følelser hos publikum. Når du i en tale skal overbevise ved å vekke følelser hos publikum, bør du vise at også du har denne følelsen. Hvis du skal få noen til å bli opprørt over ei bestemt sak, må du vise at du er like opprørt (Fedrel, 2020, s.63).

Og ved å spille på en *patos-appell* som en retorisk strategi vil man spille på følelser, personlige historier og bruke virkemidler for å skape tilhørighet og følelser hos mottakeren (Fedrel, 2020, s. 64). I en debatt som dette kan disse opplevde følelsene aktiviseres ved å for eksempel vise til tilhørighet, snakke om personlige erfaringer og ønsker, eller rett og slett henvise til en generell utfordring lokalt/sentralt som er velkjent. Altså henvise til noe mottakerne kan gjenkjenne seg i, og ofte spiller disse på enten forståelse/empati. Patos er et veldig viktig virkemiddel for å skape tilknytning til en sak eller en spesiell person som igjen fører til en slags tillit.

2.5 RETORISKE RETNINGSLINJER

2.5.1 DE SEKS PRINSIPPENE FOR TOLKNING

Jeg har hentet ut mye inspirasjon fra prinsippene rundt tolkning i tråd med den hermeneutiske intensjonalismen som Nils Gilje omtaler i sin bok «Hermeneutikk som metode» (2019, s.244). Jeg brukte i starten litt tid på å få litt perspektiver før jeg skulle begynne på arbeidet med innholdsanalysene. Flere av disse prinsippene eller reglene tar for seg hvordan man skal forholde seg til (1) innholdet, (2) avsender og (3) hvordan presentere dette på en god måte i resultatet jeg skal presentere.

Hermeneutikk har vært en liten grunnpilar for dette arbeidet i form av at jeg har funnet mye inspirasjon fra Gilje i mitt arbeid. I dette fagfeltet klarer jeg å relatere bedre til hvordan man skal tenke, hva man skal forholde seg til og ikke minst mener jeg det er veldig aktuelt når jeg jobber med retorikk og skal skrive vurderinger av aktører i den debatt. Så jeg ønsker å gå litt inn på de seks prinsippene for tekstarbeid som jeg har tatt med i mitt arbeid:

(1) **Den hermeneutiske sirkelen;** Tolkning og forståelse må ta utgangspunkt i en helhet, og en del av helheten. Dette er en regel som sier at jeg som forsker må tolke helheten i forhold til hvert innlegg, men også hvert innlegg i forhold til helheten. Helheten som jeg har valgt å fokusere på i mitt prosjekt handler om en tidsbegrenset debatt i en satt situasjon, og har derfor både avgrenset helheten og gitt kontekst til helheten (Gilje, 2019, s.74).

(2) **Subjektivitetsprinsippet;** regelen henviser til at jeg som forsker må prøve å sette meg inn i perspektivene til avsender og den individuelle subjektive oppfatning og ta dens intensjoner på alvor når jeg vurderer deres del av helheten. Dette er et punkt jeg i stor grad mener er viktig i min debatt, for å kunne gjøre en mest mulig upersonlig vurdering av innholdet må jeg finne ut «hva» og «hvem» som reagerer på «hva» og «hvem», og ikke selv blande inn mine egne meninger (Gilje, 2019, s.122).

(3) **Barmhjertighetsprinsippet;** Jeg som forsker skal utvikle tolkninger som lar individet i debatten fremstå som en rimelig fornuft (og legge fra meg min personlige mening). Jeg tenker at dette i stor grad handler om å vurdere alle ut fra deres perspektiv, uten å legge til

eller ta vekk noen av deres personlige erfaringer eller tanker som ikke blir ytret. Dette er for å gi alle som deltar i en debatt sin stemme, og sin sjanse (Gilje, 2019, s.8)..

(4) **De analytiske distinksjonene**; i alt tolknings- og analysearbeid er det viktig å skille mellom aktøren sine ordvalg og formidling, og det som faktisk er budskapet de prøver å formidle. Ikke alle er like gode på å formidle, bruke de rette ordene eller oppføre seg etter normen, og målet med å skille budskap fra språk/formidling er for å unngå ulike typer mistanker eller stereotypier. Men siden jeg skal gjennomføre retorisk tekstanalyse vil språk og fremtoning være i fokus, men jeg vil prøve å finne budskapet og se om det kom igjennom teksten (Gilje, 2019, s.245).

(5) **«Thick description»**; dette betyr at jeg som forsker skal kunne beskrive deler og helheten i denne debatten på en relevant måte. Reglen lyder slik at jeg som forsker skal utvikle fyldige og rike beskrivelser som gir mulighet til å rekonstruere den kommunikasjonsmessige intensjonen som er innebygd i den sosiale handlingen og/eller handlingsuttrykket. I dette tilfelle debattens gang skal kunne følges gjennom presentasjonen av resultatene jeg finner. Gilje anbefaler samtidig at man som forsker unngår «tynne» og overflatiske beskrivelser av involverte aktører og handlingene deres, slik at leseren av min rapport skal oppleve å få tilstrekkelig informasjon og grunngivning (Gilje, 2019, s.216). Dette er noe jeg i stor grad vil prøve å opprettholde når jeg presenterer funnene jeg har gjort (kapitel 4-7).

(6) **Bevist personlig forhold**; betyr at jeg som forsker må utvikle et bevist forhold til min egen forståelseshorisont og mine egne holdninger i debattens gang. Dette er for å unngå at jeg involverer for mye av mine egne følelser og tanker som kan lede til mistolkninger og i verste fall fordommer som fører til at utvalgte aktører ikke får den respekten de fortjener i en slik offentlig debatt (Gilje, 2019, s.245).

I hermeneutikken er ikke målet nødvendigvis å presentere «korrekte» tolkninger eller presentasjoner av en sak, tekst eller hendelse; men tar heller sikte på å utvikle flytende tolkninger og hypoteser til saken. I dette tilfelle vil i slutten av denne rapporten komme med noen tanker og refleksjoner til mine funn av hvordan denne debatten har påvirket oss som samfunn, og henviser til de funnene jeg har gjort fortløpende i presentasjons-kapitelene rundt debatten. Og i dette arbeidet kan det være vanskelig å generalisere funnene jeg finner.

Jeg ønsker allerede her å avklare at jeg i liten grad skal gjennomføre en ren hermeneutisk metode i dette prosjektet; men jeg anser deler av tankegangen og fremgangsmåtene til hermeneutikk til å være relevant til mitt prosjekt for å ha noen retningslinjer i hvordan arbeide, kombinert med de retoriske rammeverkene, når jeg jobber med innhold- og tekstanalysene.

2.5.2 HVEM ER EKSPERTENE?

For å kunne se inn i debatten og kartlegge hvilke aktører som er med har jeg også måtte finne faktorer for hvem som kategoriseres for «eksperter» i denne debatten. Satt i kontrast vil politikere kunne kartlegges med titler/stilling tilknytt enten lokal eller sentral myndighet, mens en «ekspert» må ikke nødvendigvis være tilknytt en offentlig etat eller enhet, og kan operere uavhengig i debatten så lenge den innhenter denne posisjon.

Og av det jeg kan finne vil jeg si at Hartelius sine funn er det som har de mest konkrete punktene for å ta en posisjon som en ekspert og jeg vil her prøve å forklare hvorfor jeg finner disse kriteriene aktuelle. Hartelius har seks kriterier for å posisjonere egen ekspertise for å skape troverdighet til seg selv eller saken (2011, s. 163):

(1) Nettverk, tilknytning eller gruppering for å skape troverdighet og kunnskapsdeling.

Med dette henviser hun til at det ikke bare er yrkesstatusen man har, men også hvilken tilhørighet man har, et eksempel på dette er å henvise til en forskningsstab man arbeidet med, eller andre organisasjoner man er tilknytt. Dette kan være når en statsråd henviser til at regjeringen jobber tett sammen med FHI og Helsedirektoratet, da skaper man en tilknytning til andre fagsterke grupper og derfor vil de man presenterer være mer troverdig. Denne teknikken gjenspeiler også når flere ordførere i debatten går sammen for å skrive en artikkel om hvor enige alle er i avgjørelsene de har tatt, da skaper de en gruppe.

(2) Personlig teknikk eller metode for å skape troverdighet. Dette er ofte sett når forskere skal skape blest, dette kan være at en forsker har utarbeidet en helt spesiell teknikk for å finne svar på en problemstilling. Dette kan vi også se i politikken gjennom hvilken saker et parti er kjent for å støtte og jobbe for, om de har en særegen metode for å oppnå resultat i en slik sak. Med dette punktet kommer også personlige moralske retningslinjer om den som innehar disse

ofte henviser til sine egne retningslinjer i sin retoriske kommunikasjon som et argument for hvorfor de er til å stole på.

(3) **Pedagogikk og viljen til å lære bort** kunnskapen på en oversiktlig måte, som får mottakeren til å ønske å lære mer. Dette blir ofte forsterket ved at vedkommende henviser til eget arbeid for å bevise at de kan det som de formidler, og slik henviser til enten sin posisjon hos nåværende arbeidsgiver eller tidligere artikler, også forklare de øverste begrepene. Det betyr ikke at de ønsker en dialog, men ønsker å skape en troverdighet rundt seg selv før de argumenterer for et perspektiv.

(4) **Pedagogikk som oppfordre til dialog og handling** for å skape forståelse for å engasjere meninger i debatter. De som klarer dette setter seg selv i en «opplæringsrolle» og oppfordrer til dialog for å lære mottakeren mer om deres perspektiver og holdninger, og gir mottakeren en følelse av å bli hørt i saker de ikke nødvendigvis kan så mye om. For eksempel kan en politiker eller ekspert øke sin posisjon ved å gjøre seg selv tilgjengelig for mottakerne.

Punkt 5 og 6 er veldig like, men skal så godt som mulig prøve å skille de;

(5) **Etablere, og vise til, viktigheten og relevansen** av ekspertisen i forhold til saken/debatten. Dette ved å fremtre sine egne karakter som en viktig del av ekspertisen man innehar, som jeg tolker som en måte å henviser til ens posisjon eller status, som så «enkelt» kan gjøres ved å henviser til ekspertisen ved å for eksempel skrive «Professor i innovasjonsledelse» før navnet sitt som avsender i et debattinnlegg.

(6) Skape kontekst og sammenheng mellom sak, samfunn og ekspertisen man innehar. Dette punktet går litt lengre, ved at det går litt lengre som at eksperten må bygge hele teksten opp rundt egen ekspertise og sette dette i kontekst til saken. Dette kommer for eksempel tydelig frem i den juridiske debatten hvor juristene drøfter lovverket, og henviser både til arbeidsplass, status og tidligere bragder for å vise at de er til å stole på (mer om dette i kapittel 4.5).

I flere tilfeller vil det være nødvendig med en kombinasjon av de ulike punktene når noen ønsker å etablere sin retoriske posisjon som ekspert, både skriftlig og muntlig. Dette er en

konstruksjon for at mottakere av budskapet skal oppfatte vedkommende som fortrolig og troverdig på sitt fagfelt og oppleves som en relevant part i debatten.

I en debatt som Soringkarantene er det mange som ønsker å ta posisjonen som ekspert på ulike perspektiver i debatten, dette kan forklares ved at pandemien påvirker ikke bare et fagfelt, men flere områder blant annet; helsefaglig, juridisk, økonomisk, infrastruktur, politisk med flere. Det er derfor viktig å høre flere sider av saken fra flere eksperter, men spørsmålet kommer ned til hvem som får statusen som relevant ekspert og kaprer en sentral rolle i denne debatten. Selv om man har utdanningen og er på papiret en ekspert på sitt fagfelt, betyr ikke at man får etablert seg som ekspert i en debatt, da det i stor grad kommer an på mottakerne.

3. METODIKK

For å kunne komme frem til noen teorier som svarer til problemstillingen om hvordan man etablerer sin egen etos i krisesituasjon vil jeg gjennom dette kapitlet så godt som mulig presentere fremgangsmåten for datagrunnlag og hva som har vært inspirasjonen for arbeidet. Jeg tenker at medievitenskap generelt er et fagfelt som har som formål å gi forståelse for trender, utvikling og bruk av mediene. Og i denne oppgaven blir det en hendelse som er i en avgrenset tidsperiode under en spesiell tid, og har valgt å ha en eksperimentell framgangsmåte med utgangspunkt i tradisjonelle metoder. I denne type undersøkelser som jeg har valgt, retorisk sett, så vil det være vanskelig å generaliseres funnene mine, men jeg anser det som viktig å kunne drøfte svarene på begge problemstillingen jeg har valgt å ha (Østbye, 2007, s.12, s 38).

3.1 METODE TRIANGULERING

På bakgrunn av at dette er en debatt i krisesituasjon er det mange faktorer som spiller inn, og de konkrete meningene og holdningene er vanskelig å kartlegge; jeg ser derfor en stor fordel med å gjennomføre en to-tredelt fremgangsmåte som kan supplere hverandre når jeg kommer frem til noen resultater i form av teorier basert på funnene, rene konklusjoner forventer jeg i mindre grad å finne rett og slett fordi det ikke er mulig da retorikk i stor grad påvirkes av «egne perspektiver» som forsker (Østbye, 2007, s. 263).

Aspekter ved undersøkelsene	Datatype		
	Kvantitativ innholdsanalyse	Kvalitativ tekstanalyse	Protokoll- analyse
<i>Problemstilling(er)</i>	Generalisering/ bredde	Beskrivende / konkretisering	Beskrivende / konkretisering
<i>Metodisk opplegg</i>	Strukturering	Fleksibelt	Fleksibelt
<i>Forhold til kildene</i>	Avstand /selektering	Nærhet /observasjon	Nærhet og sensitivitet
<i>Tolkningsmuligheter</i>	Presisjon	Relevans	Relevans

Tabell 4.1: Systematiske forskjeller mellom undersøkelsene utarbeidet fra modellen til Østbye (2007, s.269)

Metodetriangulering har et par fordeler som jeg nå ønsker å få nytte av i problemstillingen om hvordan vi forholder oss til debatt og tillit i en krisesituasjon. En av det største fordelene er at jeg ønsker å bekrefte funnene litt mer grundig ved å ha flere kilder for å forstå holdningene litt bedre. Det er snakk om at jeg ønsker å få en tyngde til de funnene jeg finner (validitet), kombinert med at funnene får en høyere troverdighet når det er flere metoder som henviser til samme resultat (reliabilitet). For min del handler det om at jeg som forsker ønsker å selv ha tillit til at funnene jeg finner faktisk samsvarer med situasjonen som var under debatten.

Ikke minst mener jeg at ved å bruke det oppsettet av metoder jeg har gjort, at jeg også får bedre innsyn i funnene mine og en bredere tilnæringsmåte til fenomenet som jeg ikke nødvendigvis hadde fått ved å velge kun en metode (Østbye, 2007, s. 264).

Metodetriangulering var allerede tidlig avklart en god løsning for denne debatten på grunn av alle korona-pandemien hvor vi får et ekstra komplekst forhold til styremakter, skiller og isolering generelt. Og jeg ønsker en så helhetlig forståelse som mulig i mitt arbeid med problemstillingene (Østbye, 2007, s. 265).

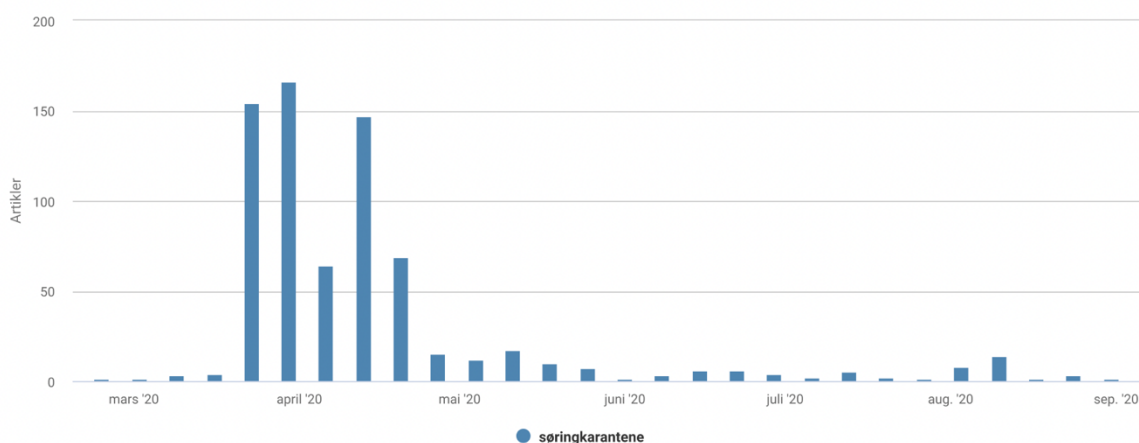
3.2 MATERIALET

Siden jeg har valgt å gjøre en metodetriangulering deler jeg mitt materiell i tre deler, og derav de tre metodene hvor spesielt to av metodene jobber tett sammen og supplerer hverandre i arbeidet.

- (1) Primær: Hovedmeldinger; pressemeldinger, artikler eller debattinnlegg
- (2) Sekundær: Svar til andre debutanter, politikere eller eksperter som har uttalt seg
- (3) Tertiær: Kreative intervjuer med et utvalg Nordnorske beboere

Primær- og sekundærttekstene er alle tekster som er funnet og samlet inn av Retriever som jeg fikk tilgang til som UiB-student. Debatten om «søringkarantene» var en debatt som gikk over flere medier/plattformer, og hoveddelen av datamaterialet er derfor artikler, kronikker og meningstekster hentet ut fra Retriever (som samler opp alt fra alle aviser/nettavisene i landet).

For å finne de tekstene som var relevant brukte jeg som sagt Retriever med søkeordet *Søringkarantene*. Prøvde å bruke flere søkeord, men dette ble da så store mengder tekst og vanskelig å sortere ut hva som var relevant, andre søkeord som ble testet var: *Lokale karantenereregler*, *Sørings-karantene*, *Søringskarantene*, *lokale karantenereregler*. Dette for å finne grunnlaget for analysen før jeg begynte med selve arbeidet, dette var også med på å nyansere hva jeg skulle se videre inn på.

Illustrasjon 3.2.1: Dekning over tid, tidslinje hentet fra Retriever 06.09.20 ved søkeordet *Søringkarantene* (totalt 722 tekster i perioden 01.03.20-01.09.20)

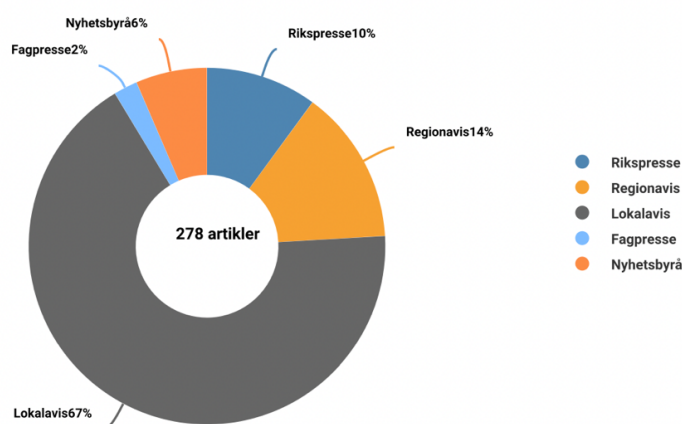
I Retriever samlet jeg alle tekster som er tilknyttet nettmagasiner og aviser og fikk en liste på 722 tekster i perioden 01.03.20-01.09.20. Disse tekstene ble deretter sortert:

- Kun et eksemplar per tekst, med henvisning til hovedkilden, dette tok vekk endel artikler som var publisert på flere plattformer (ikke et fokus for oppgaven)
- Tekster som tydelig ikke omhandlet «søringkarantene», og kun nevnte «søringkarantene» ble sortert vekk.
- Kommentarfelt ble sortert vekk
- Tidsperioden ble forkortet til høydepunktene i perioden 01.03.20-01.06.20

Alt som ble lest gikk gjennom en kodebok, hvor jeg hadde et utgangspunkt fra Retriever på hva jeg så på, for så å sortere ut variabler og innholdet i tekstene, dette for å kartlegge hva som var Primærttekster som skulle gå videre til tekstanalyse, og hva som var aktuelle sekundærttekster fra eksperter og politikere. Under har jeg tatt med oversikten over papiravisene og hvilken type media som publiserte artikler i perioden knytt til søringkarantene (illustrasjon 4.3.2) og tabellen viser fordelingen per fylke.

Artikler fordelt per fylke	Antall
Troms og Finnmark	409
Nordland	324
Vestland	196
Trøndelag	193
Møre og Romsdal	191
Rogaland	184
Agder	184
Oslo	183
Viken	178
Innlandet	177
Vestfold og Telemark	175

Dekning per kildekategori (papir)

Illustrasjon 4.3.2: Retriever sin oversikt over 722 tekster sin fordeling av artikler publisert i papir-aviser og -magasin i perioden 01.03.20-01.06.20, med søkeordet *Søringkarantene*

Fordi jeg fulgte debatten ble det også behov for å se på regjeringens pressemeldinger i perioden 10.mars til 15.April; med fokus på politikerne som har vært henvist til i debattinnleggene. Pressemeldingene skiller seg fra tekst da dette er visuell tale og kroppsspråk i tillegg til hva som blir sagt, og her valgte jeg å bruke tilsvarende variabler som jeg brukte på tekstanalysen slik at utgangspunktet for avsenderne er så lik som mulig i debatten.

3.3 INNHOLDS- OG TEKSTANALYSE

Undersøkelsene jeg skal gjennomføre er en blanding av tekst- og innholdsanalyser, og jeg vil derfor gi begge analyseformene en definisjon. I utgangspunktet starter jeg med en kvantitativ innholdsanalyse for å kartlegge noen trender i debatten og kartlegge hvem som har vært viktige aktører i denne debatten, før jeg går videre til å gjennomføre kvalitative tekstanalyser av «høydepunktene» i debatten. For å forstå materiellet jeg har jobbet med har det vært for meg nødvendig å skille mellom disse to metodene fordi de bygger på hverandre i stor grad. Funnene fra disse metodene kombinert skaper grunnlaget mitt for å gå videre til intervju.

Kvantitativ innholdsanalyse er å beskrive mønstre og utviklingstendenser i et medieinnhold, sammenligne medieinnholdet opp mot situasjonen og finne ut hvordan mediene fremstiller ulike grupper i samfunnet, og ut fra dette trekke noen slutninger om debattens effekt. Dette ved å systematisk dele inn innholdet i debatten ved å bruke noen variabler med verdier som viser utviklingen av trender. Styrken til kvantitativ innholdsanalyse ligger først og fremst i at metoden er relativt effektiv måte tillater forskere å analysere et stort tekstmateriale (Østbye, 2007, s 209-211).

Kvalitativ tekstanalyse er kort fortalt å se på de ulike elementene i en tekst og vise hvordan elementene virker, og hva de kan bety. Dette ved å se på ting i teksten, men også faktorer utenfor tekstens omtale (avsender, samfunnet, nylige hendelser og kontekst). Man starter gjerne med å se på temaer, språk, personer, henvisninger og lignende. Ved å gjennomgå en tekstanalyse vil man gi teksten flere nivåer, og på den måten oppnå en dypere forståelse for teksten og dens budskap, og reaksjoner fra mottakere (Østbye, 2007, s. 57). Jeg har valgt å basere min tekstanalyse på diskurser.

Jeg har brukt begge metodene litt om hverandre når jeg har jobbet med tekst og innhold, og vil si at disse to metodene har fungert godt sammen i arbeidet med tekstinholdet til debatten.

3.3.1 KODEBOK INNHOLDSANALYSE

For å få en oversikt til innholdsanalysen og finne de utviklingene som skjedde systematiserte jeg innholdet i alle tekster jeg leste ved hjelp av et manuelt strukturert kodeskjema jeg satte opp før selve metoden startet. Skjemaet består av flere variabler etter tema, navn, dato, standpunkter, argumentsfokus og virkemidler, og de aller fleste har noen fastsatte verdier. Siden dette var det første jeg skulle gjøre valgte jeg å ha flere variabler enn jeg strengt talt måtte ha, mer for å sikre meg at jeg kunne finne noen mønster i tekstene jeg skulle gjennom (se vedlegg 1).

Jeg brukte skjema for å registrere innholdet, eksempel er lederartikler opp mot politiske artikler. Jeg har valgt å ha generelle variabler for teksten i sin helhet; men har tatt for meg overskriften, argumentene og virkemidlene for å se hvilken strategi som ligger i bunn. Men utenom det har fokuset vært å se etter holdningene, fremføringen og hvilken argumenteringsmåte som er brukt og kartlagt disse (Østbye, 2007, s. 216-218)

Fordelen min her er at jeg har en variabel der jeg kan manuelt skrive inn om en tekst henviser til en annen tekst eller person i debatten, og slik fant jeg de største aktørene gjennom debatten og kunne gå grundigere inn på hvorfor disse aktørene ble så store; hva de gjorde eller sa. Samtidig kan jeg telle opp hvor mange av de ulike tekstene og pressemeldingene som falt innenfor de ulike variablene, og deretter kategorisere de bedre. Her kunne jeg finne trendene og delte inn debatten i underdebatter (kapitel 4). Fikk også en generell oversikt over frekvensen av positiv, negativ og nøytral omtale av innføringen av de lokale karantenereglene.

Etter jeg hadde gjennomført intervjuene og mer grundige tekstanalyser av aktuelle tekster kunne jeg så gå tilbake og se igjen over variablene og funnene jeg gjorde for å avklare hvilken som ble viktigst for resultatet basert på trender jeg fant i tekstanalysen.

3.3.2 PROGRAM FOR KODING

Jeg valgte å gjennomføre kodene ved bruk av Office Forms, som et spørreskjema jeg svarte på hver gang jeg las en tekst. Etterpå overførte jeg alle svarene til et Excell-ark og kunne triangulere og sammenligne variabler for å finne sammenhenger. Dette gav meg en god oversikt over veien i debatten, og en god start for veien videre inn i materiellet. Her kunne jeg kartlegge aktørene som har fått flest responser under debatten og hvilke tema som har gått igjen i debatten. Hele dokumentet kan du finne i vedlegg 1.

3.3.3 HVORDAN FORSTÅ EFFEKTEN AV TEKSTEN

Jeg hentet i stor grad mye inspirasjon i mitt arbeid fra den samfunnsvitenskapelige diskursanalyse hvor jeg setter søkelys på samfunnsmessig kontekst og maktspørsmål når jeg skulle jobbe med tekstanalysene for å forstå innholdet bedre og mer strukturert, opp mot de seks prinsippene for tolkning fra hermeneutikken.

Begrepet **diskurs** forstår jeg som et utvidet tekstbegrepa og en fellesbetegnelse for all medias meddelelser; en tekst som går forbi setningenes nivå (Østbye, 2007, s. 63).

Grunnen til at jeg har hentet mye inspirasjon fra tankene rundt diskurs som en hjelpende hånd er fordi jeg har en interesse av å forstå forholdet mellom språket og samfunnet. Ytinger man kommer med, gjerne i politiske sammenhenger, er ofte planlagt med et mål om å oppnå noe. Og jeg ønsker å studere dette videre; jeg er ikke bare opptatt av hva som blir sagt, men av konteksten det blir satt i; hvem som kommuniserer hva mot hvem og hvordan, altså den samfunnsvitenskapelige konteksten og situasjonen, og i hvilket media. Dette kommer ned til hvilken strategi jeg klarer å kartlegge at de ulike aktørene bruker i denne debatten, hvordan etablerer de en kontakt med mottakerne i en situasjon hvor det er mye usikkerhet slik at deres budskap blir forstått og akseptert (Østbye, 2007, s.64).

Og er derfor et punkt jeg tenker mye på når jeg har jobbet med mine tekstanalyser for å kartlegge innhold, og bevegelse i debatten. Jeg opprettet derfor et eget skjema for arbeidet med tekstene hvor jeg tok for meg hver hovedaktør i debatten som var enten (1) politiker eller

(2) ekspert, jeg tok ikke for meg noen privatpersoner i denne analysen fordi mitt fokus i prosjektet er politikere og eksperter.

3.3.4 REFLEKSJONER RUNDT METODENE

Rundt arbeidet med å sortere gjennom, kode og finne sammenhenger mellom tekster og klipp fra pressemeldinger har jeg jobbet mye med validiteten av innholdet. Det jeg legger i begrepet validitet er relevansen av en tekst opp mot problemstillingen og debatten i sin helhet -er den relevant i debatten?

Jeg har prøvd så godt det lar seg gjøre ved hjelp av kodeboken å sortere ut tekster/innhold som ikke er relevant for debatten;

- Tekster som nevner søkeordet «søringkarantene» uten at saken handler om tema eller debatten
- «Årets Koronaord er...» publikasjoner
- Har kun brukt 1 eksemplar om en tekst er publisert i flere medier

Det dreier seg først og fremst for å sortere ut relevant data for min undersøkelse, og analysere dette i etterkant for å kunne svare på problemstillingene mine (Østbye, 2007, s. 25). Det har også vært en utfordring i innholdsanalysen hvor noen av mine valgte variabler har vist seg å ikke være like interessante på sikt, og kan derfor ansees å være en «målefeil» i form av at jeg har systematisk brukt feil variabel i konklusjonen når jeg satt og leste gjennom innhold. Jeg valgte ganske mange variabler med flere verdier når jeg begynte på innholdsanalysen, rett og slett for å kunne se hvem som var mest aktuelle og finne et mønster som er pålitelig for å kartlegge noen funn (Østbye, 2007, s.26).

3.4 TENKEHØYT-INTERVJU

Primærkilden til dette prosjektet er tekst- og innholdsanalyse av debattinnleggene og pressemeldingene tilknyttet debatten. Men for å få en bedre forståelse av dette fenomenet i en krisesituasjon ønsker jeg å supplere perspektivene og opplevelsene med å snakke med et utvalg Nordboere for å få et bedre inntrykk av erfaringene og holdningene de faktisk sitter

med, tilknytt de lokale karantenereglene som var, ved å anvende en mer kreativ intervjumetode.

3.4.1 DEFINISJON AV METODEN

Teknikken brukt i dette intervjuet er inspirert av **Tenke-høyt-metoden**, veldig lik protokollanalyse, som i stor grad setter søkelys på å få deltagerne til å selv si høyt hva de tenker og deres oppfatninger, inspirert og utviklet etter forklaringen til Mette Bengtsson og Elisabeth Hoff-Clausen (2020, s.95). Fordelen med denne metoden er å få mennesker med ulik bakgrunn til å forklare deres tanker og resonnering for å finne ut hva de faktisk tenker om en sak, de vil ikke på forhånd få tilsendt noe materiell og målet er derfor å få en autentisk reaksjon på materialet som blir presentert.

Metoden gir meg som forsker innsyn i hva intervjudeltagerne sine første tanker er, før de får tid til å bearbeide sine inntrykk opp mot egne holdninger, på denne måten kan jeg få et bedre inntrykk av deres faktiske oppfatning av hver sak som jeg presenterer for dem. I retorikkfaget har tenkehøyt-metoden blitt brukt siden 1980-tallet for å kartlegge de kognitive tilknytt lesing og skriving tatt ut fra den strategiske tankegangen som originalt kom fra Ericsson og Simon (Bengtsson, 2002, s.96).. Men kanskje mest kjent i moderne tid er Christan Kock som lar sine deltagere lese, resonere og forklare hvordan de tolker og forstår danske avisartikler. Måten vi som mottakere forstår og opplever tekst er betinget av vår forståelseshistorikk, og deltagerne mine vil derfor resonere ut fra sin historikk og bakgrunn, og dermed komme med ulike perspektiver og tanker (Bengtsson, 2002, s.98).

Intervjuene skal legges opp slik at de kan gjennomføres enten digitalt eller fysisk, da jeg skriver oppgaven i en tid som kan forhindre fysiske møter og jeg må kunne holde de digitale.

3.4.2 INTERVJU-PRESENTASJON

Gjennomføringen av intervjuene blir gjort flere måneder etter selve debatten var på sitt heteste og jeg så derfor viktigheten av å bruke visuelle virkemidler for å få igang samtalen, og derfor vil det også være en teknikk for å finne igjen tanker, holdninger og opplevelser kandidatene kanskje hadde ved å se på noen pressemeldinger, tekstutklipp og utsagn fra

debatten, dette for å nå ned i deres tanker om følgende aktører og deres uttalelser (skriftlig eller muntlig):

- Ordfører Gunnar Wilhelmsen, leserbrev, 22.03.20
- Justis- og beredskapsminister Monica Mæland, filmsnutt pressemelding 23.03.20
- Finnmark legeförening, Paul Olav Røsbø, leserbrev, 23.03.20
- Helse- og omsorgsminister Bent Høie, filmsnutt pressemelding 29.03.20)
- Næringsminister Iselin Nærbø, filmsnutt pressemelding 29.03.20
- NHO-leder Ole Erik Almlid, filmsnutt pressemelding 29.03.20
- Statsadvokat Jørn Sigurd Maurud, pressemelding uttalelse, 30.03.20
- UNN, Jens Petter Bakkehaug, pressemelding uttalelse, 01.04.20
- Svar til Finnmark Legeförening, advokat Brynjar Østgård, leserbrev, 14.04.20
- Kronikk skrevet av Elin Ørjasæter, 19.04.20

Presentasjonen som vises er et utdrag fra debatten med søkelys på de innleggene, pressemeldingene og uttalelsene som fikk mest oppmerksomhet og drev debatten, med fokus på debatten tilknyttet myndighetene; juridisk, økonomisk, helsemessig og kommunepolitikk. Ved å vise deltagerne klipp/tekstutdrag som de skal lese der og da vil jeg i større grad få høre deres resonering og tanker (så langt de ønsker å dele) ut fra de din leser og opplever, som kanskje åpner for en mer ren og ærlig oppfattelse, og målet er at for de deltagerne som fulgte med skal huske tilbake til de tankene de hadde da dette var en debatt (Bengtsson, 2002, s.98).

Teknikken baserer seg på at jeg som intervjuer skal prøve å få en mer kognitiv respons på tekst/film for å kartlegge de faktiske oppfatningene av det som blir presentert, dette sikrer en mer direkte respons enn om deltagerne hadde fått materialet på forhånd. Samtidig får jeg muligheten til å observere hvordan deltagerne reagerer -og ikke bare hva de selv sier at de reagerer på, men dette vil i mindre grad bli satt søkelys på i dette prosjektet da jeg ikke har mye erfaring med denne metoden og vil da bli mye synsing (Bengtsson, 2002, s.98).

3.4.3 REKRUTTERING

Deltagerne i denne metoden ble hentet ut ved å annonsere på forskjellige Facebook-grupper;

- *Spørr om ka du vill Mo i Rana*
- *Politisk debatt Nordland*
- *Politisk debatt Tromsø*
- *Politisk debatt Finnmark*
- *Spørr om ka du vil Bodø*

For å få et utvalg som i større grad var fra et viere perspektiv var målet å få 3-5 deltagere fra hver region: (1) Nordland, (2) Troms og (3) Finnmark. Dette for å få et videre perspektiv og holdninger for å få et bedre bilde av hvordan disse lokale tiltakene faktisk fungerte i de ulike regionene, og for å se om kandidatene faktisk hadde fått med seg debatten og i hvilken grad.

Rekrutteringsposten lød som følger, og oppmuntret nysgjerrige folk til å ta kontakt med meg, slik at det skulle være enkelt og smertefritt:

Noen som har litt på hjerte rundt om «søringkarantene» og vil delta i en intervjuundersøkelse? p.s. del gjerne

Jeg skriver en masteroppgave om «Norge i krisesituasjon: Søringkarantene» ved UiB, og ønsker å snakke med noen fra Nordland, Troms eller Finnmark. Tema i det (digitale)intervjuet er: søringkarantene, lokale tiltak og politiske avgjørelser.

Samtalen er konfidensiell, og dine tilbakemeldinger vil anonymiseres. De som delta vil få et gavekort som takk for hjelpen!

Send meg en PM eller en e-post aina.fagereng@student.uib.no om du har spørsmål eller vil melde deg frivillig!

3.4.4 UTVALGET OG ANONYMISERING

Kandidat nr	Henvisning	Tilhørighet	Kodenavn
Kandidat 1	kvinne, 35 år	- Helsepersonell - Fødsel under nedstengingen - By	K1
Kandidat 2	Kvinne, 50 år	- Avdelingsleder VGS - Var i «Søringkarantene» - By	K2
Kandidat 3	Kvinne, 25 år	- Student - Studentpolitiker - By	K3
Kandidat 4	Mann, 35 år	- Brannkonstabel - Risikogruppe (helse) - By	K4
Kandidat 5	Mann	- Fylkespolitiker - By	K5
Kandidat 6	Kvinne, 30 år	- Regnskapsfører - Bygd	K6
Kandidat 7	Mann, 25 år	- Sykepleierstudent - By	K7
Kandidat 8	Kvinne, 70 år	- Pensjonist - Underviste i helsefag - Var i «Søringkarantene» - By	K8
Kandidat 9	Mann, 55 år	- Kulturliv - By	K9
Kandidat 10	<i>Trakk seg</i>		

I dette prosjektet har jeg ansett det som viktig å anonymisere deltagerne, for det er ikke hvem de er som er viktigst, men den opplevelsen de sitter med. I starten hadde jeg flere variabler som jeg brukte for å kartlegge deltagerne, men konklusjonen ble da at flere deltagere ble for gjenkjennelige og i tillegg har jeg valgt å anonymisere de som har jobbet innenfor politikk enda mer anonymisert for å verne om deres tanker og meninger (Kvale, 2019, s.106)

Originale variabler, og endringene som ble gjort med variablene:

- Fylke, ble erstattet til skille mellom by eller bygd
- Aldersgruppe og kjønn
- Yrkesstatus, ble forenklet til mer generell henvisning
- Annen relevant informasjon f.eks. risikogruppe, var i søringkarantene

3.4.5 REFLEKSJONER RUNDT METODEN

Ved gjennomføringen av denne metoden kan det avvik som i stor grad kan knyttes til to faktorer; (1) intervjuene ble gjennomført et år etter debatten, og noen av inntrykkene og tankene er forsvunnet i minnet, og (2) hvordan hvert individ lagrer informasjon og reflekterer over informasjonen de får.

I den første refleksjonen har jeg som intervjuer måtte ta hensyn til at tanker og opplevelser knytt til debatten kan/vil ha endret seg da det har skjedd mye under pandemien etter debatten, det har vært et fullt år med hendelser og endringer for alle, og derfor vil det være logisk å tenke at holdninger og tanker man fikk har endret seg siden da. Målet derimot er å aktivere de minnene de har om tanker og holdninger som de fikk i perioden debatten skjedde, og jeg opplevde at flere kandidater satte denne debatten i kontrast til hendelser senere i debatten for å argumentere for sine holdninger og tanker, og åpenlyst innrømmer at de nå har et annet perspektiv enn de som de hadde i Mars-Mai 2020. Dette er helt naturlig, men samtidig en viktig faktor å påpeke, og det er en av grunnen til at intervjuene skal fungere som en supplerende metode for dette prosjektet; og ikke en primærkilde (Østbye, 2007, s.98).

Den andre tanken jeg har jobbet med er at det kan oppstå avvik mellom det jeg anser som verdifull informasjon, ut fra mitt tema og problemstilling, og hva kandidatene anser som verdifullt. I denne metoden var målet at deltagerne selv skulle sette litt søkelys på hva de selv

mener er av verdi og deres fokus, og ikke styre dette noe spesielt; og dette i seg selv har gitt meg noen verdifulle perspektiver på hvordan vi opplever en debatt. Og det er også noe Helge Østbye (2007, s.24) poengterer; ulike personer snakker og uttrykker seg ulikt, og noen er flinkere å uttrykke og reflektere over hendelser som de møter, enn andre. Et annet veldig viktig perspektiv som Østbye påpeker er at noen personer har en tendens til å kunne uttrykke ekstreme standpunkter i en eller annen retning når man har en konkret sak, de kan derfor tolkes veldig svart/hvit uten at det nødvendigvis er tilfelle i den store helheten (2007, s.24)

Gjennom dette semistrukturerte intervjuet har jeg poengtert til mine deltagere at intervjuet vil oppleves politisk og de står helt fritt til å velge hvor mye de ønsker å dele om sine tanker, selv om jeg oppfordrer til dialog. Når jeg kommer til hoveddelen i intervjuet, hvor tenke-høyt er fokuset, så opplyser jeg også om at utklippene brukt i presentasjonen ikke er valgt for å provosere. Dette er rett og slett for å gjøre et forsøk på å skape åpenhet og tillit mellom meg og deltagerne, med et mål om at de skal kunne føle seg mer komfortable til å dele kritiske tanker eller minner de har tilknyttet de ulike utdragene (Østbye, 2007, s.25).

3.5 METODISKE UTFORDRINGER

En av de metodiske utfordringene tilknyttet tenke-høyt-metoden er at vi i dette prosjektet skal se på tredjepersoner, og snakke direkte om de som sies og hvordan deltagerne opplever spesifikke personers utsagn og oppførelse. Og jeg anser det som viktig å påpeke at det er satt ned etiske kriterier for at en kandidat skal vurderes i dette prosjektet (Østbye, 2007, s.125). Det var viktig å kun velge ut de kandidatene som faktisk faller innenfor fokuset: (1) politikere, (2) tilhørende ekspertgrupper og (3) eksperter som er relevant for debattens innhold. Det er her sortert ut leserbrev og meninger som tilhører eksperter eller perspektiver som i mindre grad holder seg til selve saken eller som ikke har fått stor oppblåsing i debatten. Tredjepartene som er valgt ut har selv valgt å stille seg i det offentlige lys; enten ved å ha tatt en betalt offentlig posisjon som politiker, eller som har valgt å bruke sin tittel og tilhørighet som en viktig faktor for å få gjennom sine perspektiver og holdninger. Det er derfor ikke sett nødvendig, verken av meg eller NSD, å varsle disse tredjepartene om at de vil bli vurdert i prosjektet da dette er en offentlig debatt.

En annen utfordring jeg har vurdert er tanken om nyhetsformidling; målet til mediene er i stor grad å påvirke og informere mottakeren til å få relevant kunnskap og informasjon i en vanskelig situasjon med å finne de sakene som borgerne faktisk ønsker å motta. Og dette er noe Ture Schwebs og Helge Østbye (2005, s.175) blant annet når de opplyser at et problem med nyhetsformidlingen som prøver å holde fokus ofte oppleves oppstykket og får et litt tunnelsyn på en sak fordi det er vanskelig å komme med flere vinklinger. Internett forsterker denne følelsen, fordi man nå får så mange kildevalg som mottaker, og derfor kan man få et usammenhengende inntrykk av en sak som bare skaper mer splittelse i egne holdninger, skaper utrygghet og man får ikke helt kontakt med en sak. Dette fører ofte til at individ i samfunnet velger ut sine faste medier for å oppsøke nyheter, og nyhetsformidlere gir mer publisering til godt leste saker, som igjen skaper et skille hvor man mister viktig informasjon og innsyn i en debatt om en side hele tiden får mer nyhetsdekning på grunn av lesertall. Og dette anser jeg som en utfordring i debatten, også for meg som skal kronologisk finne sammenhengen mellom hendelser (Schwebs, 2005, s.176).

4. ET OVERBLIKK OVER DEBATTEN

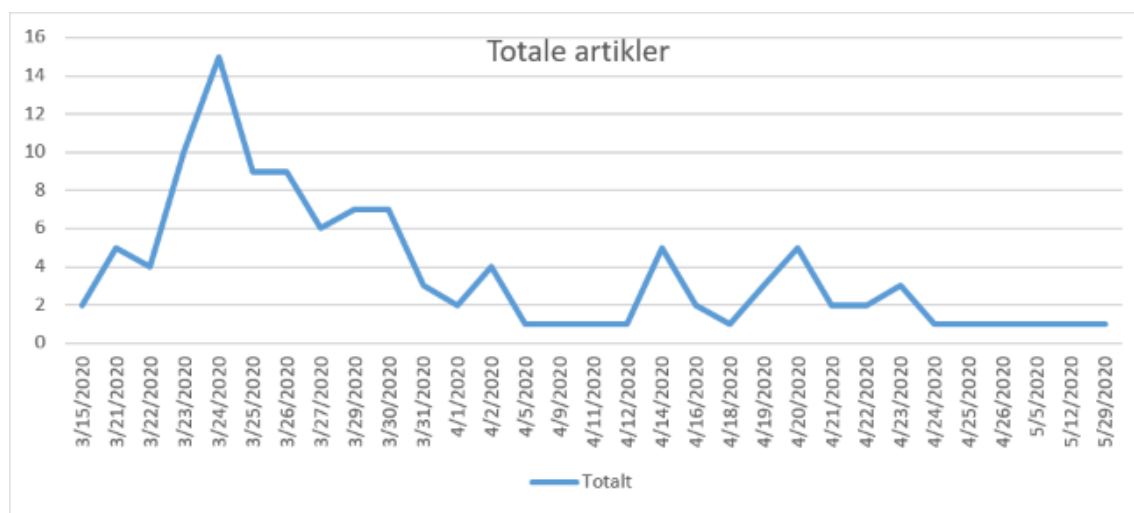
Målet med dette kapitlet er å få det store overblikket over debatten før neste kapittel hvor jeg går mer spesifikt inn på aktørene i debatten. Da debatten ble presentert i flere medier valgte jeg å gjøre innholdsanalyser med ulike variabler, som senere ble slått sammen når jeg så den røde tråden. Overblikket vil gjenspeile de største debattinnleggene som var fra eksperter og politikere, og jeg vil ikke fokusere i like stor grad på vanlige borgers reaksjoner og leserinnlegg i presentasjonen.

Debatten har jeg valgt å dele inn i fire undergrupper når jeg jobbet med tekstene, under hver undergruppe vil det presenteres en kronologisk rekkefølge av hendelser i underdebatten. Jeg vil i liten grad gå inn i alle variablene, men heller presentere debattens løp og ta med de variablene som jeg ser som relevant opp mot problemstillingene mine.

Alle sitat og tekster som henvises til i dette kapitlet opp vil man kunne spore i vedlegg 1 i kronologisk rekkefølge.

4.1 GROVBLIKK AV DEBATTEN

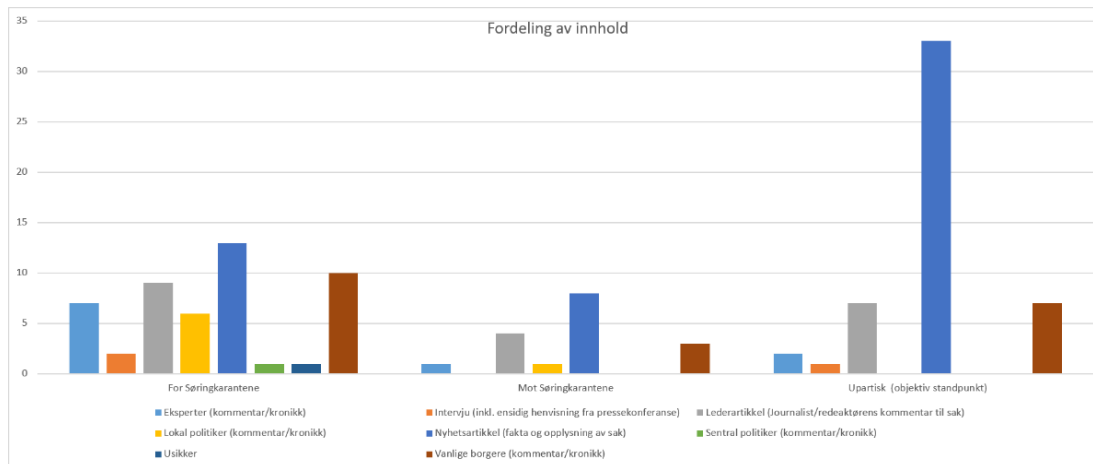
I denne delen skal vi se litt på hoved-trendene jeg gjorde i innholdsanalysen for å gi et blikk på hvordan debatten utviklet seg, og her har jeg funnet noen tendenser. Materialet var i utgangspunktet 722 tekster, som ble kortet ned basert på endel faktorer, og de relevante debattinnleggene som kom gjennom til å bli vurdert var 202 tekster som fordelte seg slik:

Tabell 4.1.1 Tidslinjen over høydepunkt i debatten

Deretter var delte jeg inn tekstene etter hvem som var avsender, og hvilken holdning til de lokale karantenereglene som dominerte i de ulike kategoriene av avsendere for å få en pekepinn på hvordan den skriftlige debatten ble fremført. Og her ser man at upartiske nyhetsartikler dominerte i innholdet i debatten, det vil i stor grad si nyhetsartikler som summerer debattens gang og henviser til både de sentrale- og lokale politikere og eksperter fortløpende. Dette er ikke overraskende med tanke på at medienes hovedoppgave er å sørge for at befolkningen kan føle seg oppdatert på saker som er relevant for dem, og jeg har tatt de med da det virker til at disse nyhetsartiklene har vært utgangspunktet når noen skriver leserinnlegg (uten at jeg kan si det sikkert) og er en viktig tekst å dokumentere i en debatt for å gi den fullstendige oversikten (Jonas W. Myhre, 1984, s. 147).

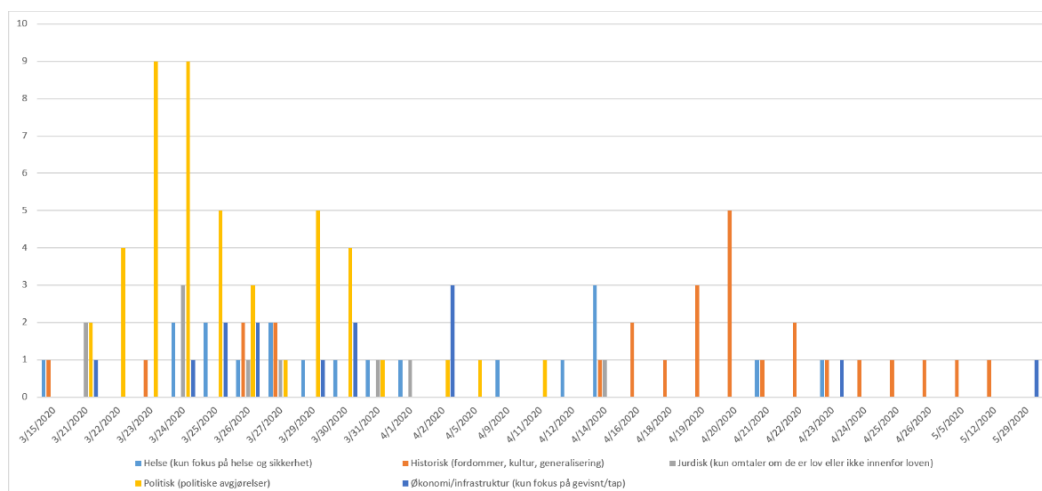

Illustrasjon 4.1.2: Fordelingen av innholdet i debatten

I starten når jeg lagde variablene hadde jeg delt inn temaene i debatten i 5 deler; politisk, helse, infrastruktur/økonomi, juss og historisk (= personlig). Dette så jeg etter hvert at juss og infrastruktur/økonomi henger mer sammen enn resten, og var vanskelig å skille når jeg jobbet med tekstene, derfor skal egentlig de to kolonnene høre sammen i illustrasjon 4.1.3.

For å gi et bilde av debattens utvikling har jeg valgt å presentere det opp mot tidslinjen, og avgrensningen jeg hadde, og den samsvarer i stor grad med den tidslinjen levert av Retriever (illustrasjon 3.2.1) som jeg presentert helt i starten av materiell oversikten.

Illustrasjon 4.1.3: Underdebatter over tid

I oversikten kan vi se at den politiske debatten er helt klart den som dominerer i mars, den går så over til å bli fokus på økonomi/infrastruktur/juss (for disse går litt i ett), før debatten skli mer og mer over i den personlige (=historiske) debatten. De få sakene i slutten av april som er politiske handler i hovedsak om at en eller flere kommuner opphever sine lokale

restriksjoner. Dette viser tydelig at hoved debatten er politisk, men så utvikler debatten seg i nye retninger.

Illustrasjon 4.1.4: Oversikt over antall leserbrev som har «svar» aktørene.

For å kartlegge de største aktørene i debatten la jeg inn en åpen variabel hvor jeg kunne skrive inn hvem leserbrevene henviste til, da fikk jeg dette resultatet. Her ser man tydelig at Justis- og beredskapsminister Monica Mæland er den som har fått flest leserbrev til seg, i all hovedsak kritiske leserbrev. Deretter er det Ordfører i Bardu Toralf Heimdal som er neste som har fått mange svar i debatten. I denne oversikten er det kun tatt leserbrev/artikler som fokuserer på å «svare» til aktøren det gjelder. Ut fra denne oversikten har jeg funne noen av de viktigste aktørene i debatten.

I illustrasjonen til høyre har jeg samlet opp noen utklipp fra debatten for å illustrere utviklingen og hvordan flere ting henger sammen.

- (1) svart er følelsene som gjenspeiles i tekstene fra et Nordnorske perspektiv.
- (2) Blå er den politiske debatten og uttrykk som blir ytret i denne debatten.
- (3) Gul er vi over på den juridiske og økonomiske debatten.
- (4) Grønn handler om den helsefaglige debatten.
- (5) Rosa ser på utviklingen av den personlige debatten.

Mediemakt (eller misbruk av sådan?) er en faktor i denne debatten, mange av nyhetsartiklene, leserinnleggene og meningstekstene har misvisende og voldsomme titler i forhold til innholdet. Men jeg forstår at overskriftene skal oppfordre, motivere og/eller provosere til debatt slik at meninger og perspektiver får oppmerksomhet i medielandskapet, samtidig har de i mange artikler veldig misvisende titler. Også navnet til debatten henviser til et missvisende perspektiv, og allerede ved å gi navnet «søringkarantene» har man lagt en negativ tone mot de som innførte de lokale karantenerene.

De fire underdebattene jeg har delt inn overlapper hverandre i tid og innhold, men har en tydelig spor av tematikk gjennom debatten. Underdebattene deles inn basert på hvilken argumenter og budskap man har i artiklene, og er delt slik for å vise de tendensene og fokusene som var. En artikkel kan være både politisk og helsefaglig, men har valgt å dele de inn etter hvordan de ble fremstilt i debatten.

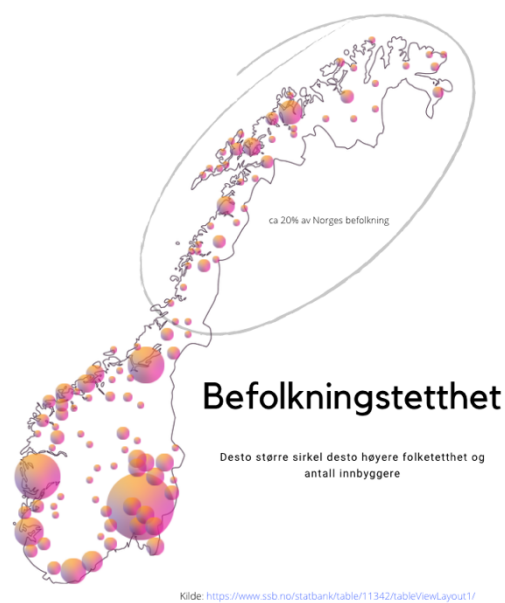
Alle sitat og tekster som henvises til i de neste fire under-kapitelet vil man kunne spore i vedlegg 1 hvor man enten velger kronologisk rekkefølge eller sorterer etter avsender.

Illustrasjon 4.1.1: Tidslinje

4.3 DEN POLITISKE DEBATTEN

Kjernen av denne debatten er politisk, og etter hva jeg klarer å kartlegge gjennom debattinnlegg, pressekonferanser og svar fra justisministeren og helseministere, så har jeg funnet ut at denne debatten kunne vært unngått hadde regjeringsrepresentantene strategisk jobbet sammen slik at det ikke oppsto misforståelser. Både Høie og Mæland har motsigende argumenter i en og samme pressemelding og i oppfølgingsspørsmålene fra journalister, som ikke gir en trygg og ledende forklaring på hvordan håndtere kommunene sine valg. Dette gir også et miks-signal til kommunene om hva som er lov når hun sier «nei» og han sier «ja».

10.Mars gikk Helseminister Bent Høie ut gjennom en pressemelding og sa at kommunene måtte ta ansvar og gjøre nødvendige tilpasninger for å hindre smittespredning. Og at kommunene ville få hjelp til å sikre seg ved hjelp fra FHI og smitteloven (regjeringen. 10.03.20).

19.Mars derimot kom justisminister Monica Mæland sammen med FHI ut og anbefalte kommunene om å ikke ha lokale korona-regler. Dette skapte mye usikkerhet hos kommunene som gjorde at flere ordførere gikk til media for å «forsvare» de restriksjonene og reglene de innførte lokalt, og her startet debatten (regjeringen. 19.03.20).

23.Mars kom pressemeldingen med justisministeren i tet, og fikk hele den politiske debatten til å ta av, hun sa i pressemelding at «noen» lagde problemer og prøvde å skape konflikt, og tok helt avstand fra dette og henviste alle til å følge regjeringen. Etter dette kom det mange tekster blant annet artikkelen «Trosser staten ei uke til» (Altaposten, 23.03.20) og «Tillitskrise og maktkamp i Kommune-Norge» (Nasjonen, 24.03.20) ble spredt på flere plattformer og medier.

I den skriftlige debatten dominerer holdningen om at «søringkarantene» er noe som er ønsket, og støttet i lokal- og regionalavisene i Nord, og viser et tydelig bilde av at befolkningen i stor grad stoler på at de lokale politikere og eksperter jobber for folkets beste. Og den politiske debatten tar en ny sving når lederartikkelen «Maktutdøvelse i krisetid» (Helgelands Blad, 25.03.20) blir publisert, som tar opp problemstillingene ved at noen kommuner utnytter «hasteparagrafen» for å få gjennom raskere avgjørelser som betyr å gi få personer for mye makt i lengre perioder.

25.Mars kom artikkelen «innsikten hos den nasjonale ledelsen er totalt fraværende» (Finnmarken) som skapte høy aktivitet i debatten og flere leserinnlegg og meninger ble delt og presentert i flere medier. Og i en replikk, «Politikkens sanne ansikt» (iTromsø) kom nyhetsredaktør Tom Skoglund ut med en sterk påstand:

Dette er intet annet enn politisk spinn og politisk spill. Livet, helsa og sikkerheten til deg og med, våre barn og våre eldre, er lite verdt i dette politiske spillet. Det ser vi med all tydelighet nå.

28.Mars ble Koronaveilederen innført og den politiske debatten fikk et nytt høydepunkt, men debatten fortsette inn i april selv om regjeringen tok avstand fordi de hadde Koronaveilederen på plass og henviste til denne fortløpende.

31.Mars kom nyhetsredaktør Are Johansen med artikkelen «God kriseledelse krever god kriseforståelse» i Lofotposten som ble godt mottatt hvor han starter teksten med:

Først en stor takk til kommuneleger, ordførere, politikere, rådmenn og andre som står på for oss i en krisetid. Takk for at dere har valgt å overse latterliggjøringen som kom frem i media og kommentarene. Stå på videre!

01.-14. April var det flere av de nord liggende kommunene som avsluttet de lokale karantenereglene og begynte å tilpasse seg koronaveilederen. Flere lokale politikere fortsette gjennom april med debattinnlegg, intervju og forklaringer for å «forsvare» hvorfor de opprettholdt de lokale karantenereglene, som fikk mange eksperter til å ta plass i media for å gi «vanlige borgere» en forståelse av saken.

06.April: Bardu kommune får søringkarantene opphevet av fylkesmannen som går over hodet til ordfører Torulf Heimdal, som skaper blest i kommunestyre som opplyser at de føler

seg tvunget av regjeringen som gir fullmakt til fylkesmannen til å ta lokale avgjørelser over kommunenes anbefalinger og ønsker

4.4 DEN HELSEFAGLIGE DEBATTEN

23.Mars: Finnmark legeforening går ut i media for å forklare hvordan det faktisk er i Nord-Norge og hvordan frykter for dårlig utbytte om man avslutter å beskytte sårbare regioner i Nord-Norge.

25. Mars: Leserbrevet «Søringkarantene -La oss ikke glemme essensen» skrevet av Jusstudent og helsearbeider får godt medhold med stort søkelys på helse.

28.Mars: Det legges frem bevis fra helseforetak og legekantoret (Vestvåg) at de lokale karantenereglene fungerer til sin hensikt og har vært en nødvendighet for å ruste seg til kamp mot pandemien.

1. April: Universitetssykehuset Nord-Norge går ut i en pressemelding og kritiserer regjeringen sine krav om å ta vekk lokale tilpassinger, og de mener at det er urettmessig. (Avdelingsoverlege Jens Petter Bakkehaug).

03.April: Flere personlige debattinnlegg starter å florere etter at flere kommuner avslutter sine lokale karanteneregler, det er personlige historier om sykdom i nord og frykten for Korona nå som flere får komme til sommeren.

09.April: Olav Gunnar Ballo (kommuneoverlege i Loppa), Britt Larsen Mehmi (Kommuneoverlege i Vadsø) og Paul Olav Røsbo (leder i Finnmark legeforening) publiserer artikkelen «Det lojale vanvidd»(Nord-Norsk Debatt) som omhandler hvordan lokale smitteverntiltak i Nor-Norge supplerer de nasjonale tiltakene, og dette har effekt, samtidig som de oppfordrer myndighetene til å hjelpe kommunene til å innføre disse supplerende tiltakene.

16. April: Flere kommuneoverleger opplyser at de ikke lengre anbefaler «søringkarantene» som et effektivt tiltak, smitten har nå begynt å spre seg og de vil ikke tro at dette tiltaket vil stoppe de mer. De nord liggende fylkene er nå på vei inn i fase 2 av pandemien ifølge UNN og det er ikke lengre hensynsmessig å hindre importsmitte da den allerede har ankommet.

22. April: Olav Gunnar Ballo (kommuneoverlege i Loppa), Britt Larsen Mehmi (Kommuneoverlege i Vadsø) og Paul Olav Røsbo (leder i Fimmark legeforening) publiserer sin endelige avgjørelse om å oppheve lokale tiltak og poengterer at tiltakene har fungert så godt at de vet at de forsinket smittespredningen i regionen og har nå fått på plass ressurser for å håndtere et eventuelt utbrudd. De anbefaler derfor kommunene om å avslutte de lokale karantene-reglene (Nordlys, 22.03.20).

4.5 DEN JURIDISKE DEBATTEN

23. Mars: NHO argumenterer for at de lokale karantene-reglene og restriksjonene er ulovlige og at alle kommuner må holde grensene sine åpne slik at næringslivet får holdt hjulene i gang.

25. Mars: Juristene argumenterer lovligheten av tiltakene, for og imot, ved å sammenligne lover og regler som eksisterer. Jurist Hans Petter Graver mener at de lokale tiltakene er imot loven, mens jurist Anne Kjersti Befring argumenterer for at det er helt lovlig innenfor de rammene en krisesituasjon innebærer (kapitel 5.3.5).

30. Mars: Riksadvokat Jørn Sigurd Maurud uttaler seg om straffbarheten av lokale tiltak i en pressemelding, dette skaper forvirring og irritasjon blant mange; for hva er en lov uten konsekvenser?

Brudd på lokale forskrifter om karanteneplikten kan etter loven være straffbare. Det betyr likevel ikke at påtalemyndigheten vil strafforfølging slike brudd dersom de anmeldes, og i en del tilfeller er det heller ikke gitt at brudd på lokale forskrifter er straffbare.

02. April: «Hvorfor krangler juristene om loveligheten av søringskrantene?» stiller jusstudent Karlsen spørsmål om i sin kommentar i Harstad Tidende tar en rask oversikt for å svare på hvorfor juristene krangler med henvisning til de ulike lovene og synspunktene. Her henviser han videre til ht.no sin hjemmeside for en helhetlig forklaring på om det er lov eller ikke, og kommer ikke med annet en fakta og oppsummering av saken, men heller mot at i forhold til smittevernloven vil det være medisinsk avgjørelse hvor sterke tiltakene må være for å begrense smitte som vil være mer aktuelt enn en persons bevegelsesfrihet.

04. April: Robert Gjerde går ut i Aftenposten og stiller spørsmål om håndteringen til Stortinget, og hvorfor de ikke tar ansvar for denne utviklingen, hvorfor de ikke tar kontroll over situasjonen, og hvorfor de ikke innfører rettslig oppfølging når kommuner ikke følger spillereglene. «-Dypt sjokkerene at Stortinget fritar seg selv fra karantenene». Ikke minst stiller han spørsmål med hvordan stortingspolitikere får lov til å krysse kommunegrensene uten å måtte gå i karantene, som at politikere er underrettet samfunnskritiske funksjoner, selv om de strengt talt kunne jobbet digitalt.

4.6 DEN PERSONLIGE DEBATTEN

I midten av april 2020 gikk debatten videre til å bli en personlig og kulturell debatt. Avsporingen av debatten startet med innlegget til blant annet Eli Ørjasæter og ikke minst slangordet «Sør-Korona» som ble brukt av Nettavisens sjefsredaktør Gunnar Stavrum allerede 26. mars. Denne personlige debatten blir til tider noe ufin, og kreativt språk blir ofte tatt i bruk, dette kan ha en uheldig effekt da mange mister konteksten som i utgangspunktet handlet om politikk og smittevern.

14. April: «Den nordnorske offerrollen» tar plass i debatten når Jensen sitt debattinnlegg blir delt på flere plattformer (Nettavisen)

19. April: Elin Ørjasæter slakter, kritiserer og provoserer flere grupper mennesker i en og samme tekst, og går strategisk inn for å fjerne troverdigheten til både lokale politikere og eksperter. Og håner måten lokale politikere har håndtert saken.

19.-28. April: Det hagler inn svar på artikkelen til Ørjasæter, mange finner seg ikke måten å bli putt i en stereotyp.

21. April: Leserbrevet «Den pinlige søringkarantene» (iTromsø) blir lansert hvor fokuset blir på at «ja, det er grunn til lokale regler, men..» den tar opp at det ikke lengre handler om smittevern, men har gått over til å bli en sak hvor nordlendingene endelig får ta «hevne» for de historiske hendelsene som har skjedd, og avsender opplyser om at hun selv er blitt flau over hendelsen.

5. AKTØRENE I DEBATTEN

Siden jeg har presentert overblikket av debattens innhold og utvikling i forrige kapittel håper jeg at gjennom dette kapitelet at jeg kan svare mer konkret på problemstilling 1:

Hvordan etablerer sentrale og lokale ledere og eksperter retorisk sin etos ved spørsmålet om «søringkarantene» i Nord-Norge under Korona-pandemien?

Deltagerne i denne debatten endrer seg etter hvert som debatten utvikler seg i løpet jeg har kartlagt i kapitel 4. Oppgavens hensikt er ikke i utgangspunktet å kartlegge denne utviklingen, men har vært en viktig variabel for å kartlegge debattens innhold og aktørene som har vært sentrale gjennom debatten.

I dette kapitelet er formålet å vise til hvordan politikerne/ekspertene selv har uttalt seg og brukt retorikk til sin fordel for sitt synspunkt, opp mot hvordan dette har blitt mottatt. For å gjøre dette på en ryddig måte har hver nøkkelaktør fått et eget under-kapittel og jeg anvender endel sitater for å henviser til det som har blitt reagert på.

Siden målet er å se på lokale og sentrale politikere, og eksperter, så har jeg kartlagt noen nøkkelpersoner som har vært aktiv i denne debatten. Gjennom kartleggingen i forrige kapittel fant jeg også noen involverte aktører som i mindre grad var en aktiv part i debatten, men heller noen som ble involvert eller kom med ekspert-uttalelser som veide tungt.

Nøkkelaktører i debatten (fokus)	Justis- og beredskapsminister Monica Mæland Helse- og omsorgsminister Bent Høie Ordfører i Tromsø, Gunnar Wilhelmsen Ordfører i Bardu, Toralf Heimdal Ordfører i Båtsfjord, Ronald Wærnes Ordføreren i Nordland, Tromsø og Finnmark Folkehelseinstituttet Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) Finnmark legeforening NHO Direktør Ole Erik Almlid Jussprofessor Hans Petter Graver Jussprofessor Anne Kjersti Befring
Involverte aktører i debatten som er blitt henvist til eller kom med korte uttalelser	Statsminister Erna Solberg Næringsminister Iselin Nybø Dekan Elin Ørjasæter

5.1 REGJERINGENS REPRESENTANTER

Politikere i regjeringen vil i stor grad allerede ha en tilknytning basert på tittel og tilhørighet til regjeringen, dette vil gi et utgangspunkt for hvordan de fremstiller seg selv når de ikke må forklare eller etablere sin tilknytning til debatten/saken og hvorfor de er involvert.

Et annet punkt jeg kartla tidlig i prosessen var at regjeringens representanter fulgte samme strategi i stor grad i form av valg av plattform og medier, ingen av statsrådene deltok i private intervjuer eller skrev leserinnlegg, alt av respons ble tatt gjennom pressemeldinger.

5.1.1 JUSTIS- OG BEREDSKAPSMINISTER MONICA MÆLAND

Monica Mæland var i starten av debatten hovedaktøren som både uttalte seg i pressemeldinger og fikk massiv kritikk i måten hun håndterte tilbakemeldingen på. Hun tar litt forgitt at mange ikke nødvendigvis vet hvem hun er, samtidig som hun opptrer lite empatisk i måten hun prater på. Hun har ingen problem med å henvise til lover og regler for å holde kontroll, og når hun leser opp noe som i utgangspunktet burde vært en ydmyk setning høres det ikke alltid autentisk ut. Hun er veldig synlig i starten av debatten i mars, men når april kommer forsvinner hun mye ut av det offentlige bildet. Bakgrunnen for at jeg anser henne som en av de viktigste aktørene i denne debatten er at «Søringkarantene» ble allerede tidlig omtalt i mediene etter innføringene av lokale tiltakene fra 13.Mars, men det var når justisministeren sammen med folkehelseinstituttet (FHI) gikk ut 19.Mars med en anbefaling om å ikke ha karantenebestemmelser at dialogen mellom kommunene og regjeringen startet, men debatten tok ikke av for fullt før Justis- og beredskapsminister Monica Mæland uttalte seg i en pressemelding:

Derfor gikk Folkehelseinstituttet i går ut med et klart råd til kommunene om ikke å lage egne innreiseregler eller karantenereregler mellom kommuner og landsdeler. Ikke fordi kommunene gjør feil. Alle forsøker etter beste evne å beskytte egne innbyggerne. Vi ser og at smitteutbredelsen er forskjellig. Vi må derfor reise så lite som mulig mellom ulike kommuner og landsdeler.

Folkehelseinstituttet er tydelige på at de lokale tiltakene har liten effekt på smittespredning når vi nå har fått på plass veldig inngripende tiltak for hele befolkningen. Men igjen, det fordrer at vi reiser så lite som mulig.

Monica Mæland, 19.03.2020

Denne delen har fått flere lokale politikere til å reagere, og de henviser i flere artikler til at de ikke har fått hjelp fra hverken regjeringen, fylkeskommunen eller FHI til å vurdere de lokale tiltakene, og dermed valgt å beholde de (kapitel 5.2.4). Samtidig reagerer de på at hun i et og samme avsnitt kan være så frem og tilbake i hva budskapet er -det er ikke anbefalt å reise, så i utgangspunktet skulle ikke lokale karantenereregler være et stort problem om ingen reiser.

Hun spesifiserer det noe mer i neste avsnitt, og fokuserer på KS, fylkesmennene og politikere i de store byene -i Nord-Norge er det ikke mange store byer, så her er spørsmålet hvem som egentlig har fått være med i disse samtalene som hun henviser til.

Vi må gjøre vårt for at samfunnet vårt skal fungere og at bedriftene våre overlever. Jeg har det siste døgnet snakket med alle våre fylkesmenn og politikere fra de store byene. Og med kommunenes sentralforbund. De uttrykker stor bekymring for det lokale næringslivet. Jeg håper at kommunene kan ta bort lokale innreise- og karanteneregler, og har bedt Fylkesmennene om å følge opp dette i samarbeid med kommunene.

Monica Mæland, 19.03.2020

Uttalelsen fikk stor kritikk fra lokale politikere, eksperter og generelt befolkningen i nord. Dette skapte den «politiske maktkampen», og Toralf Heimdal som er ordfører i Bardu uttalte seg blant annet slik i sitt innlegg «Fingrene av fatet Mæland!» (21.03.2020)

... Jeg blir alvorlig bekymret når justisministeren i dag tar til orde for å tvinge nordnorske kommuner til å oppheve karantenebestemmelsene, gjennom å bruke den nye kriseloven for å presse igjennom endringer i kommuneloven ...

... Å bruke tid og ressurser på å motarbeide kommunenes formidable smittevernarbeid nå, synes nå både meningsløst og det vil være et klart svik mot lokaldemokratiet.

Toralf Heimdal 21.03.2020

Hele situasjonen videreutviklet seg til flere interne møter og mye samarbeid mellom næringslivet, lokale myndigheter og regjeringen. Som førte til at Monica Mæland må komme med en ny uttalelse på pressemeldingen mandag 23. Mars.

... De siste dagene så har det vært en pågående diskusjon om behovet for lokale karanteneregler. Og det er noen som prøver å gjøre dette til en konflikt mellom Nord-Norge og resten av landet. Det synes jeg vi skal holde oss for god til i den situasjonen vi er i...

I dette avsnittet er språket veldig direkte, og setningen «Det er noen som prøver å gjøre dette til en debatt» er en setning som har fått flere lokale politikere til å løfte øyenbrynene, da i form av at de stiller spørsmål om hun henviser til når hun sier «Noen». Dette henviser deltagerne K2 og K5 til som en ovenfra-og-ned-retorikk som skaper splittelse i seg selv når hun allerede i introen henviser til at «noen» lager problemer, som kan tolkes som at det er de lokale politikerne som er noen når hun retter fokuset mot de i neste avsnitt. Alle deltagerne i undersøkelsen har forståelse for at denne saken ikke var enkel for Mæland, men flere stiller seg spørrende til hvorfor hun har en så direkte og aggressiv retorikk i måten hun prater på.

Jeg har veldig stor respekt for at lokale politikere fatter vedtak for å beskytte sine innbyggere. Det er bra at politikerne er aktive og tar dette på alvor. Men vårt poeng er, og det er fortsatt sånn, at vi hele tiden må vurdere de tiltakene vi fatter og at det er for det beste for hele samfunnet ...»

Monica Mæland 23.03.2020

Ulempen med uttalelsen er at den har blitt oppfattet som tvetydig; andre avsnitt er litt motsigende fra første avsnitt i den forstand at mange har tolket at det er «Nord-Norge VS resten av samfunnet» med at hun først sier at hun ikke vil ha en konflikt mellom Nord og Sør, men så rett etterpå sier at «vi» som kan tolkes som en henvisning til regjeringen må få fatte tiltak som er best for samfunnet, altså trumfe lokale bestemmelser.

På den andre siden i denne debatten, i bransjer som ble truffet hardt av de lokale anbefalingene og karantenereglene, så kommer deltager K9 inn og støtter Mæland sin fremgangsmåte. Han opplyser også om at han husker godt til debatten da de lokale karantenereglene skapte problemer for kulturlivet og tjenestene deres.

Støtter hun fullt og helt! Det er ingen fortjeneste ved å ha lokale karanteneregler.. Våre lokale politikere var virkelighetsfjerne, og tok avgjørelser basert på dårlige begrunnelser. Monica Mæland sier det samme som oss; det nasjonale reglene bør gjelde, ikke de lokale perspektivløse tiltakene.

Deretter følger hun opp med neste del som igjen skaper kritikk fra «tilhengere» av de lokale karantene reglene:

... Og når vi nå ser at næringslivet, og fra arbeidsgiver og arbeidstaker, fra det lokale næringsliv opplever vi nå at lokale karantene regler fører til utfordringer og da har vi i felles et problem.

... Det er ikke bra for Norge og verftsindustrien på Møre går overende, det ikke bra hvis hjørnesteinsbedrifter i nordnorge som kunne ha overlevd nå ikke gjør det. Eller at landbruket vårt ikke opplever at de får nødvendig arbeidskraft. Dette må vi derfor prøve å løse i felleskap ...

Monica Mæland 23.03.2020

Her forskyver hun saken videre vekk fra Nord-Norge og over til Møre, hvor de også hadde tilsvarende tiltak. Presentasjonen i seg selv er et strategisk forsøk på å komme seg ut av fokuset mot Nord-Norge og heller fokusere på landet, men dessverre ble dette dårlig mottatt av befolkningen i Nord som føler at de sentrale myndighetene ikke vet geografien av Norge ved å henvise til Møre istedenfor for eksempel verftsindustrien i Bodø.

Og senere etter koronaveilederen ble lansert uttalte hun seg på et spørsmål fra journalister om konflikten mellom nord-sør, og da svarer hun:

Nå har jeg sagt hver dag i over to uker at dette er ingen nord/sør-konflikt. Vi har hatt 124 kommuner i hele landet som har hatt egne karantenerogler. Noen er veldig godt begrunnet, andre regler er ikke godt begrunnet.

Hammerfestningen (31.03.20)

Når hun kommer med slike uttalelser hjelper det heller ikke hennes sak, for hun har gått hardt ut mot nord-norske lokale karantenerogler, men i liten grad gått mot sørliggende kommuner i samme grad. Retorikken og oppbyggingen av hennes argumenter samsvarer ikke med handlingene og andre uttalelser, og gir en ustrukturert og lite gjennomtenkt håndtering av saken, som også er kjernen til at denne debatten har tatt av.

Justis- og beredskapsminister Monica Mæland har gjort mye bra gjennom sin karriere, men i denne debatten er hun ikke spesielt flink på å skape mer troverdighet til seg selv fra mennesker som ikke vet hvem hun er fra før av eller som ikke har en innledende tillit til henne. De som allerede vet hvem hun er virker til å ha en høyere tiltro til henne, da ved å henvise til hennes tidligere suksesser i arbeidslivet. Dette uteblir hos de som kun opplever henne som lite demokratisk og -empatisk, noe jeg lurer på handler om hennes monotone harde tone som hun bruker i sin muntlige retorikk. Hun når derfor ikke gjennom hos befolkningen generelt, og blir kritisert fra flere hold.

5.1.2 HELSE- OG OMSORGSMINISTER BENT HØIE

En annen viktig aktør i denne debatten er Helse- og omsorgsminister Bent Høie, rett og slett fordi han er med på de aller fleste dialoger og pressemeldingene som er knytt til de lokale karantenebestemmelsene. I motsetning til Mæland får ikke han den samme kritikken, og bakgrunnen for det tror jeg kommer av at han i større grad prøver å finne en løsning og/eller kompromiss, samtidig som han er mye mer empatisk. Retorikken til Høie er veldig ydmyk,

samtidig som den også er mye vagere. Han er flink på å søke publikum når han prater, og med en tone som virker betryggende. Han kom først på banen 10.Mars 2020 når han uttalte følgende på pressemelding (regjeringen):

... Kommunen er lokal smittevernmyndighet. Det betyr at det er kommunens ansvar å vurdere situasjonen og iverksette tiltak for å begrense utbredelsen av et utbrudd. Kommunene har særlige fullmakter til smitteverntiltak som å pålegge isolering og karantene, til å stenge skoler, barnehager og andre virksomheter og stenge arrangementer med mye folk dersom det vurderes nødvendig. Folkehelseinstituttet gir råd og jobber tett sammen med kommunene om dette.

... Som nevnt har Helsedirektoratet og kommunene etter smittevernloven svært vide fullmakter til blant annet å pålegge forsamlingsbegrensinger og -forbud, pålegge isolering og karantene og stenge virksomheter.

Dette etter at de allerede i 31.Januar begynte arbeidet med å samle opp informasjon om tiltaksplan i alle kommunene, hvor fylkesmannen i hvert fylke sto ansvarlig for å samle inn handlingsplaner og bistå kommunene på best mulig måte. Men denne uttalelsen viser også bakgrunnen for debatten, og de motsigende argumentene og retningslinjene som har blitt gitt fra regjeringen til kommune Norge.

Etter all kritikken mot Mæland kom Høie på banen for fullt og i stor grad tok over pressemeldingene når det var snakk om forhandlingene og løsningene i forhold til søringkarantene. Søndag 29.Mars var det nettopp han som skulle presentere den nasjonale veilederen for kommunene.

... Vi mener at det ikke er behov for at kommunene innfører egne karantenerogler i tillegg til det som er de nasjonale reglene. Og vi anbefaler derfor ikke kommunene å innføre egne generelle relger om karantene eller restriksjoner. Samtidig har vi forståelse for at noen kommuner har valgt å gjøre dette i en situasjon der de har opplevd at de har hatt en annen smittespredning enn det som har vært i andre deler av landet og ofte har ønsket å ha ekstra tid til å forberede sine helsetjenester på det som kommer.

... Mange av de lokale karanteneroglene har ført til betydelige problemer for viktige samfunnsfunksjoner og for næringslivet. Det har derfor vært et sterkt ønske fra kommunene, men og fra næringslivs parter, å ha klare retningslinjer for hvordan dette skal gjøres.

Påstanden er ikke sann om man skal tro det mange ordførerne i Nord, her virker det til at samarbeidet ikke kommer helt gjennom, og kun til fylkeskommunene. Påstanden er ikke feil,

for kommunene vil ha samarbeid, men de har ikke vært en aktiv del i dette samarbeidet som henvises til i den nasjonale veilederen. Og han fortsetter videre:

Dette vil være en god veileder for kommunene å bruke i de tilfellene der de mener at det vil være behov for dette, men som sagt; Regjeringen og omsorgsdepartementets klare holdning er at det er slik som situasjonen er nå ikke er behov for lokale karantene regler i tillegg.

Det kommer en retorisk sprekk i argumentene til Høie når han får spørsmål fra journalistene etter pressekonferansen om Koronaveilederen; *Har kommunene hjemmel i loven til å ha egne tiltak?* Og til dette svarer han motsatt av hva han tidligere har sagt, og går imot det Mæland sier om å juridisk ikke følge opp brudd på lokale karantenereregler:

Kommunene har hjemmel i dagens smittevernlov å ha lokale karantenereregler, og veilederen sier mye om dette hvis man skal det og hvordan disse skal være for å unngå å ramme det lokale næringslivet.

Hammerfestningen (31.03.20)

Høie var den som har oppfordret kommunene til å innføre tiltak og verne om sine kommuner, men har samtidig stått sammen med FHI og Mæland når de har anbefalt kommunene å ikke ha lokale tiltak. Dette blir en veldig «ja takk, begge deler» retorikk som oppleves misvisende. Han er mild i språket, imøtekommen og løsningsorientert, og han snakker godt når han presenterer løsninger. Samtidig har han dessverre noen uttalelser som skaper misforståelser, og hovedproblemet er at Høie og Mæland ikke har en felles strategi for å løse denne saken, og det blir derfor «hun sa, men han sa ...» som skaper forvirring i hva som er lov og ikke.

Bent Høie har vært en skikkelse som har fått mye omtale gjennom Korona, han har vært den statsråden som har vært del av flest saker gjennom pandemien. Allerede før pandemien var han en frontfigur som folk likte i stor grad så han hadde en sterk inngående etos inn i debatten, og fra andre debatter i samme periode, og dette er nok hovedgrunnen til at han vedlikeholder en høy troverdighet også i denne debatten.

5.2 LOKALE POLITIKERE

Lokale myndigheter skiller seg i stor grad fra regjeringens representanter, her er det med frihet i hva og hvordan ting blir ytret. Blant annet er det flere politikere og ordførere som har

vært aktiv i den Nordnorske debattens forum for å ytre sine tanker og meninger, og det er ikke alltid like sensurert. Det som er gjentakende er at lokale politikere, når de som enkelt individ, skal ytre seg så bruker de lokale medier og ikke nasjonale medier. De snakker til de menneskene de føler de representerer, og dette har i noen grad blitt tatt ut av kontekst og brukt i den nasjonale debatten.

Denne strategien betyr at de både når ut til sin lokale befolkning via lokal pressen, men også til den nasjonale via offentlig pressemeldinger. Hvorvidt det er et veldig bevisst valg er usikkert, men når man velger å anvende seg av den lokale pressen og regionale debattforum for å ytre sine meninger, som individ som representerer et område, i en nasjonal debatt så kan dette tolkes som at de ikke ønsker å ytre seg nasjonalt -kun lokalt. Og det er selvsagt viktig å ha lokalbefolkningen bak seg når man trosser råd og veiledning fra regjeringen, men den lokale oppvarmingen styrker ikke nødvendigvis disse lokale politikerens omdømme i resten av landet.

5.2.1 ORDFØRER I TROMSØ GUNNAR WILHELMSEN

Ordføreren i Tromsø Gunnar Wilhelmsen har sammen med ordføreren i Bardu Toralf Heimdal tatt plass i mediene, da med å stå frem med både med regionens valg og egne meninger rundt saken. Han publiserte et leserbrev som både har fått massiv støtte, men også kritikk for ordvalget:

Dette er ikke et vedtak vi tar lett på eller gjennomfører for moro skyld eller for å trosse regjeringen. Vi gjør det for å unngå mest mulig smitte. Tromsø kommune skal beskytte sine innbyggere, og hvis det betyr at tilreisende fra sør må sitte 14 dager i karantene ved ankomst, så er det verdt det. Vi må være på den sikre siden, og vi må ta vare på flokken vår.

Gunnar Wilhelmsen, 22.03.2020 (iTromsø)

Det som har fått mest oppmerksomhet er setningen «.. vi må ta vare på flokken vår», dette ble en populær henvisning i begge sider av debatten. Denne setningen setter Elin Ørjasæter på spissen og kaller det for en polariserende setning som diskriminerer og skiller Tromsø fra resten av Norge.

Hans uttalelser og gjennomføring av søringkarantene har fått godt medhold, blant annet av professor i medisinsk mikrobiologi Ørjan Olsvik som kom med følgende uttalelse:

Dette er jo tiltak Norge fjør mot andre land, som for eksempel Italia og Østerrike. Det er ikke vanlig internt i et land, men utbruddet er i stor grad sentrale østlandsområder, mens det er veldig lite her oppe. I min verden er lokale tiltak derfor relevant. Jeg støtter ordføreren i dette.

Etter pressemeldingen 28.Mars holdt fremdeles Wilhelmsen, sammen med UNN og de lokale myndighetene, «søringkarantene» i gang. Og påstandene om at han stopper næringslivet fra vekst svarte han slik til i den lokale pressemeldingen den 29.Mars ved Tromsø kommune:

Vi har hatt god dialog med det lokale næringslivet, deriblant møter med NHO. Vi er på lag med dem i denne perioden, men også i at vi skal sørge for at næringslivet har muligheten til å komme seg på beina når denne krisa er over.

Vi har kommunelegen, smittevernslegen og ledelsen ved universitetssykehuset på vår side. For oss må vi særlig ta høyde for at vi har et sykehus som skal dekke hele landsdelen og som ikke kan bli overbelastet.

For mange opplevde de Wilhelmsen, sammen med Heimdal, som en sentral stemme i debatten, dette kommer tydelig frem både hos intervjudeltagerne jeg snakket med, men også i replikk-innlegg i ulike nettaviser, og for å illustrere hvordan befolkningen reagerer kommer det under noen sitater:

Jeg tar av min hatt og bøyer meg dypt for deg og smittevernlegen i Tromsø. Du viser pinadø statsmannstakter i denne pågående dysten med begrepet «søringkarantene».

Mening (Nordlys, 01.04.20)

Men han har ikke bare fått skryt for sin retorikk, Elin Ørjasæter trakk han opp i sitt innlegg (nettavisen, 18.03.20):

Vi må ta vare på flokken vår, uttalte Gunnar Wilhelmsen. Det var et interessant utsagn. Han definerer altså «flokken vår» som de som bor nord for Dovre. Det er et alvorlig brudd med alminnelig nordmenns rettsfølelse. For oss andre er «flokken» alle andre i Norge, ikke alle i vår landsdel.

Totalt sett kan er vurdering av Wilhelmsen god, han gir fra seg et godt inntrykk som noen som er autentisk til sin sak, han bruker språk godt og han er løsningsorientert. Han tar ansvar for sin kommune, og sier aldri noe negativt om motpartene og er heller ikke ufin mot noen. Han viser både sin tilhørighet, kommer med gode logiske argumenter og stiller seg tilgjengelig for å forklare de valgene som kommunen har tatt.

5.2.2 ORDFØREREN I BARDU TORALF HEIMDAL

Bardu kommune var den første kommunen som innførte lokale karantenereregler, inkludert innreise-karanteneene, og var derfor i bresjen av debatten for å holde det åpent for lokale tilpassinger. Han er den som går tyngst ut mot Mæland i sin rekst, og anser hennes retorikk og fremtreden som bruk av makt ved å tvinge de lokale folkevalgte til å tilpasse løsninger.

... Jeg blir alvorlig bekymret når justisministeren i dag tar til orde for å tvinge nordnorske kommuner til å oppheve karantenebestemmelsene, gjennom å bruke den nye kriseloven for å presse igjennom endringer i kommuneloven ...

... Å bruke tid og ressurser på å motarbeide kommunenes formidable smittevernarbeid nå, synes nå både meningsløst og det vil være et klart svik mot lokaldemokratiet.

Toralf Heimdal 21.03.2020

Leserinnlegget hans «Fingrene av fatet Mæland!» fikk mange tilbakemeldinger, og er sagt å ha slått alle rekorder i deling og lesertall hos Folkebladet, og flere henviste til denne teksten i sine leserinnlegg, debattinnlegg og meninger -mange av meningene er skrevet av private debutanter og vil derfor i liten grad bli henvist til i denne presentasjonen, men her er et utvalg sitater som henviser til hvordan Heimdal oppfattes av leserne:

Han må være den tøffeste og mest rett fram politikeren vi har her i Nord. Stå på! Ikke la deg diktere av ho der Mæland. (Folkebladet, 28.03.20)

Bardu-ordfører Torald Heimdal dro først i gang «søringkarantene». Det har fungert! (Folkebladet, 27.03.20)

Toralf Heimdal har egentlig bare fulgt forsvarslinja til den norske regjeringen: Å bruke alle mulige virkemiddel til å knekke viruset -så raskt som mulig! (Folkebladet, 28.03.20)

Bardu-ordføreren har kjempet sin egen minutt-for-minutt-kamp mot koronaviruset - som en av de fremste talsmenn i nord for «Søringkarantene». Og det har blitt lagt merke til i hele landet, og irritert både Oslo-eliten og readaktører og andre skrivende og snakkende mennesker i sør! (Folkebladet 28.03.20)

Heimdal var en som sto gjennom stormen, tok ansvar og stilte opp på flere intervjuer i etterkant for å forsvare sin tekst «Fingrene av fatet, Mæland!». Og i et intervju som Folkebladet (28.03.20) publiserte tydeliggjøre han at han ikke er imot Mæland eller regjeringen, men heller ønsker et samarbeid og forståelse. I intervjuet svare han både på kritikk han har fått, om karantenereglene fungerte, og han snakker om næringslivet og forsvarets status i kommunen. At han velger å være så synlig i media, som en sterk skikkelse som ikke går til personangrep og holder seg til saken med fokus på «flokkens sin» så har han vist at han er en politiker som gjør jobben sin. Han sier også gjentatte ganger at han respekterer andre, har vært i dialog- og stoler på sine lokale helseeksperter.

5.2.3 ORDFØRER I BÅTSFJORD RONALD WÆRNES

Ordfører Ronald Wærnes trekker mye medieoppmerksomhet i sitt debattinnlegg som har fått tittelen «Nå blir vi rett og slett litt bekymret for at våre sentrale myndigheter kollektivt har vandret inn i hønsegården og mistet hodet helt» (iFinnmark, 23.03.20). Dette innlegget får massiv oppslutning fordi teksten setter alt på spissen med bruk av kreative ord, sarkasme og metaforer og sammenligninger, den kan vurderes at er på grensen til uredelighet. Teksten viser en ordfører som tydelig er oppgitt over situasjonen, en ordfører som henviser til gamle fordommer samtidig som han sammenligner statsrådene med «høns» i teksten sin.

Artikkelen til Gunnar Stavrum «Har det rablet for Nordlendingene?» (Nettavisen, 26.03.20) er et svar til ordfører Ronald Wærnes sitt leserinnlegg som presenterer stortingspolitikere som «høner» og svarer da i lik stil tilbake mot ordførere (og resten av ordførerne som også har innført lokale karanteneregler). Det som derimot virker mot sin mening er at Stavrum ikke har valgt å lese innlegget til Wærnes med humor og ironi, og skriver i en mer seriøs stil og setter spørsmålstejn med troverdigheten til Wærnes over direkte angrep i teksten.

Foreløpig sterkeste melding kommer fra Senterpartiets ordfører i Båtsfjord, som foreslår at det må settes opp en militær kontrollpost på grensen mellom Sør-Norge og Nord-Norge -av vittige sjeler omdøpt til Nord-Korona og Sør-Korona. Og sånn går no dagene i Nord-Korona.

Gunnar Stavrum (Nettavisen, 26.03.20)

Stavrum tar også opp andre kommuner som Vardø og Vadsø, og sette de i samme båt som Båtsfjord, og smører tykt på med å legge ved statistiske argumenter i form av folketall og

aldersfordeling av folketall. Eivind Espenes forsvarer Wærnes indirekte og påpeker i sin svar-tekst til Stavrum følgende (iTromsø, 28.03.20):

Innlegget starter med «sist vi hørte fra nordlendingene..» her har Staverum prestert mesterstykket å både komme med infantile hersketeknikker og latterligjøring samtidig...For han er et slikt smitteverntiltak ensbetydende med at alle i Nord-Norge er bidragsmottakende trygdesnyltere, døgenikter, mottakere av subsidier, ikke bidrar til verdiskaping, at landsdelen er en utgiftspost, at alle overføringene sørfra må stoppes, og sist men ikke minst – at vi ikke fortjener en togbane opp hit, noensinne ever!

Det kan vell kanskje sies at både Wærnes og Stavrum må «tåle» denne type tilbakemelding, Wærnes prøvde seg på humor satt på spissen og Stavrum prøvde å svekke hans troverdighet gjennom sin tekst. Men samtidig må det sies at også Espenes i sin besvarelse går langt forbi vanlig folkeskikk for å få frem eget poeng tilbake. Alle debattinnleggene ble delt i flere nettaviser, og fikk god plass i debatten, og flere meninger kom inn på begge sine innlegg.

Wærnes står for det han sier, og stiller aktivt opp med kommentarer til journalister og egne meningstekster, og tar plass som en sterk og autentisk person. Men måten han er på tolkes av flere som «en brautete nordlending» (Ørjasæter, 18.04.20) og det virker til at enten så liker mottakeren han, eller liker de han ikke, det er ingen mellomplass når han blir omtalt i andre sine leserinnlegg/kronikker. Alt i alt er han en ordfører som bruker media for det de er verdt; og det virker til at strategien hans er «all PR, er god PR» som vi får se på sikt om stemmer eller ikke.

5.2.4 ORDFØRERE I NORDLAND, TROMS OG FINNMARK

Ordfører i Bodø Ida Pinnerød forsvarer søringkarantene og de valgene tidlig, men er selv ikke aktiv med egne debattinnlegg, og alt hun kommer med er i utgangspunktet skriftlige pressemeldinger. Hun deltar i liten grad på lokale pressemeldinger som omhandler søringkarantene og henviser heller til noen få uttalelser som hun har publisert. Blant dem er disse fått mest oppmerksomhet publisert i NTB (24.03.20):

For oss er det folks liv og helse som kommer først. Vi gjør ikke dette fordi vi er trassige nordlendinger.

Før koronaveilederen ble publisert, mens den ble drøftet sto flere ordførere i Finnmark sammen for å informere om de valgene som er gjort gjennom artikkelen «- Innsikten hos den nasjonale ledelsen er totalt fraværende» (iFinnmarken, 25.03.20), og dette er argumenter og sitater som har fått mye oppslutning og støtte i ettertid gjennom flere leserbrev. Vi kan starte med uttalelsen til ordfører i Båtsfjord Ronald Wærnes som kommer med sine uttrykk:

Skal man høre på nyhetene nå til dags, så høres det ut som at vi har satt opp murer og piggrådgerder rundt kommunene våre for å stenge helt for transport inn og ut, som overhodet ikke er tilfelle.. Samfunnskritiske funksjoner, som transport av varer og mat, får unntak fra karantenereglene..

Innsikten hos de nasjonale myndighetene er totalt fraværende. Det virker som at de tror at vi er en gjeng med tusseladder i en lavvo som ikke forstår noen ting.

Ordføreren i Vardø, Ørjan Jensen, stiller seg også bak avgjørelsen om å ha søringkarantene og sier følgende i samme artikkel som Wærnes:

Vi har full vinter her halve året, med kolonnekjøring som innføres med jevne mellomrom. Herfra til sykehuset i Kirkenes tar det fire timer dersom vi har en ambulanseutrykning. Vi har to ambulanser, og dersom den ene kjører til Kirkenes så er den borte resten av dagen..

Det vi nå ønsker fra regjeringens side er støtte til tiltakene samt en god og tydelig ledelse. Vi ønsker at de ser at dette bare er fornuftige lokale tilpasninger.

Også ordføreren i Vadsø, Wenche Pedersen, holder fast på tiltakene med godt samarbeid med sin kommuneoverlege. Og hun tilføyer i tillegg samarbeid med Fylkesmannen:

Vi har etterspurt en samordning fra Fylkesmannens side, men da fikk vi beskjed om at det er kommunene som skal ta ansvar. Dette har vi nå gjort, og vi har gjort en formidabel jobb.

Alle dette blir støttet av Ordfører i Tana, Helga Pedersen, som mener at det er svært uheldig at justisministeren forsøker å gripe inn på en så omfattende og direkte måte. Og sammen med ordføreren i Hasvik, Eva D. Husby, ønsker det at regjeringen heller gir anerkjennelse til kommunene for den gode jobben som gjøres og alle bedriftene sin innsats, fremfor å komme med kritikk. (Finnmarkingen, 25.03.20).

Også ordførerne i Lebesby, Sigurd Rafaelsen, og ordfører av Gamvik kommune, Alf Normann Hansen, står fast med at hovedregelen er hjemme-karantene for alle innreisende. Andre ordførere som støtter denne saken er; Ordfører i Porsanger Aina Boch, ordfører i

Kautokeina Hans Isak Olsen, Ordfører i Karasjokk Svein Atle Comby, ordfører i Hammerfest Marianne Siversten Næss, Ordfører i Måsøy Bernth Sjursen, ordfører i Loppa Stein Thomassen, ordfører i Nordkapp Jan Olsen.

Det har kommet flere støttemeldinger inn som svar til ordførerne sitt opprop, blant annet er en av støttene fra «har samme mål» (Folkebladet, 26.03.20) slik:

Det er en glede å se at enkelte ordførere/kommuner i nord har ryggrad og tar vare på innbyggerne her hvor det er minst smitte.

Når ordførerne står sammen og henviser til hverandre bygger de opp sin troverdighet, og de stiller også sterkere sammen (Harteleius, kapitel 3.4). De holder også fast med gode argumenter og henviser til ting som er blitt avtalt. Det viser en større gruppe som ikke har fått den veiledningen og hjelpen de har søkt, og dette kan styrke mistilliten til regjeringen som Stein (2019) fant at de Nordnorske borgerne opplevde mot regjeringen, men på den andre siden kan det være med å styrke tilliten til de lokale politikerne og ekspertene -som i seg selv er veldig bra!

5.3 EKSPERTER

I dette underkapittelet har jeg valgt å samle ekspertene fra etater og tilknyttede organisasjoner som har høy tilstedeværelse i debatten. Her skiller jeg i noen grad mellom de «sentrale» ekspertene som presenterer sin sak ved å fokusere på Norge i helhet, og de «lokale» ekspertene som fokuserer på sin region eller område. Hver av aktørene vil få en kort presentasjon om de har blitt oppfattet som «for» eller «imot» søringkarantene.

5.3.1 FOLKEHELSEINSTITUTTET (FHI)

Direktør i Folkehelseinstituttet Camilla Stoltenberg har stått strak gjennom denne debatten sammen med direktør i helsedirektoratet Espen Nakstad, selv om de i liten grad har vært direkte i mediene. FHI har i liten grad fått tilvisninger til å være aktive for eller imot de lokale karantenereglene, men henviser heller til at dere fagvurdering er at det ikke er

nødvendig med lokale restriksjoner, og anser de nasjonale restriksjonene som gode nok. Mye av arbeidet til FHI bli presentert av Høie i hans pressemeldinger, og har brukt sine egen hjemmeside til å skrive artikler/meninger om sine anbefalinger og vurderinger. Og skriver blant annet denne meldingen på sin side (FHI, 19.03.20):

Innreiseregler og karantene mellom kommuner og landsdeler anses derfor å ha liten effekt på smittespredningen i Norge nå.. Sett i forhold til potensielle skadevirkninger, både med hensyn til frykt og frihet for den enkelte, anbefaler derfor Folkehelseinstituttet ikke å iverksette slike tiltak.

FHI har ikke selv gjort seg selv til en aktør i debatten, deres arbeid, resultat og anbefalinger blir i stor grad presentert av statsrådene og på deres hjemmesider. De oppsøker ikke intervjuer eller publiserer egne artikler utenom dette. Men FHI blir ofte henvist til av eksperter og politikere i flere av innleggene i denne debatten, og er derfor en sentral aktør å ha med i denne saken, da deres offentlige meldinger og anbefalinger brukes som veiledning.

Den eneste skriftlige meldingen som har kommet fra FHI tilknytt svar i forhold til anbefalingene og restriksjoner, generelt i korona, er nyheten «Ikke på kollisjonskurs» hvor de ønsker å forklare mer inngående hvorfor de gjør som de gjør som en respons til debattinnlegget «Regjeringen på kollisjonskurs med ekspertene» (Meland, VG, 25.03.20):

Etter hvert som vi får ny kunnskap, kan det også bli nødvendig å skifte fremgangsmåte. Men nå er det viktigste å slå smittespredningen ned for å vinne tid. Det gir de beste forutsetningene for at helsetjenesten kan bygge kapasitet og gi god behandling og omsorg til alle pasienter.

Som faginstanser vil både Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet fortsette å gi politikerne så gode smittevernråd og helsefaglige råd som mulig. Utredningene og rådene våre belyser faglige dilemmaer i beslutningsgrunnlaget for regjeringen. Det skjer i åpenhet. Åpenheten gjør medvirkning og læring mulig, og det gir grunnlag for tillit.

Denne responsen er velskrevet, godt presentert og den eneste direkte responsen som FHI kommer med når det omhandler både restriksjoner og anbefalinger generelt, men også tidels de lokale karantene-reglene. I denne nyheten viser FHI at de vet at alle anbefalinger og restriksjoner er en kalkulert risiko, og at de sammen med Helsedirektoratet og regjeringen vil ta en kontinuerlig diskusjon for å komme med de beste løsningene. Dette viser at FHI tar ansvar i en situasjon hvor de i liten grad vet sikkert, og at de er beviste på valgene de tar. Og

dette er en strategi som er veldig ren, fin og som skaper en åpenhet mellom befolkningen og de selv, som igjen er med på å øke tilliten hos mottakerne!

Inngående før pandemien var det nok sjeldent få som hadde et forhold til FHI, det var ikke en institusjon som var vanlig for den ordinære befolkningen å følge med på, og derfor var det nok mange som rettet mye oppmerksomhet mot FHI når pandemien startet. Men de har jobbet aktivt, vært til stede og komt med anbefalinger fortløpende sammen med regjeringen. Uheldigvis for FHI har ikke alltid statsrådene brukt de argumentene som FHI har presentert selv, og alt deres arbeid blir da kun presentert halvveis som ikke vil gi hele konteksten bak deres budskap. Men tilbakemeldingene og oppfatningene i debatten er positiv til FHI, og ofte søkende med et håp om at FHI vil komme på banene og løse problemene som er.

5.3.2 UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE

Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) har hatt ulike leger og spesialister som har stilt som eksperter spesielt i holdningen for de lokale karantenereglene. De har også i liten grad blitt henvist til i andre debatt-innlegg og meninger, og er derfor mer en involvert part basert på ekspert-uttalelsene. UNN skriver ikke selv som avsender på sine egne hjemmesider om de lokale restriksjonene eller egne anbefalinger, de følger ikke FHI sin strategi og oppleves ikke like åpen om deres samarbeid med de lokale myndighetene. Men på bakgrunn av hva ordførerne presenterer kan man tenke at de samarbeider på lukkede møter for å diskutere veien videre.

Representanter fra UNN er derimot tilgjengelig på lokale pressemeldinger blant annet i Tromsø, og støtter Wilhelmsen når journalister stiller spørsmål til UNN etter pressemeldingene (VG, 01.04.20), og UNN direktør i Tromsø Anita Schumacher sier blant annet følgende:

Det stemmer at jeg uttrykte støtte til karantenereglene i Tromsø kommune da de ble innført for 2-3 uker siden. Jeg mente at dette kunne være fornuftig for å kjøpe seg tid i startfasen av epidemien, ettersom det da var vesentlig høyere smittetrykk i sør enn i nord.

Også avdelingsoverlegen ved Tromsø UNN, Jens Petter Bakkehaug, var bekymret for hva som ville skje om de fikk et stort smitteutbrudd med de ressursene de har tilgjengelig, og

satte spørsmålstegn om de som helsepersonell ville bli satt i en posisjon hvor de måtte prioritere hvem som skulle få hvilken hjelp. Og trekker en sammenligning til det som skjedde i Italia.

Jeg er spent på om vi blir veldig utfordret på kapasiteten, for da blir vi også utfordret på prioriteringer - på et helt annet nivå enn vi er vant med.

Som blir støttet av ordfører Wilhelmsen som har full tiltro til de lokale ekspertene og helseledelsen hos UNN og legeföreningene.

Vi ønsker ikke å utfordre kapasiteten på UNN. Et samlet fagmiljø, med kommuneoverlege og ledelsen på UNN, støtter dette.

UNN er mindre synlig enn FHI, men for de lokale debattanter blir UNN ofte henvist til som de som burde vite bedre enn FHI/Helsedirektoratet fordi di har mer bakkekontakt med hvordan situasjonen faktisk er. De lokale politikerne og UNN slår seg ofte sammen for å stå på sine argumenter, de henviser til hverandre og at de har et tett samarbeid, dette styrker deres troverdighet (hvertfall lokalt) om at de gjør hva de kan for å hindre smitte til lokalbefolkningen basert på ressursene de har. For de som bor i Nord-Norge vil nok deres forhold og kunnskap til UNN være høyere enn til blant annet FHI, basert på at UNN tilbyr fysiske tjenester som mange har opplevd enten personlig eller via familie/venner. Og UNN har en fysisk tilhørighet til regionen og kunnskap om utfordringer som var allerede før pandemien.

Samtidig er det verdt å nevne at UNN og dens representanter har aldri sagt noe imot FHI eller regjeringen i seg selv, de stiller heller seg spørrende til regjeringens løsninger og henviser til FHI for å vise til at de jobber mot det samme målet.

5.3.3 FINNMARK LEGEFÖRENING

Leder i Finnmark legeförening, fastlege i Loppa Paul Olav Røsbø, har også kommet med et debattinnlegg for å forsvare anbefalingene som fylkesleger og kommuneleger har gitt sine ordførere og kommuner (Dagens medisin gjengitt i iTromsø, 24.03.20):

... Smittemessig er Nord-Norge også det området hvor vi erfaringsmessig sitter igjen med konsekvensene lengst. Vi som er leger her oppe, forholder oss fortsatt til en eldre

befolkning som har senskader fra gjennomgått polio og tuberkulose ervervet lenge etter at disse epidemiene var over i sør.

Finnmark legeforening får støtte og gir støtte til kommuneoverlege i Loppa Olav Gunnar Ballo som også reagerer sterkt på at regjeringen ikke anbefaler lokale tiltak (NRK, 12.04.20). Ballo sin reaksjon er formulert som hans tanker rundt regjeringens bønn til kommunene:

Når man viser evne til å handle lokalt, så er det noen makthavere som føler seg truet i sine posisjoner. Historien er full av eksempler på at Nord-Norge skal styres sørfra ... Noen vil sikkert steile over sammenligningen med hekseprosessene, da Norge var underlagt Danmark. Men føringene for heksebrenningen ble lagt i København. Makta rådde også den gang, man skulle slå ned på det man kunne oppfatte som kimen til opprør.

Ballo snakker rett fra leveren og prøver å sette situasjonen som har vært i en kontrast til hvordan det historisk sett har vært for Norge som et land, og prøver å vise til at det har vært tilfeller tidligere hvor Nord-Norge ikke får ta egne bestemmelser. Uttalelsen om heksebrenning er blant annet et utsagt som har blitt tatt ut av kontekst og kritisert mye i debattens hete, spesielt i den personlige debatten. Blant annet fra Eli Ørjasæter (Nettavisen, 18.03.20):

Finnmark legeforening sammenlignet Fylkesmannens ukentlige møter med heksebrenning på 1500-tallet og tyskernes framferd under krigen. Det er altså disse hysterikerne av noen leger som har rådet lokale ordførere til å stenge grensen. Det er ikke særlig beroligende.

Totalt sett har ikke representanter fra Finnmark Legeforening vært så synlig i debatten, når jeg jobbet med sakene fant jeg 4 innlegg som kan knyttes til legeforeningen, men i gjengjeld så er det mange leserbrev og artikler som bruker de fire innleggene som kilder for informasjon. Så selv om legeforeningen selv ikke har brukt mye tid på å etablere seg som en ekspert, så har mottakerne (som ble til avsendere) avgjort at de er til å stole på ut fra de innleggene som er publiserte.

5.3.4 ADMINISTRERENDE DIREKTØR OLE ERIK ALMLID, NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON (NHO)

NHO var en sentral aktør i den politiske- og juridiske debatten, og deres administrerende direktør Ole Erik Almlid var derfor med på flere av regjeringens pressemeldinger, den som har fått mest oppmerksomhet i debatten er fra pressemeldingen av Koronaveilederen for næringsliv den 28.Mars 2020. Her er det mange som har reagert på måten ting blir sagt på, og hvilken fremgangsmåte han bruker.

Almlid har vært tro til sin sak og sine argumenter gjennom debattens gang, og har vært en frontfigur for NHO gjennom regjeringen sin pressemelding. Dessverre virker det ikke til at han alltid følger manuskriptet og blir engasjert, også bruker litt vell mye kroppsspråk som har skapt reaksjoner spesielt etter lanseringen av koronaveilederen (28.03.20):

Nå må vi være lojale til veilederen.. Vi kan ikke få tiltak som strider mot denne.. Men jeg har tro på at den fungerer, den må fungere! Og hvis veilederen ikke funker, kommer vi til å be regjeringen gå til stortinget å bruke koronaloven.

I denne pressemeldingen for Koronaloven starter innlegget hans bra, han presenterer hva og hvorfor koronaloven innføres, men så blir han engasjert og frier seg fra manus. Han begynner å bevege seg, banker i bordet mens han snakker før han peker ut i forsamlingen i en veldig engasjerende tone. Dette har for noen blitt tolket som truende atferd, å skulle bruke koronaloven mot kommunene, selv om han ikke sier det helt tydelig. Det er ikke slik at «all PR som er god PR», og selv de som i utgangspunktet var enig med han fikk seg en overraskelse i denne presentasjonen. I intervjurunden opplyser blant annet K9 at han ble overrasket og at det ikke var en bra presentasjon og veldig uheldig for saken, selv om K9 var på NHO sitt lag i denne presentasjonen.

Wilhelmsen opplyser 31.Mars at han er glad regjeringen ikke ønsker å bruke koronaloven mot kommunene, og sier videre:

Vi har god dialog med NHO og LO, og vil fortsette å ha møter med dem hver 14.dag fremover for å optimalisere næringslivet. Ikke bare for hva vi står i nå, men også for hva vi skal gjøre den dagen vi er ferdig med krisen (Nordlys, 31.03.20)

Kritikken kom det også, blant annet i et lederinnlegg «God kriseledelse krever god kriseforståelse» (Lofotposten, 31.03.20) som blant annet trekker opp hvordan uttalelsen til Almlid har blitt oppfattet, og legger også frem hvordan det hadde vært ønsket at han heller skulle ha presentert:

NHO-sjefen inviterer til samarbeid og dialog, men truet like godt samtidig med strenge seksjoner hvis kommuneleger og andre undermålere ikke tar til vettet. Jeg vill vært tryggere dersom NHO-sjefen hadde lagt frem en tiltakspakke som ivaretar hensyn til smittevern for de aktørene som sliter.

Are Johansen, Lofotposten, 31.03.20

En annen respons som kom via et kommentarfelt i Avisa Nordland den 31.Mars fra en leser viser tydelig at Almlid sin fristil ikke falt i jord, og var tilsvarende responsen jeg fikk fra flere intervjudeltagere:

Vel, jeg tror vi kan alle være glade for at Stortinget hadde vett nok til å vingeklippe denne «Korona-loven» etter opptrednen til NHO-sjefen i ettermiddagens utsatte presse-brief å dømme. Den absolutt mest ubehøvlede opptreden jeg har sett av en av disse fremtoningene. Det skal mangle mye under hårroten til en slik person når han tillater seg å true alle folkevalgte «nord for Dovre» med denne loven.

Andre som har reagert sterkt på uttalelsen er Storingsrepresentantene fra Nord-Norge: Geir Iversen, Sandra Borch, Willfred Nordlund, Siv Mossleth og Kari Anne Bøkestad Andreassen som har kom med følgende uttalelser:

Funker ikke veilederen vil NHO at regjeringen skal bruke koronaloven for å umyndiggjøre kommunene. Riset bak speilet er tatt fram, og trusselen om at det skal brukes er uttalt. Dette er ikke det beste utgangspunktet for videre dialog mellom partene som vil det samme (Sør-Varanger Avis, 02.04.20)

På lik linje med Mæland fikk Almlid mye kritikk for hans retorikk, den fremstår i stor grad som «krass» og lite empatisk for nordboere, og omtales av flere av intervjudeltagerne som en oven-fra-og-ned-retorikk. Det er en deltager som derimot oppfatter utbruddet han har i pressemeldingen som noe engasjerende og får høy tiltro til at det Almlid kommer med er viktig:

Han har noe å tape han, det er helt tydelig, og han viser alvoret gjennom engasjementet! (K5)

5.3.5 JUSSPROFESSOR HANS PETTER GRAVER OG -ANNE KJERSTI BEFRING

Disse juristene skapte en egen underdebatt når de kom med to ulike juridiske synspunkter og diskuterte offentlig seg imellom om lovligheten; og hvorfor de hadde rett. Begge sine utsagt ble brukt i begge sider av saken i flere av leserbrevene og argumentene til andre eksperter og politikere.

Ansvarlig for helserett ved det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo Anne Kjersti Befring kommer inn i debatten tidlig, men skriver ingen direkte tekster og kommer kun med uttalelser i forhold til pressemeldinger og intervjuer. Hun er nok mest kjent i debatten for å forsvare kommunene som innførte lokale karantenereregler, og henviste til at dette var etter loven. Denne uttalelsen kom hun med til NTB 24.Mars 2020:

Kommunene har en vis myndighet i smittevernloven til å kunne begrense personers bevegelsesfrihet, noe som er godt begrunnet i lovens forarbeider. Grunnen til at man har denne bestemmelsen, er at det er ulik sårbarhet og spredning av smitte i kommunene. Nasjonale tiltak vil sjeldent være tilstrekkelig i en pandemisituasjon.

Jussprofessor ved Universitetet i Oslo institutt for privatrett Hans Petter Graver er derimot veldig uenig med Befring og kom tydelig frem i flere medier da han sto på sitt om at de lokale karantenereglene var et brudd på privatretten vi borgere har i Norge. Graver får støtte fra advokat Brynjar Østgård i sin tolkning av loven (NTB, 14.04.20):

I en rettsstat har borgerne krav på at inngrep skjer på en lovmessig måte. Hvis man gir avkall på det, går man over i en samfunnsform som vi helst ikke vil ha, mend vilkårlighet og usikkerhet for borgerne.

Befring kommer med flere argumenter i saken til Klassekampen 27.Mars hvor hun forsvarer kommunene og deres valg, med blant annet ved å trekke opp saken om kolerautbruddet på 1850-tallet og hvordan dette førte til Sunnhetsloven i 1860.

Vi jurister har et ansvar for å vokte Grunnloven og påse at menneskeretter ikke brytes. Men vi må ikke rope ulv mot ethvert tiltak som kan beskytte folks liv og helse. Slike harde advarsler må forbeholdes de store sentrale spørsmål.

Denne uttalelsen fikk jussprofessor Graver til å reagere, og han står på sitt om at lokale karantenekrav er en ulovlig frihetsberøvelse ovenfor norske borgere som skal kunne ha tilgang på hele Norge slik loven sier. Dette svarer Befring enkelt tilbake på med følgende tilbakemelding:

Å være hjemme i 14 dager er ikke det samme som internering og kan være nødvendig og forholdsmessig, og ikke det verste vi kan bli utsatt for under en pandemi. I krig og kriser må vi tåle at vår bevegelsesfrihet begrenses når dette er nødvendig for å ta vare på folkehelsen. (Klassekampen 27.03.20)

Begge juristene stiller sterkt i debatten, men Befring skiller seg fra Graver på det punktet at hun presenteres som en mer menneskelig i språket og mer tilbøyelig. Graver på den andre siden fremstiller dette som svart/hvit uten å ville bøye på noen regler. Begge to henvises til med full tittel og får automatisk tiltro hos leserne om at de kan sine saker, de er høyt respekterte og har derfor begge høy tiltro; *avhengig av hvilken side man er på*. De gir begge to gode juridiske argumenter som har blitt brukt av andre for å styrke andres etos i debattinnlegg. Anser begge to til å oppføre seg i debatten, og holder seg til sitt fagfelt og uttaler seg ikke om annet enn det juridiske.

De var også flere jurister som deltok i det juridiske perspektivet av debatten, blant annet utsagnet til riksadvokat Jørn Sigurd Maurud (rett24, 30.03.20) som fikk flere til å stille spørsmål, blant annet var de flere av mine intervjudeltagere som poengterte følgende «er en lov egentlig en lov, om det ikke er konsekvenser?». Den mest kjente uttalelsen til Maurud omhandler i hovedsak juridiske og politiske forhold f.eks. om noen må krysse kommune- eller fylkesgrenser for å ta del i juridisk eller politisk arbeid, men har blitt sitert i flere debattinnlegg og tatt ut av kontekst:

Brudd på lokale forskrifter om karanteneplikt kan etter loven være straffbare. Det betyr likevel ikke at påtalemyndigheten vil strafforfølge slike brudd dersom de anmeldes, og i en del tilfeller er det heller ikke gitt at brudd på lokale forskrifter er straffbare. (Maurud, Rett24, 30.03.20)

Det juridiske aspektet ved Søringkarantene og lovligheten av tiltakene har blitt forsket på, skrevet om og diskutert i debatter og på webinarer av flere juridiske fakultet fordelt på flere universiteter Norge over. Rett og slett på grunn av kompleksiteten. Det er derfor mange jurister og professorer som har drøftet dette, og blitt henvist til i utvalgte artikler og leserinnlegg, uten å selv ha deltatt i den offentlige debatten. Denne delen har jeg i liten grad gått dypere inn på, utenom at jeg har fått den med meg, da dette perspektivet ikke har vært mitt fokus i prosjektet og ikke direkte omhandler den offentlige debatten.

5.5 ANDRE INVOLVERTE POLITIKERE/EKSPERTER

I tillegg til de aktuelle politikerne og ekspertene som har en tilknytning til debatten direkte er det også andre involverte politikere og selvutpekte debattanter/eksperter som har fått oppmerksomhet og oppfordret til mer debatt. Dette er i hovedsak debattanter som har brukt et mer kreativt språk i mine øyne, og som faller i stor grad innenfor den personlige debatten.

5.5.1 STATSMINISTER ERNA SOLBERG

Statsminister Erna Solberg er en medaktør i denne debatten, men tar ingen plass, hennes rolle i debatten har i hovedsak vært meglings og tilstedeværelse. Hun har ikke tatt ansvar eller kom med uttalelser i pressemeldinger direkte mot de lokale karantene-reglene, dette ansvaret er blitt gitt til Mæland og Høie. Dette har hatt en logisk overgang med stillingene til de andre i regjeringen, og hun har stått frem som en politiker som har tatt ansvar under debatten. Mens dialogen mellom kommunene, regjeringen og aktuelle organisasjoner forhandlet fikk Solberg god tilbakemelding på at hun lyttet, og hun prøvde å komme med gode uttalelser.

Jeg forstår at kommunene jobber for å redusere smitten, men vi må også sørge for at samfunnskritisk arbeidskraft får tilgang til arbeidsplassene sine. En slik karantene-regel må håndheves med fleksibilitet. (Nordlys, 26.03.20)

Og dette er noe ordførende og fylkesmannen bekrefter, at det er lagt inn og håndhevet fleksibilitet mot samfunnskritiske funksjoner for å sikre at næringslivet kan gå rundt så godt som mulig i perioden, innafor de lokale reglene som er satt.

Statsministeren Erna Solberg kommer i grunn godt ut av denne debatten; hun fordeler arbeidsoppgavene til de to statsrådene som har ansvar for dette, samtidig er hun nok litt passiv i denne debatten som hun kunne ha roet ned ved å «samle» Norge mer enn hun gjorde. Hun deltok på møtene mellom KS, NHO, LO og regjeringen, men møtte ikke på pressemeldingen for å snakke om sakene, og lot «barna sloss seg imellom» i en situasjon hvor hun skulle ha vært synlig. Det få uttalelsene som hun sa etter forhandlingene om Koronaveilederen var motsigende til mye av det Mæland kom med, og det er også et problem for budskapet til regjeringen -den virket ikke 100% samlet i denne saken.

5.5.2 NÆRINGSMINISTER ISELIN NYBØ

Iselin Nybø gjør sin entré i debatten når Koronaveilederen skal presenteres, og hun er i liten grad en aktiv deltager i debatten, men fordi hun var veldig synlig under offentliggjøringen av Koronaveilederen har hun blitt henvist til indirekte; enten ved bruk av tittel eller som «en av statsrådene» og noen har kun henvist til uttalelser hun har hatt uten å legge henne med som avsender. Hun var vanskelig å kartlegge i debatten på bakgrunn av at debattinnleggene ikke i stor grad henviste til henne direkte.

Det er tøffe dager for norsk næringsliv. Mange er bekymret for at karantene- og smittevernregler praktiseres ulikt mellom kommuner. I denne situasjonen er det viktig å skape mest mulig forutsigbare rammer for næringslivet.

Iselin Nybø, 29.03.20 (pressekonferanse)

I klippet hennes under Koronaveileder-pressemeldingen bruker hun aktiv teknikken ved gruppere seg sammen med ekspertgrupper, og gir i liten grad oppmerksomhet til de lokale ekspertene og lederne. Hun henviser også til av «vi» og «oss» har jobbet for dette, Kandidat K3 opplever retorikken som et skolegård-scenario; «Ikke bøll med oss», ved bruk av tilhørighet mot de lokale myndighetene. Og K6 henviser til at «*jeg tror ikke næringslivet sliter på grunn av de lokale reglene i seg selv. Jeg tror de sliter fordi ansatte ikke er på jobb – de er hjemme med barna, uten ansatte er det vanskelig å få ting til å gå rundt, det sier seg selv ...*»

Kandidat 5 reagerer også på måten hun ordlegger seg på, og fokuserer hun legger, selv om hun er næringsminister: «*Og når hun sier “mange har snakket med meg” får jeg en veldig sterk Trump retorikk fra henne, som får meg til å tenke at dette er en veldig overdreven “make it or break it” rundt denne koronaveilederen slik hun sier det.*»

Iselin Nybø sitt budskap er derimot på sin plass som Næringsminister, men hun velger å bruke endel ord og uttrykk som skaper avstand mellom henne som politiker, og vanlige folk i gaten. Hun snakker stødig, har øyekontakt og har et kroppsspråk som gjenspeiler at dette er noe hun har jobbet for, i tillegg er det ikke så mange som nødvendigvis har sett så mye til denne statsråden og har derfor en veldig lav inngående troverdighet til henne og hun er da mer avhengig enn Høie og Mæland på å måtte skape troverdighet der og da.

5.5.3 DEKAN ELIN ØRJASÆTER

Elin Ørjasæter har fått plass på denne listen da hun har tatt plass i mediene som en «ekspert» i sitt innlegg «Karantener og fremmedfiendtlig befolkning i Nord-Norge» (Nettavisen, 18.04.20). Hun er en aktiv samfunnsdebutant som er kjent for å ha sterke meninger, skrive med ironi og som gladelig provoserer leserne for å få en mer aktiv debatt. Og det får hun til her også, og man kan diskutere om det er etisk rett selv om hun har all sin rett via ytringsfriheten.

Ørjasæter skriver på en livlige, visuell og god måte, men bruker mange uredeligheter i denne såre debatten. Selvsagt øker dette engasjementet både til «nordlendingene» som hun aktivt prøver å irritere og provosere, men også hos «søringene» som underholdning og latterliggjøring av de nordnorske politikerne og ekspertene. Hun får både skryt og slakt for måten hun har ordlagt seg i debatten. Hennes debattinnlegg førte til oppstyr, frustrasjon og mange såra lesere, og når hun blir konfrontert med innholdet i innlegget sier hun at det er hennes rett å ha sine meninger.

Ørjasæter bruker statusen sin for å vise at *dette har hun greie på*, og henviser til egen tilhørighet til Nord-Norge. Hun bruker sin inngående etos som dekan i arbeidsliv som en styrke når hun går aktivt til angrep på ordførerne i Nord, Finnmark legeförening og UNN, hvor hun sammenligner og setter spørsmål med dere troverdighet.

Hun kommer med dette innlegg etter at regjeringen har gitt/godtatt kommunene sitt valg om å ha lokale regler og restriksjoner, og går vekk fra det politiske og går over på generalisering av befolkningen i nord. Selv har nok ikke hennes debattinnlegg styrket hennes etos, på sikt har den nok heller sunket drastisk, selv de som liker å følge henne i debatter har fått litt avsmak. Her er det nok også viktig å påpeke at Ørjasæter kom med flere debattinnlegg under Koronapandemien som ikke falt i god jord hos verken mottakere eller arbeidsgiveren hennes Høyskolen Kristiania og hun har måtte gå ut offentlig å beklage seg, men dette var ikke i sammenheng med innlegget om søringkarantene.

6. OPPFATNINGEN AV DEBATTEN

Den skriftlige debatten foregår over flere flater, i dette prosjektet er det satt søkelys på (1) pressemeldinger fra regjeringen og lokale myndigheter og (2) artikler/leserbrev i norske aviser og debattsider. Som presentert i kapitel 4 og 5. Men for å kunne vurdere mer konkret hvordan befolkningen som faktisk ble berørt av dette kan ha oppfattet debatten vil jeg i dette kapitlet presentere noen av funnene gjort fra den alternative tenkehøyt-intervjuene (protokollanalyse). Dette er mer for å få et mer nyansert bilde av debattens påvirkning, og funnene fra disse intervjuene kan ikke generaliseres, men vil være en del av mine svar på problemstilling 2:

Hvordan vurderer og forholder befolkningen i Nord-Norge seg til disse retoriske virkemidlene for å etablere tillit og troverdighet (etos)?

I undersøkelsen deltok 9 kandidater fra ulike aspekter i arbeidslivet, med ulik bakgrunn, fra ulike deler i nord; både fra bygdene og byene. Og i dette kapitlet skal vi se litt nærmere på hvordan deres oppfatning har vært ut fra deres utgangspunkt for å forstå litt flere perspektiver tilknyttet de lokale karantene-reglene og presentere de svarene jeg fikk til tre av mine forskningsspørsmål:

1. Hvem plasserer befolkningen sin tillit på under Korona-pandemien, og hvem har størst innflytelse på deres tolkning, og hvorfor?
2. Hvilket media og/eller aktører stoler folk på når de skal innhente informasjon om Korona-pandemien, og hvorfor stoler de mer på disse aktørene/mediene?
3. Hvilken opplevelse/vurdering av tiltakene sitter befolkningen igjen med, oppleves tiltakene som positivt eller negativt? Eventuelt hvilken assosiasjon har befolkningen til begrepet "søringkarantene"?

6.1 “SØRINGKARANTENE” -EN DEBATT SOM VIL BLI HUSKET

Allerede i rekrutteringsfasen kom det tydelig frem at dette var en debatt som var husket, som folk har engasjert seg i, eller som har påvirket de ulike i form av at de selv måtte i karantene. Blant annet fikk jeg denne skriftlige tilbakemeldingen når ene deltageren meldte seg på:

Forøvrig vil jeg si at jeg synes «søringkarantene» er et forferdelig navn!

Jeg begynte rekrutteringen mars 2021, det er over et år siden debattens høydepunkt, og allikevel var responsen god på min annonse om noen ønsket å delta i undersøkelsen. Her var det også mange som ønsket å høre mer om tematikken, og ønsket å komme med noen tilbakemeldinger uten å selv delta i intervjuene. Noe jeg som forsker tar som et tegn på at denne debatten gjorde et inntrykk på mange borgere i nord, og at det er en debatt som de husker.

Mitt utvalg av representanter var både spredt i alder og yrkesbakgrunn, på bakgrunn av dette fikk jeg tilbakemeldinger tilknyttet alle under-debattene som jeg hadde kartlagt, og fikk en bekreftelse på at den underdebatt-inndelingen jeg gjorde i kapitel 4 var en grei representasjon av debattens gang ut fra det deltagerne opplyste om under intervjuene.

Alle intervjudeltagerne sitter igjen med et minne av debatten, flesteparten var positivt innstilt til de lokale restriksjonene, og de skjønner hvorfor debatten ble slik den ble politisk. Ingen sitter igjen med dårlige miner eller negative oppfatninger av verken regjeringen eller de lokale myndighetene, og vet at man i kampens hete vil ha en annen oppfatning. Det eneste var at noen deltagere følte at debatten ble litt vell avsporet, en av disse var deltager K3 som utalte følgende:

Syns det er synd at man tillot en så viktig diskusjon å bli en så teit diskusjon.. Det gikk ifra å kunne gjøre lokale tilpassinger som skulle handle om smittevern til å bli en diskusjon om “hvem som er mest verdifulle”. Det er derfor synd at verdien som egentlig lå bak, ble tatt ut av fokus.

6.3 HAR DU ENDRET NYHETSFORBRUKET DITT?

I intervjuene prøvde jeg meg på å høre om det var forskjell på FØR og ETTER pandemien startet, om hvor man oppsøkte samfunnsinformasjon. På spørsmålet om de fulgte med på meldinger fra regjeringen før pandemien så svarte de aller fleste at de kun fulgte med på sine egne fagfelt/yrkesområder når det kom til pressemeldinger og beskjeder fra regjeringen, f.eks. K6 måtte oppdatere seg om skattereglementene og endring av praksis. I tillegg opplyser et par av deltagerne at de også fulgte med på kunngjøringer fra regjeringen på områder de selv var interessert i fra før av, som en del av deres deltagelse i debatter, for å føle seg oppdatert. Men totalt sett var de ingen som hadde for vane å oppsøke regjeringens publiseringer om det ikke omhandlet (1) jobb eller (2) spesielle interessefelt, også fordi de opplyste om at det sjeldent ble oppdatert og da fikk de enten beskjed eller varsel. Og to av deltagerne sier at var det noe *virkelig viktig* som regjeringen mente de måtte vite, så ville de komme i nyhetssendingene på TV2 eller NRK eller på fremsiden av VG.

Etter pandemien startet derimot opplyser alle kandidatene om at de har sett på både lokale- og sentrale pressemeldinger (enten live via Facebook eller via hjemmesidene), og bruker FHI sine hjemmesider som primærkanal for informasjon om koronaviruset. Og flesteparten brukte VG.no som kanal for å holde oversikt over smittespredning og tidslinjen av saker som kom, fordi de opplevde at VG sin hjemmeside var den som var mest oppdatert og enklest å orientere seg i. Et par av deltagerne sier også at de fikk informasjon via jobb jevnlig, mens den yngre gruppen deltagere fikk oppdateringer og varsler på Facebook.

6.3 HVORDAN HAR TILLITEN VÆRT?

Den generelle oppfatningen og tilliten til regjeringen er høy blant deltagerne i intervjuene, men flere oppfattet at under denne debatten ble det mye ovenfra-og-ned-retorikk fra noen av statsrådene og ekspertene til regjeringen, men deltagerne opplyser samtidig om at dette er en sak for seg selv i stor grad og at med alt annet regjeringen måtte håndtere kan de skjønne at de kanskje ikke var like forberedt på å håndtere en debatt mot de lokale politikerne, men de reagerer allikevel på retorikken til Bent Høie og Monica Mæland:

Jeg ser ikke konflikten hun (Monica Mæland) henviser til.. Saken uansett er at når man prøver å fikse “et problem” (henviser til de lokale karantenereglene) så skaper man bare nye problemer, og slik er det med alle anbefalinger, alle skaper problemer for noen.. Så jeg tenker at alt kommer ned til; hva betyr mest? (K6)

Han (Bent Høie) prater masse, men jeg føler han ikke sier noe.. Det er veldig tosidig kommunikasjon; han sier først at man helst ikke skal ha lokale regler, men så sier han at han forstår det godt.. Veldig forvirrende. (K7)

Flertallet av intervjudeltagerne var frustrert og irritert på regjeringen som ikke ville forstå kommunenes valg, de var enige om at lokale karantenereglene var viktig og de var stolte over sine lokale politikere og lokale helseeksperter. Og mange forsto fremdeles ikke hvorfor de ikke kunne ha de lokale restriksjonene slik som det var, når kommunene selv tilpasset det etter smittesituasjonen.

Andre var derimot undrende til hvordan de lokale politikerne og ekspertene ikke fulgte regjeringens anbefalinger, og hvorfor de var så motarbeidende mot fellesskapet:

Ja, han (Gunnar Wilhelmsen) var en klar stemme, jeg husker han godt.. Dette var mye av det vi reagerte på, det å isolere hjemstedet, de ble veldig akademisk. Vi er en del av næringslivet som er avhengig av å reise ut/inn mellom kommunene, så dette var direkte provoserende. Og jeg er, og var, sterkt kritisk til disse lokale tiltakene. (K9)

Men i spørsmålet om de har endret sin holdning til noen politikere etter denne debatten, så ble svaret nei hos de aller fleste. To deltagere opplyser om at de har fått et godt førsteinntrykk av kommuneoverlegene de har hatt i sin kommune, og at de ikke hadde en klar inngående etos før denne debatten og derfor ble positivt overrasket. Tre deltagere opplyser at de er mest imponert av Høie, FHI og Helsedirektoratet sin håndtering, men at dette var mer en generell tanke gjennom pandemien og ikke knytt til debatten i seg selv.

6.4 HVA ER DINE UMIDDELBARE TANKER OM DENNE DEBATTEN?

Etter tenkehøyt-presentasjonen gikk vi rett på spørsmålet om deres assosiasjon og tanker rundt debatten, nå som de hadde fått en rask oppsummering av debattens høydepunkter, og det var her jeg fikk inn litt forskjellige meninger fra deltagerne.

Jeg synes ikke legene blir tatt på alvor, og folk har klart å gjøre dette til en kulturell sak hvor det er Nordnorge mot resten av Norge.. Men med den uklare jussen så blir det vanskelig; hva sier egentlig loven?.. Jeg fulgte med i saken ved å snakke med andre i bygden og mine nære; jeg opplevde at alle var positivt innstilt for å verne om lokalsamfunnet, med en innstilling om at “det er som det er” og derfor hadde vi lokale regler. (K6)

To av kandidatene som i utgangspunktet var på hver sin side av skalaen var enig i en ting; debatten var viktig og kunne vært sunn, men den sporet for mye av og den sunne debatten forsvant i et kaos. Dette ble også poengtert av to andre deltagere som supplerte denne tankegangen med at det virket som debatten ble til en personlig konkurranse.

Jeg synes dette er en sunn debatt som vi må ta på alvor, og det er viktig å ha kritiske debatter når man skal innføre demokratiske avgjørelser, spesielt i krisesituasjoner som pandemien! Men dessverre ble det en usunn debatt, med mange underdebatter og mange svart/hvitt synspunkter og store motsetninger.. (K5)

Når man bruker pandemien og denne debatten for å sette fokus på blant annet ambulansedyt og lokale ressurser, så har man flyttet og blandet inn politiske utfordringer i en gjørme. Da får vi en politisk debatt som sporer av, og det er synd. Dette var en viktig debatt, og det var viktig å finne en løsning raskt. (K9)

Oppsummerte holdninger fra intervjudeltagerne var at søringkarantene-debatten var viktig, og at de skulle ønske at den kunne påvirke til noe positivt i lokal styret, men tror i hovedsak at det ikke vil påvirke noe fordi man har glemt hva som egentlig skjedde da det har skjedd mye siden den gang. De to kandidatene som er politisk aktiv frykter at det kommer til å gi et negativt utslag i tiden etter pandemien, de viser svakheter i utsatte regioner, og de frykter at de vil komme flere avgrensninger på lokal demokratiet enn det har vært.

7. OPPSUMERING

I de tidligere kapitlene (4-6) har jeg gått gjennom ulike funn i debatten; i kapittel 4 presenterte jeg min tolkning av underdebatter med et fokus for å gi et helhetlig bilde av debattens gang. Deretter i kapittel 4 ønsket jeg å komme nærmere inn på aktørene i de ulike debatten og gav en presentasjonen av de aktørene som var framtreddende i debattens bilde og hvordan de ble oppfattet. Før jeg i kapittel 6 tok med noen perspektiver som ble fremtreddende i intervjurundene. Og ut fra disse tre kapitlene har jeg kommet til noen konkrete punkter som jeg tenker er viktig å utdype mer i en helhetlig kontekst.

Totalt sett har dette vært en debatt som engasjerte mange, og denne debatten henviser i stor grad til at det har vært en splittelse mellom Nord-Norge og områdene sør for Dovre.

7.1 POLITIKERNE OG EKSPERTER SIN ETOS

Når man ser nært inn på debatten ser man at det er gjort noen strategiske valg av taktikker/strategier som brukes for å holde søkelyset på sitt perspektiv for løsninger. Under summerer jeg i raske trekk hvordan de har brukt mediene og plattformene, og hvordan de har holdt fokuset sitt selv når debatten sporer av.

7.1.1 REGJERINGENS REPRESENTANTER

Regjeringen og de aktuelle statsrådene uttaler seg kun via pressekonferanser; ingen leserbrev eller personlige uttalelser, som igjen blir gjengitt i utallige nyhetsartikler og leserbrev. Dette er en teknikk for å ikke ta vekk tyngden til de som blir sagt, det å unngå å uttale seg utenfor for å unngå tvetydighet, et strategisk valg ifølge Bonvik (2012, s. 123). Jeg har ikke funnet noen kronikker, direkte intervjuer eller meningstekster fra statsråder eller representanter fra Regjeringen. I tillegg holdes søkelyset på tre ting i pressemeldingene: Juridiske perspektiver (Mæland), Helse (Høie med FHI i ryggen), næring og økonomi (Nybø med NHO i ryggen). De spores i liten grad av fra argumentene, selv om det skjer noen få glipp i den retorikken som brukes. Men deres argumenter og oppbygging av budskap

samsvarer ikke, det virker til at noen ganger så kjører statsrådene kjører sitt eget løp og sier motsigende ting som skaper forvirring både hos befolkningen, men også hos kommunene.

Regjeringen fikk oppleve i denne debatten motstand fra lokale myndigheter og eksperter, og måtte være påpasselig med å holde tunga beint i munnen, men har kommunisert noe vagt og tidels motsigende gjennom de ulike pressemeldingene. På slutten virket det som at statsrådene var begynt å bli slitne av denne debatten, og de var noen uttalelser som kom ut som var noe aggressivt, og de endret da strategi for å få til bedre samarbeid med kommunene og blir mer imøtekommen og ydmyk i sin kommunikasjon i statskanalene.

Justis- og beredskapsminister Monica Mæland (kapitel 5.1.1) spiller på sin yrkeskompetanse og status, og bruker i høyere grad direkte tale og konkrete eksempler; logos-appell. En teknikk som for mange ikke fungerer da ikke alle forstår eller vet hvem hun er fra før av, da hun retorisk henviser lite til andre statsråder eller organisasjoner. Hun har et mye mer direkte og hardt språk enn Høie, hun gir komplimenter til kommunene, men hun legger alltid inn et krav i form av anbefaling om at de burde følge regjeringen og FHI sine spilleregler og sier aldri helt tydelig hva konsekvensene blir. Hun og Høie har til felles at når de ikke kan gi et konkret svar så unnviker di fra tema eller spørsmålene.

Reaksjonene mot Mæland er mange, og hun er den politikeren som har fått mest oppmerksomhet under debatten, og i det er for det meste kritikk til at Mæland «ikke forstår» som kan henvise til at hun burde vært mer ydmyk i sin tale for å vise forståelse og samarbeid med kommune. Den inngående etosen hun i utgangspunktet hadde fikk seg en knekk med innholdet og valgte retorikk, som ikke falt i god jord hos mange mottakere; spesielt de fra Nord-Norge. Flere ga henne kritikk for å være så skarp når kommunene hadde samarbeid med Helsedirektoratet, og hun ikke henviste til disse samarbeidene.

Tilbakemeldingene mot Mæland ble i stor grad personlig, og etter Koronaveilederen var lansert trakk hun seg ut av debatten og Høie ble frontfigur etter dette, uvisst om det var fordi det ble for negativ omtale rundt Mæland eller om det var fordi det juridiske i saken var løst og derfor ingen grunn til at hun skulle fortsette i denne saken.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie (kapitel 5.1.2) spiller i stor grad på følelsesmessig presentasjonsteknikk og er veldig ydmyk i sin tale; Patos-appell, og henviser i stor grad til

FHI og deres kompetanse. Han gir komplimenter til kommunene for dere arbeid, og er ydmyk når han søker løsninger, og han snakker på en behagelig og ordentlig måte. Det virker til at mottakerne opplever han som en blanding av vag, imøtekommen og en med høy troverdighet. Men fordi han er så ydmyk så svarer han ikke alltid med ny informasjon og er heller unnnvikende på konkrete svar når det kommer til de lokale tiltakene, som ikke er en styrke og som flere av intervjudeltagerne reagerer på.

7.1.2 LOKALE POLITIKERE

De lokale myndighetene; kommuner og fylkeskommunene, har en mindre strategisk fremgangsmåte på hvordan politikere skal håndtere mediasynlighet, men de holder seg i stor grad til lokale pressemeldinger og leserbrev i lokalavisene og debattsider. Men budskapene som kommer ut kan tolkes veldig splittet siden det brukes ulike argumenter for å få gjennom perspektivet sitt, men hovedargumentene til de aller fleste spiller på den personlige tilhørigheten og erfaringsargumenter i tillegg til fakta om helsetjenester, ressurser og infrastruktur. De spiller ofte på sentraliserte ressurser og store geografiske områder.

Totalt sett har de lokale politikerne en fordel fordi de i stor grad har fokus på å synliggjøre sin tilhørighet som er vanskelig å argumentere mot, og bruker personlige tilknytninger og kunnskap som argumenter for hvorfor de tar valg. En annen strategisk trekk er at ordførere henviser til hverandre som en gruppe, at de er sterke sammen, og at de da vil ha høyere troverdighet når flere er enige. Dette er kraftige virkemidler ifølge Hartelius (***, s. 164), som er med på å ta en sterk ekspertrolle innen et tema, ikke minst blir dette forsterket når regjeringsrepresentanter som er fra Nord-Norge bekrefter dette.

Ordfører i Tromsø Gunnar Wilhelmsen (5.2.1) spiller i stor grad på lokal tilhørighet; etos-appel. Han bruker aktivt debattinnlegg som en måte å ytre sine meninger på, men klarer å holde seg til poengene og faktaene han har liggende, samtidig trekker han av og til inn andre underdebatter som omhandler kommuneøkonomi og ressursmangler, og han *tar vare på flokken sin*. Wilhelmsen er ærlig og sier at han jobber for sine innbyggere, og at alle valg Tromsø kommune tar, og tiltak de innfører, er for å beskytte innbyggerne. Han kritiserer ikke

regjeringen, men stiller spørsmål og oppfordrer til dialog, dette har nok styrket hans lokale troverdighet og har fått støtte i debattinnlegg fra hele Norge.

Ordfører i Bardu Toralf Heimdal (5.2.2) har mange uheldige utsagt i form av de blir veldig uredelige, han legger i stor grad skylden på myndighetene og setter alt på spissen i sine uttalelser og leserbrev. I debattinnleggene som han har publisert spiller han på tilhørighet og humoren til de lokale for å skape kontakt med de som forstår, men dette ekskluderer de som ikke har tilknytningen. I tillegg bruker han metaforer og ironi jevnlig for å vise at han mener alvor, men dette blir ikke alltid tolket slik som han hadde håpet på. Han kommer ut veldig hardt og får derfor en blandet respons som på kan tyde på at han troverdighet ikke nødvendigvis blir styrket i fra andre deler av landet, og heller ikke nødvendigvis i fra sin egen lokal befolkning som også stiller spørsmål med noen av de tingene han har uttalt seg om.

Ordføreren i Båtsfjord Ronald Wærnes (5.2.3) kjører samme strategi som Heimdal, og hans mest kjente uttalelse i debatten var når han brukte metaforen «høns» når han henviste til de ulike statsrådene. Han har også kommet med sterke uttalelser, som han har bekreftet i intervjuer, om at en militærpost for å hindre innreise til Nord-Norge var noe han synes var rimelig. Men fordi han står for de han sier når han deltar på intervjuer eller gir ut kommentarer til nyhetssaker så virker det til at flere mener han er autentisk, og derfor til å stole på, men han får også mye kritikk som han selv sier er helt i orden og at han mener han fremdeles ville ha gjort de samme igjen.

7.1.3 EKSPERTENE

Ekspertene i denne debatten består i hovedsak av organisasjoner som har hatt talspersoner, og nå få individuelle eksperter som har tatt like mye plass. Det de aller fleste ekspertene har til felles er at de fokuserer på sine kompetanseområder; juristene har vurdert jussen og hatt en offentlig diskusjon seg imellom, helsepersonell har komnt meg anbefalinger og argumenter tilknytt historisk helse og tilgjengelige ressurser og næringslivsorganisasjonene har fokusert på det juridiske ved aspekter knytt til næringsliv.

Folkehelseinstituttet (5.3.1), og tidels Helsedirektoratet, har hatt en åpen kommunikasjon hvor de har brukt sine egne kanaler for å lansere nyheter og meldinger, og latt resten gå gjennom statsrådene og regjeringen når det omhandler direkte kommunikasjon via

pressemeldingene. De har selv i liten grad latt egne representanter stå frem i denne debatten, og har i liten grad kommentert på annet enn smittevern. Dette viser to etater som jobber godt sammen med regjeringen, som kommer med oppdateringer og som følger kommunikasjonsmønsteret sitt gjennom debatten (og generelt under andre korona-debatter).

Universitetssykehuset Nord-Norge (5.3.2) og Finnmark legeförening (5.3.3) har vært til stede med representanter til lokale pressemeldinger for å støtte saken ved å stå inne for den lokale vurderingen om at de strenge karantenereglene var nødvendig. UNN har stått for sine argumenter og vist i stor grad til kompetanse og kunnskap ved å henvise til statistikk og regionens fordeling av ressurser. Og har kommentert til nyhetsaker hvor de blir kontaktet for å komme med uttalelser, selv stiller de ikke med intervjuer eller egne saker. De er mindre synlige enn FHI, men lokalt har de fått høy tiltro fra lokalbefolkningen slik de ser ut gjennom debattinnleggene.

Administrerende direktør i NHO Ole Erik Almlid (5.3.4) gjorde ikke et godt inntrykk i denne debatten og blir omtalt som ufølsom, truende og med et snevert perspektiv på smittesporing. Han er veldig engasjert som for mange er bra, og de som i utgangspunktet hadde en god inngående etos til han opplevde at han ødela mye av det som var bygd opp i koronaveilederen når han gikk av manus på pressemeldingen 28.03.20. I ettertid av den hendelsen har ikke han fått like mye oppmerksomhet, det er som at han har mistet litt av sin status og tyngde som en troverdig person, og når han uttaler seg igjen senere i april får han kritikk fra ulike leder-leserbrev at han ikke burde uttale seg om juridiske- og medisinske forhold, og helt satt på spissen så får han beskjed om å holde *fingrene av fatet*. Her var det også en intervjudeltager som sa at dette ikke var bra; *han truer lokal demokratiet, og da truer han demokratiet i sin helhet, det er ikke bra*.

Jussprofessor Hans Petter Graver og – Anne Kjersti Befring (5.3.5) går begge to inn i debatten med en stabil inngående etos, og klarer begge to å beholde og styrke sin avledede etos, og ender begge opp med en sterk avsluttende etos. Dette selv om det er uenige, så holder de den juridiske debatten saklig. Befring bruker et mer menneskelig og åpent språk når hun uttaler seg, men måten begge to uttaler seg virker autentisk til deres fagfelt og deres profesjonelle personlighet.

7.2 HVEM HAR ANSVAR?

Etter å ha lest og vurdert debattens innhold, fulgt pressemeldinger og tatt inn det jeg kunne av informasjon vil jeg kunne påstå at regjeringen hadde ansvar for at denne debatten ble stor. Dette baserer jeg på at statsrådene som representerte debatten ikke samkjørte sin retorikk og kommunikasjon, og jeg mener det er uheldig at Statsminister Erna Solberg ikke var mer synlig i denne debatten (kapitel 6.1.1 - 6.1.2). Debatten tok raskt av i en periode med mye usikkerhet og mange andre saker, så jeg tror regjeringen var overarbeidet med så mange mye annet at de rett og slett ikke klarte å forberede seg for denne kommunikasjonen -som fikk dette uheldige utfallet og gjorde at debatten blåste seg så stor.

Det er helt klart nasjonale myndigheter som har hovedansvaret for at dette har kommet skjevt ut. Det er en fatal svikt fra myndighetene sin side. Dersom det stemmer at Fylkesmannen på vegne av regjeringen først sa at dette skulle være ordførernes ansvar, så kan man ikke etterpå komme og ta det tilbake igjen. Her har det vært forvirrende og uklar kommunikasjon.

Skjalg Fjellheim (Finnmarken, 25.03.20)

Hele debatten tar for seg lovverket av hvem som har ansvar, hva som er lov og hva som burde være lov. Regjeringsrepresentantene står på sitt om at det ikke anbefales, men samtidig sier de ingenting om at det ikke er lov fra kommunene sine sider, og dette kommer ikke frem til løsning. Når Koronaveilederen endelig blir lansert i slutten av mars 2020 kommer det tydelig frem at regjeringen understreker gjennom veilederen at det er et kommunalt ansvar, mens de samtidig har statsrådet som fremdeles ikke anbefaler dette basert på FHI uten å ta hensyn til de lokale helseorganisasjonenes vurderinger. Denne uheldige fremgangsmåten å håndtere uenigheten på skaper splid. Ikke minst er det håndtert på en slik måte at presset mot kommunene blir høyere, og gjennom debatten og dens synspunkter får jeg en følelse av at dette setter unødvendig politisk press på kommunene som i utgangspunktet gjorde det som de fikk beskjed om fra regjeringen (pressemelding, 10.03.20), dette er hvertfall slik jeg tolker det ut fra retorikken statsrådene bruker og hvordan den skriftlige debatten utvikler seg.

En annen viktig vinkel i denne saken, selv om vi er per i dag fremdeles i en pandemi, er at regjeringen ikke følger opp de reglene og anbefalingene de satt. Igjen så er vi tilbake til at man skal ha et samarbeid for å ha et oppegående demokrati, men når regjeringen går inn og sier at de skal ta ansvar, og kommunene ikke skal innføre lokale regler, så må de også følge

opp at kommunene følger de spillereglene som er satt. Men det gjør ikke regjeringen, og flere kommuner var ærlige om at de ikke fulgte koronaveilederen og anbefalingene til regjeringen, uten konsekvenser. Dette er selvsagt i seg selv en ydmyk handling, men kan også tolkes som at regjeringen ikke ønsker å lage saken større ved å «straffe» utvalgte kommuner; men dette har en kontravirkning – «en lov uten straff, er det da en verdig lov?» er spørsmålet som to av intervjudeltagerne kommer med. Satt i perspektiv kan det også vurderes å være en handling for å markere en *fornuftig uenighet* (Kock, 2016) uten å helle bensin på bålet i en debatt som har gått over til det personlige plan, hvor debatten tok en brå vending til å bli personifisert og uredelig.

Det virker rett og slett som at etter hvert som denne debatten hadde vart i nesten en måned så vegret regjeringen seg fra å pålegge kommunene å følge nasjonale retningslinjer, enten fordi de selv var usikre eller fordi de ikke ønsket å skape mer splid. De innførte spilleregner og anbefalinger for kommunene, men innførte aldri noen rettslig bindende regler som kunne straffe kommunene for sine tiltak. Og det kan være forståelig opp mot funnene til både Seggaard (2020) og Stein (2019) at myndighetene er klar over at de lokale politikerne har høyere tiltro, og i denne debatten er det helt klart ifra innholdsanalysen at flesteparten av innleggene (som ikke var nyhetsartikler) var støttende til de lokale politikerne og -ekspertene.

På kommunene og lokal politikerne sin side har de i stor grad fulgt de beskjedene de har fått, de har begrunnet sine valg, det har stått frem i media (ikke alltid like vellykket med ønsket respons) og sagt sin sak. De har kommet med argumenter og løsninger, og de har forklart situasjonen igjen og igjen. De har personlig involvert seg i debatten for å vise tilhørighet og erfaring, de har sammenlignet med andre hendelser, og de har med ærlig stemme sagt høyt at de ikke ønsker å følge anbefalingene til å ta vekk lokale bestemmelser (for det var ikke et krav, men en anbefaling). Dette har gjort at de hadde mest mediemakt i et perspektiv hvor de har hatt mest mediedekning. Og de har brukt mediedekning som et trykkende virkemiddel for å holde *identitetsmaskinen* i gang, som Røysset (2019) så fint kaller det når man bruker tilhørigheten sin som et virkemiddel, og fått en større kontakt med sin lokalbefolkning. I overgangen mars-april virket det som at kommunene tildeles hadde lov til å gjøre det, men det ble aldri noen offentlige unnskyldninger fra regjeringen eller ros til ordførerne for deres arbeid, som også oppleves som et slag mot nordnorske kommuner fra regjeringen sin side.

7.3 HVA SKJEDDE MED SAMFUNNSDEBATTEN?

I denne debatten virker det til at ytringsfriheten danker ut moral og etikk i flere av innleggene, også overskriftene samsvarer ikke alltid med innholdet og mye av språket gjenspeiler at dette var et tema ingen hadde noe gode svar og løsninger på. Men hvor går grensen?

I flere av debattinnleggene kommer de alt fra kraftige sammenligninger, personangrep og ironi, en faktor jeg ikke har gått mye inn på eller undersøkt et teorien om at krise endrer oss, spesielt når krisen gir mye usikkerhet, og dette kan føre til at mange vil bruke virkemidler som de ellers ikke bruker for å styrke sin sak.

I den politiske debatten skulle man tro at alle som deltok ville holde seg til sakens kjerne, om det var lov og om det var nødvendig i forhold til ressurser og smittevern. Men også politikerne i debatten tydde til ansvarsfraskrivelse, eksempler på dette er når Mæland starter en tale med «det er *noen* som prøver å gjøre dette til en konflikt» med trykk på «noen», hvem er det hun henviser til? Og når Wærnes gjør narr av til statsrådene ved å sammenligne de med «høns».

Norge er et tillitsamfunn, og dette (debatten om søringkarantene) går utover tilliten hos befolkningen. Alle må puste med magen, også ordførerne i nord. Man bør ikke hisse opp stemningen mer enn nødvendig.

Skjalg Fjellheim (Finnmarken, 25.03.20)

Det er veldig uheldig at politikerne går frem og bruker denne type retorikk, hvilket signal sender dette til mottakerne og kan dette skade vårt forhold til politikerne? I verste fall kan noen få mindre tillit til vårt demokrati og vår ledelse når lokale politikere synker så lavt at de tyr til latterliggjøring av regjeringens håndtering i en situasjon når ingen kan si hva som er rett. Det er nok ikke med å styrke den allerede middels troverdigheten til myndighetene (Stein, 2019) og på sikt vil den nok også kunne svekke troverdigheten til de lokale politikerne som yterer seg ufint -men fordelene med at mistilliten er til en politiker er at en person skal skiftes ut, men det kan ikke en hel regjering (Segaard, 2020, s. 101)

Det er også uheldig at mediene, med så stor makt, deler og sprer debattinnlegg som setter alt på spissen, vrir på ord og setninger og lager underholdning på vegne av andre eksperter og politikere. Mediene har et ansvar om å vise alle perspektiver og informere borgerne om hva

som skjer rundt, men selv om man har ytringsfrihet så finnes det grenser. Det virker som at mediene prøver å balansere den offentlige debatten med upartiske nyhetsartikler som summerer utviklingen i debatten og de aktørene som blir nevnt.

7.4 ER DETTE EN DEBATT SOM KOMMER TIL Å PÅVIRKE?

Gjennom intervjuene og ved å se på de artiklene som var i perioden vil jeg si at dette er en debatt som kommer til å bli husket; og kan oppleves som viktig for kommunal politikk, men som jeg ikke tror vil få noen konsekvens videre. Det er flere faktorer som spiller inn på at «søringkarantene»-debatten i stor grad ikke vil få en videre utvikling, helt først er det fordi den skjedde så tidlig i pandemien at det har vært så mange andre store saker som også har fått plass i mediebildet siden den tid. Et annet punkt jeg har oppdaget under forskningen er at debatten sporet såpass mye av at bare det gjør det vanskelig å huske den politiske undertonen av debatten, og jeg tror at man i større grad vil huske «splittelsen av landet» på det personlige plan fremfor de politiske aspektene. Eksempel på dette var når Ørjasæter tok all oppmerksomheten.

Og det er også derfor jeg tror denne debatten ble så stor; den personlige følelsen av å bli avsperrert og få innskrenket de rettighetene man ønsker å ha. Den ble stor fordi den ble personlig for så mange, og den ble stor fordi den skjedde i en så spesiell situasjon. Ikke minst tror jeg at denne debatten ble stor fordi lokale og regionale politikere brukte denne debatten for å påpeke de svakhetene regionene har som følge av den kommune-politikken som allerede eksisterte før pandemien. Og den ble personlig, fordi den påvirket en utsatt region.

Debatten viser tydelig at jussen ikke var på plass, og at strategiske retoriske valg spiller en rolle. Det virket en kort stund som at regjeringen vurderte å tvinge gjennom en nasjonal politikk på lokale kommuner som skulle være nasjonalt gjeldende, når de lanserte koronaveilederen. Men de endret denne veilederen og måten de presenterte denne på nytt når de fikk mange kritiske spørsmål til fremgangsmåten fra nyhetsjournalister og lokale politikere, og det kan også i stor grad ha med NHO-direktøren sin advarsel i koronaveilederpressemeldingen (28.03.20). Og jeg anser det som at de sentrale myndighet prøver så godt de kan å unngå et distriktoppgjør i nær fremtid etter pandemien.

8. REFLEKSJONER AV ARBEIDET OG VIDERE FORSKNING

Den største utfordringen med arbeidet var å kartlegge tekstene og aktørene som var involvert, det var mye materiell for dette prosjektet, og det har vært utfordrende da mange tekster fletter seg sammen og henviser til mange andre tekster, og det har vært flere under-debatter mellom ulike debutanter og ulike fagfelt. Men alt har jeg fått kartlagt de aktørene som i all hovedsak har vært mest relevant for krisehåndtering og debatten. Skulle jeg ha gått tilbake ville jeg gjort flere avgrensninger, for eksempel ville jeg heller ha fordypet meg mer i de involverte politikerne og unngått ekspertene i større grad og fått et mer inngående blikk på hvordan retorikken har vært.

På den andre siden hadde jeg også litt «flaks», i starten av arbeidet viste jeg at det var en sjanse for at når jeg skulle intervjuer frivillige i nord så kunne det hende at kandidatene hadde glemt debattens innhold, deres tanker og erfaringene med debatten var fortrenget, men i perioden intervjuene ble gjennomført var det akkurat blusset opp en ny runde med lokale tiltak i de nord liggende kommunene. Dette skjedde i starten av 2021 (januar-februar) og som gjorde at mine informanter allerede før intervjuene hadde fått en oppfriskning fra media. Forskjellen mellom disse to derimot var at regjeringen samarbeidet med kommunen i 2021, og debatten fikk ikke lov til å ta en personlig retning. Det tror jeg kommer av at politikerne samarbeidet mye bedre i 2021, og at media ikke fikk «napp» til å blusse opp en ny runde med debatt i like stor grad som i 2020.

Det har som sagt blitt mange funn, og de aller fleste kan ikke generaliseres eller sies sikkert, og det vill vært spennende om en annen forsker hadde jobbet med det samme materialet for å se om vi fikk tilsvarende resultater eller om vi har ulike oppfatninger av ekspertene og politikerne.

Dette prosjektet viser at den politiske debattkulturen fremdeles eksisterer og at demokratiet fungerer, men det hadde vært interessant å se inn på om pandemien har påvirket debattkulturen vi har hatt da jeg har en tanke om at mange i befolkningen har endret oppførsel som følge av usikkerheten vi har vært gjennom. Hvordan har da debattkulturen endret seg, er det tilsvarende som hvordan 22.Juli endret Norge, eller har ikke debattkulturen endret seg?

Et annen vinkel som jeg ikke hadde mulighet til å undersøke i dette prosjektet, men som jeg begynte å tenke på når jeg las flere av argumentene og tekstoppyggingene er at det tydelig er forskjellige kommunikasjonsmåter som aksepteres i de ulike kommunene, spesielt er forskjellene mellom by- og bygdekommuner. Kommunene er jo så forskjellige både basert på geografi, befolkningstetthet og tilgjengelighet på tjenester, så oppleves da smittevern som forskjellige ting i de ulike kommunene og hva legger man i begrepet smittevern? Det tenker jeg kunne vært et interessant forskningsprosjekt, for vi vet at det kommuniseres ulikt, men hva er hovedårsaken -er det avsendere eller mottakerne som former denne kommunikasjonen, eller er det erfaringer og kunnskap man har i regionen/kommunene man er i?

LITTERATURLISTE

SITAT (I KRONOLOGISK REKKEFØLGE ETTER SIDETALL)

Side 8: Solberg, Erna. 12.03.2020. Pressemelding -nye tiltak og restriksjoner. Publisert av regjeringen.no

Side 14: Stein, Jonas. 2019. "The centre-periphery dimension and trust in politicians: the case of Norway". Publisert 13.07.2019. Lastet ned 09.09.20

Side 16: Seggaard, Signe Bock (red.). med flere. 14.09.20. «Det norske lokaldemokratiets legitimitet -tillit, deltagelse og ulikheter» Utgitt av NORCE Norwegian Research Center på oppdrag fra regjeringen. lastet ned 12.12.20.

Side 19: Snoen, Jan Arild. 17.03.20. "Mediene må holde kritisk distance under koronakrisen". Utgitt av Aftenposten. Lastet ned 09.09.20

Side 22: Hov, Jon. 1984. Kongferiget Norges ordenlige storthing forhandlinger in året. utgitt av Asker kommune. Side 119

Side 53: Skoglund, Tom. 25.03.20. «Politikkens sanne ansikt» utgitt av iTromsø. Lastet ned 09.09.20.

Side 53: Johansen, Are. 31.03.20. «God kriseledelse krever for kriseforståelse» Utgitt av Lofotposten. Lastet ned 09.09.20

Side 55: Maurud, Jørn Sigurd. 30.03.20. «Brudd på søringkarantene skal «Ikke gir prioritering» skriver riksadvokaten» Utgitt av rett24.no. Lastet ned 09.09.20

Side 59-60: Mæland, Monica. 19.03.20. Pressemledingen -samle Norge. Transkript publisert på regjeringen.no

Side 60: Heimdal, Toralf. 21.03.20. «Fingrene av fatet Mæland!» utgitt av Folkebladet. Lastet ned 09.09.20

Side 60-61: Mæland, Monica. 23.03.20. Pressemelding -felles strategi. Transkript publisert på regjeringen.no

Side 60: K9 sitat fra tenkehøyt-intervjuene

Side 62: Mæland, Monica. 31.03.20. Svarer på spørsmål etter pressemeldingen. Transkript lastet ned fra regjeringen.no 09.09.20

Side 63: Høie, Bent. 10.03.20. Pressemelding -vi må stoppe smitten. Transkript utgitt på regjeringen.no. Lastet ned 09.09.20

Side 63-64: Høie, Bent. 29.03.20. Pressemelding -koronaveilederen. Transkript utgitt på regjeringen.no. Lastet ned 09.09.20

Side 64: Høie, Bent. 31.03.20. Svarer på spørsmål etter pressemeldingene. Transkript publisert på regjeringen.no. Lastet ned 09.09.20

Side 65: Wilhelmsen, Gunnar. 22.03.20. «Fingrene av fatet Mæland!» utgitt i iTromsø, lastet ned 09.09.20

Side 66: Olsvik, Ørjan. 22.03.20. «Gunnar for full støtte for «Søringkarantene»: -Det er ikke et dumt, men effektivt tiltak» Utgitt av iTromsø. Lastet ned 09.09.20

Side 66: Wilhelmsen, Gunnar. 28.03.20. Dagens medisin. Lastet ned 09.09.20

Side 66: Anonym. 01.04.20. kommentar utgitt i Nordlys. Lastet ned 09.09.20

Side 66: Ørjasæter, Elin. 18.03.20. «Karantener og fremmedfiendtlig befolkning i Nord-Norge» Utgitt i nettavisen. Lastet ned 09.09.20

Side 67: Heimdal, Toralf. 21.03.2020. «Fingrene av fatet Mæland!» Utgitt i iTromsø. Lastet ned 09.09.20

Side 67: Anonym mening. 28.03.20. Utgitt av folkebladet

Side 67: Anonym mening. 27.03.20. Utgitt av Folkebladet

Side 67: Anonym mening. 28.03.20. Utgitt av folkebladet

Side 67: Anonym mening. 28.03.20. Utgitt av folkebladet

Side 68: Stavrum, Gunnar. 26.03.20. «Har det rablet for Nordlendingene?» Utgitt av Nettavisen. Lastet ned 09.09.20

Side 69: Espenes, Eivind. 28.03.20. Utgitt av iTromsø. Lastet ned 09.09.20

Side 69: Pinnerød, Ida. 24.04.20. Utgitt i NTB. Lastet ned 09.09.20

Side 70: Wærnes, Ronald. 25.03.20. «- Innsikten hos den nasjonale ledelsen er totalt fraværende» Utgitt av iFinnmarken. Lastet ned 09.09.20

Side 70: Jensen, Ørjan. 25.03.20. «- Innsikten hos den nasjonale ledelsen er totalt fraværende» Utgitt av iFinnmarken. Lastet ned 09.09.20

Side 70: Pedersen, Wenche. 25.03.20. «- Innsikten hos den nasjonale ledelsen er totalt fraværende» Utgitt av iFinnmarken. Lastet ned 09.09.20

Side 71: Anonym. 26.03.20. Kommentar publisert i Folkebladet. Lastet ned 09.09.20

Side 72: FHI. 19.03.20. Lokale karantenebestemmelser. Nyhetsmelding publisert på folkehelseinstituttet sin hjemmeside. Lastet ned 09.09.20

Side 72: Meland, Astrid. 25.03.20. nyheten «Ikke på kollisjonskurs» Utgitt av VG. Lastet ned 09.09.20

Side 73-74: Schumacher, Anita. 01.04.20. Spørsmål til UNN etter lokal pressemelding. Gjengitt i VG. Lastet ned 09.09.20

Side 74: Wilhelmsen, Gunnar. 01.04.20. Spørsmål til UNN etter lokal pressemelding. Gjengitt i VG. Lastet ned 09.09.20

Side 74-75: Røsbø, Paul Olav. 24.03.20. «Ingen trussel, men et råd fra Distrikts-Norge» først utgitt i Dagens Medisin, deretter gjengitt i iTromsø. Lastet ned 09.09.20

Side 75: Ballo, Olav Gunnar. 12.04.20. «Legekjendis sammenligner regjeringen med danskekongen» Utgitt på NRK. Lastet ned 09.09.20

Side 75: Ørjasæter, Elin. 18.03.20. «Karantener og fremmedfiendtlig befolkning i Nord-Norge» Utgitt i nettavisen. Lastet ned 09.09.20

Side 76: Almlid, Ole Erik. 28.03.20. Pressmelding koronaveilederen. Transkript utgitt på regjeringen sin side. Lastet ned 09.09.20

Side 76: Wilhelmsen, Gunnar. 31.03.20. Svar på spørsmål etter lokal pressemelding. Gjengitt i Nordlys. Lastet ned 09.09.20

Side 77: Johansen, Are. 31.03.20. «God kriseledelse krever god kriseforståelse» utgitt av Lofotposten. Lastet ned 09.09.20

Side 77: Anonym. 31.03.20. Meningsdeling. Utgitt i Avisen Nordland. Lastet ned 09.09.20

Side 77: Iversen, Geir, Sandra Borch, Willfred Nordlund, Siv Mossleth og Kari Anne Bøkestad Andreassen. 02.04.20. «Vi er, kan bli, eller har vært, i karantene. Det er helt greit!» tekst utgitt av Rana Blad og gjengitt i Sør-Varanger Avis. Lastet ned 09.09.20

Side 77: K5, sitat fra tenkehøyt-metoden

Side 78: Befring, Anne Kjersti. 24.03.20. «Jusekspert: «Søringkarantene» er trolig ikke ulovlig» meninger publisert i NTB. Lastet ned 09.09.20

Side 78: Østgård, Brynjar. 14.04.20. «Advokat om søringkarantene: Folk har krav på at kommunene følger loven» Mening publisert i NTB. Lastet ned 09.09.20

Side 78-79: Befring, Anne Kjersti. 27.03.20. «Tar imot sørfra» meninger publisert i Klassekampen. Lastet ned 09.09.20

Side 79: Maurud, Jørn Sigurd. 30.03.20. «Brudd på søringkarantene skal «Ikke gir prioritering» skriver riksadvokaten» Utgitt av rett24.no. Lastet ned 09.09.20

Side 80: Solberg, Erna. 26.03.20. ****Spørsmål etter pressekonferanse gjengitt i Nordlys. Lastet ned 09.09.20

Side 81: Nybø, Iselin. 29.03.20. Pressekonferanse -koronaveilederen. Transkript publisert på regjeringen.no. Lastet ned 09.09.20

Side 84: Sitat fra K5 i tenkehøyt-intervjuene

Side 84: Sitat fra K3 i tenkehøyt-intervjuene

Side 86: Sitat fra K6 i tenkehøyt-intervjuene

Side 86: Sitat fra K7 i tenkehøyt-intervjuene

Side 86: Sitat fra K9 i tenkehøyt-intervjuene

Side 87: Sitat fra K6 i tenkehøyt-intervjuene

Side 87: Sitat fra K5 i tenkehøyt-intervjuene

Side 87: Sitat fra K9 i tenkehøyt-intervjuene

Side 93: Fjellheim, Skjalg. 25.03.20. «Når demokratiet ikke tåler mer» Utgitt av Finnmarken. Lastet ned 09.09.20

Side 95: Fjellheim, Skjalg. 25.03.20. «Når demokratiet ikke tåler mer» Utgitt av Finnmarken. Lastet ned 09.09.20

FAGLITTERATUR

Andenæs, Mads T. Og Halvor Elvik m.fl. 1984. Stopp pressen!? Om ytringsfrihet og personvern. Utgitt av Universitetsforlaget

Bengtsson, Mette og Elisabeth Hoff-Clausen. 2020. Retorik og metode. Tænkehøjt-læsning. Utgitt i København av Samfundslitteratur

Bonvik, Øystein og P.S. Brønn. 2010. Virksomhetens Stemme: Digital, trykket eller fremført -tekst som informerer og inspirerer. Utgitt av Gyldendal Akademisk. ISBN: 9788205397804

Brix, Lise. 18.03.2020. "Skal pressen være talerør for myndighetene –eller gå kritisk til verks?" Utgitt på Forskning.no. <https://forskning.no/kommunikasjon-media-sykdommer/koronakrise-skal-pressen-vaere-taleror-for-myndighetene--eller-ga-kritisk-til-verks/1656065>

Cantero, Christina. 18.04.2020. "NRK har kåret det beste Koronaordet" Publisert på NRK Sørland. Lest 25.05.2020 <https://www.nrk.no/sorlandet/dette-er-det-mest-populaere-koronaordet-1.14985591>

Federel, Marion og Arve Hoel. 2020. «Norsk for Fagskolen. 3.utgave» utgitt av Fagbokforlaget

Gilje, Nils. 2019. «Hermeneutikk som metode. En historisk introduksjon» Utgitt av Det Norske Samlaget

Hartelius, E. Johanna. 2010. Rhetoric of Expertise, Chapter 6. Utgitt av Lexington Books

Hildonen, Wilfred. 02.06.2011. Polarisering som debattteknikk. Utgitt av Dagsavisen. Lest 01.06.2020 <https://www.dagsavisen.no/kultur/2011/06/02/polarisering-som-debatteknikk/>

Klein, Jørn (red.). 29.04.2020 (sist redigert). "Koronavirus-pandemien i 2020" Publisert i Det Medisinske Leksikon, under Store Norske Leksikon. Lest 25.05.2020 https://sml.snl.no/koronavirus-pandemien_i_2020

Kjeldsen, Jens E. 2006. Retorikk i vår tid, en innføring i moderne retorisk teori. Utgitt av Spartacus Forlag. ISBN: 9788230401897

Kock, Christian. 2016. «Hvad er fornuftig uenighed?» Debattinnlegg Utgitt i Tidsskriftet Sakprosa, Volum 8, Nummer 1.

Kvale, Steinar og Svend Brinkman. 2019. Det kvalitative forskningsintervju. 3.utgave. Utgitt av Gyldendal Norsk forlag AS

Mæland, Jin Sigve. 2017. «Debatten som sporet av. En kvantitativ innholdsanalyse av Bergenwsavisen og Bergens Tidendes dekning av Bybanems fjerde byggetrinn mot Åsane» Masteroppgave utgitt ved Universitetet i Bergen. Lastet ned 07.10.20

Olsson, Henny og Stefan Sörensen. 2003. Forskningsprosessen -kvalitative og kvantitative perspektiver. Utgitt av Gyldendal Norsk Forlag AS, oversatt fra svensk og eies av Liber AB. ISBN: 8205301859

Røysted, Yvonne. 2019. ««Det personlige blikket» Om bruk av personlige erfaringer og følelser i norsk samfunnsdebatt» Masteroppgave utgitt ved Universitetet i Bergen. Lastet ned 07.10.20

Schackt, Jon. 2014. Kulturteori innføring i et flerfaglig felt. Utgitt av Fagbokforlaget. ISBN 9788245006209

Schwebs, Ture og Helge Østbye. 2005. «Media i samfunnet. 4.utgåve» Utgitt av Det Norske Samlaget

Snoen, Jan Arild. 17.03.2020 “Mediene må holde kritisk distanse under koronakrisen” Publisert i Aftenposten. Lest 20.08.2020 <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/9vdd1p/mediene-maa-holde-kritisk-distanse-under-koronakrisen-jan-arild-snoen>

Stein, Jonas. 2019. “What Happened in Northern Norway? - A comparative and quantitative analysis of political and demographic development in Northern Norway from 1950 to 2015”. Doktoravhandling publisert 08.11.2019 ved UiT Norges arktiske universitet <https://munin.uit.no/handle/10037/16364>

Stein, Jonas, M. Buck og H. Bjørnå. 2019. “The centre–periphery dimension and trust in politicians: the case of Norway”. Publisert 13.07.2019. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/21622671.2019.1624191?scroll=top&needAccess=true>

Staude, Cecilie og Svein Tore Marthinsen. 2013. «Sosial kommunikasjon. Personlig – samtale -verdi» Utgitt av Kommuneforlaget

Segaard, Signe Bock (red.). Rapport 2020:10. Det norske lokaldemokratiske legitimitet: Tillit, deltagelse og ulikehet. Utgitt av Institutt for samfunnsforskning. Lastet ned 03.03.2021 <https://www.regjeringen.no/contentassets/aaf11c7dacf948e68ee6a96f36f90d4e/rapport-politisk-tillit.pdf>

Universitetet i Tromsø. 30.03.20. Webinar: Korona, Søringkarantene og kampen om naturressursene. Lest 04.05.21 https://uit.no/nyheter/artikkel?p_document_id=675396

Østbye, Helge. 1998. «Mediepolitikk. Skal medieutviklingen styres?» Utgitt av Universitetsforlaget

Østbye, Helge med flere. 2007. metodebok for mediefag 3.utgave. utgitt av Fagbokforlaget

PRESSEMELDINGENE (og offentlige nettsider)

Regjeringen med Bent Høie. 10.03.20. Redgjørelse om norske tiltak for å møte koronavirusutbruddet. <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/redegjorelse-om-norske-tiltak-for-a-mote-koronavirusutbruddet/id2693018/> (lest 10.04.21)

Helsedirektoratet. 12.02.2020. vedtak for å hindre smitte, <https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/helsedirektoratet-har-vedtatt-omfattende-tiltak-for-a-hindre-spredning-av-covid-19>

Regjeringen. 12.03.2020. *Pressemelding: Tiltak for å bekjempe koronaviruset* (Erna Solberg, Bent Høie) <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pressekonferanse-om-nye-tiltak-for-a-bekjempe-koronaviruset/id2693286/> (lest 10.04.21)

Regjeringen. 19.03.2020. *Pressemelding: Håndtering av koronapandemien* (Monica Mæland, Bent Høie) <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pressekonferanse-om-handtering-av-koronaepidemien/id2694220/>

Regjeringen. 23.03.2020. *Pressemelding: Koronasituasjonen* (Monica Mæland, Bent Høie, FHI) <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/pressekonferanse-med-statsradene-maland-bollestad-og-hoie/id2694561/> (lest 10.09.20)

Regjeringen. 29.03.2020. *Pressemelding: Koronaveilederen* (Monica Mæland, Bent Høie, Iselin Nybø, Ole Erik Almlid). <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/nybo-og-hoie-legger-frem-nasjonal-veileder-for-kommunale-vedtak-om-karantene/id2695632/> (10.09.20)

Stortinget. 24.04.2020 (sist oppdatert). “Koronaloven”. <https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/Nyhetsarkiv/Hva-skjer-nyheter/2019-2020/skal-behandle-fullmaktslov/> (lest 20.08.20)

Folkehelseinstituttet. Sist oppdatert 02.06.21. Informasjon om COVID-19. Først lest 08.09.20, sist lest 07.06.21

<https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta-og-kunnskap-om-covid-19/fakta-om-koronavirus-coronavirus-2019-ncov/?term=&h=1>

FHI -Ikke på kollisjonskurs, 26.03.2020

<https://www.fhi.no/nyheter/2020/ikke-pa-kollisjonskurs/> (lest: 05.05.21)

FHI - Folkehelseinstituttets anbefaling om lokale karantener og innreiseregler

<https://www.fhi.no/sv/smittestomme-sykdommer/corona/meldinger/folkehelseinstituttets-anbefaling-om-lokale-karantener-og-innreiseregler/> (lest: 05.05.21)

Regjeringen. Tidslinje: Myndighetenes håndtering av koronasituasjonen. Fokus Januar 2020 til Mai 2020. Sist lest: 07.06.21

<https://www.regjeringen.no/no/tema/Koronasituasjonen/tidslinje-koronaviruset/id2692402/>

Helsenorge.no. Oversikt over regler og anbefalinger. Først lest 09.09.20, sist lest 07.06.21

<https://www.helsenorge.no/koronavirus/lokale-tiltak/>

Helsedirektoratet. 2016. Mestring, samhörighet og håp. Publikasjon IS-2428, veiledningshefte. Sist lest 05.06.2021

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/psykososiale-tiltak-ved-kriser-ulykker-og-katastrofer/Psykososiale%20tiltak%20ved%20kriser,%20ulykker%20og%20katastrofer%20%E2%80%93%20Veileder.pdf> /attachment/inline/9170958a-0200-4f74-a842-cc505e8dbbe6:3a3fb52fc12bffd1b64e3a1567333d5d239a2167/Psykososiale%20tiltak%20ved%20kriser,%20ulykker%20og%20katastrofer%20%E2%80%93%20Veileder.pdf

VEDLEGG

Vedlegg 1: Kodebok Kvantitativ innholdsanalyse

Vedlegg 2: Tekstanalyse -skjema/guide

Vedlegg 3: Intervjuguide

Vedlegg 4: Informasjon- og samtykkeavtale

Vedlegg 5: PP-presentasjon Tenkehøyt